

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ



Θέμα Πτυχιακής Εργασίας:

*«Covid-19 και εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση:
απόψεις των εκπαιδευτικών σε Ελλάδα και Κύπρο»*

Επιμέλεια Εργασίας : Αριστείδου Χριστίνα

1^η Εποπτεύουσα Καθηγήτρια: Γκανά Ελένη

2^η Εποπτεύουσα Καθηγήτρια: Σαπουντζάκη Γαλήνη

Εξάμηνο: 8^ο

A.M: 1017111

ΒΟΛΟΣ, 2021

Ευχαριστίες

Σε αυτό το σημείο, αισθάνομαι την ανάγκη να εκφράσω τις ειλικρινείς και θερμές μου ευχαριστίες στους ανθρώπους που με βοήθησαν για να ολοκληρωθεί αυτή η προσπάθεια.

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω τις επιβλέπουσες καθηγήτριές μου για την καθοδήγηση και τις πολύτιμες συμβουλές που μου παρείχαν, ώστε να με κατευθύνουν στην εκπόνηση της εργασίας μου. Η ενθάρρυνσή τους ήταν πολύ σημαντική και χρήσιμη.

Σημαντικό κομμάτι για εμένα είναι οι δικοί μου άνθρωποι, τους οποίους ευχαριστώ θερμά για την ατελείωτη υπομονή και συμπαράσταση που επέδειξαν. Τους ευχαριστώ που κατανόησαν και αποδέχτηκαν τις επιλογές μου και με στήριξαν να κάνω τα όνειρα μου πραγματικότητα.

Χωρίς αυτά τα άτομα δεν θα είχα καταφέρει όσα έχω πραγματοποιήσει μέχρι σήμερα. Η εμπιστοσύνη που μου έδειξαν, με βοήθησε πολύ στην επίτευξη των στόχων μου.

«Η παιδεία είναι ο δεύτερος ήλιος για τους ανθρώπους»

-Πλάτων

«Διπλά βλέπουν όσοι έμαθαν γράμματα»

-Πυθαγόρας

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	5
Περίληψη.....	6
Αρκτικόλεξο	8
Κατάλογος Φωτογραφιών.....	9
Κατάλογος Πινάκων	10
<u>Κεφάλαιο 1^ο: Εκπαίδευση Σε Ελλάδα Και Κύπρο</u>	<u>11</u>
1.1 Εκπαιδευτικό Σύστημα Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Στην Ελλάδα	11
1.1.1 Οργάνωση και Διοίκηση	13
1.2 Εκπαιδευτικό Σύστημα Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Κύπρο	14
1.2.1 Οργάνωση και Διοίκηση	15
1.3 Σύγχρονη και Ασύγχρονη Εκπαίδευση σε Ελλάδα και Κύπρο.....	16
1.4 Επιρροή του Covid-19 στο Σύστημα Εκπαίδευσης.....	16
<u>Κεφάλαιο 2^ο Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση.....</u>	<u>19</u>
2.1 Τι είναι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση.....	19
2.2 Δυνατότητες και Περιορισμοί του ψηφιακού χώρου στη διδασκαλία	20
2.3 Υποδομή και Ψηφιακός Εξοπλισμός	22
2.3.1 Εκπαιδευτικοί σε Ελλάδα και Κύπρο και οι Διαδικασίες Υλοποίησης της ψηφιακής εκπαίδευσης	23
2.4 Ασφαλείς Πλατφόρμες.....	24
2.5 Επιρροή στην ψυχολογία των μαθητών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.....	28
<u>Κεφάλαιο 3^ο: Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Ψηφιακής Εκπαίδευσης.....</u>	<u>30</u>
3.1 Ανάπτυξη Προγράμματος Ψηφιακής Εκπαίδευσης	30
3.2 Ενίσχυση Ψηφιακών Ικανοτήτων.....	31
3.3 Κινήσεις Επιτροπής Ευρωπαϊκής Επιτροπής	31
3.4 Αποτελέσματα.....	33
<u>Κεφάλαιο 4^ο: Απόψεις Εκπαιδευτικών Σε Ελλάδα Και Κύπρο</u>	<u>34</u>
4.1 Η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση Μέσα από τα Μάτια των Ελλήνων Εκπαιδευτικών.....	34
4.2 Η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση Μέσα από τα Μάτια των Εκπαιδευτικών στην Κύπρο	36
4.3 Διαφορές Απόψεων και Στάσεων	39
4.4 Συμπεράσματα	40
<u>Κεφάλαιο 5^ο: Εμπειρική Έρευνα.....</u>	<u>41</u>
5.1 Μεθοδολογία διεξαγωγής.....	41
5.2 Είδος έρευνας	41

5.3 Καθορισμός του δείγματος – Δειγματοληψία.....	43
5.4 Ερευνητική διαδικασία.....	43
5.5 Ερευνητικό εργαλείο – Δόμηση ερωτηματολογίου.....	44
5.6 Συλλογή και ανάλυση δεδομένων.....	48
<u>Κεφάλαιο 6^ο: Αποτελέσματα Έρευνας.....</u>	49
6.1 Γενικά Στοιχεία Έρευνας.....	49
6.2 Δημογραφικά στοιχεία του δείγματος της έρευνας.....	52
6.3 Ερωτήσεις ερευνητικών ερωτημάτων.....	56
6.4 Αποτελέσματα Εμπειρικής Έρευνας.....	58
6.4.1 Στοιχεία αξιοποίησης της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ως μορφή διδασκαλίας.....	58
6.4.2 Άποψη εκπαιδευτικών για τη μάθηση μέσω διαδικτύου.....	68
6.4.3 Προτάσεις ερωτηθέντων εκπαιδευτικών.....	72
<u>Κεφάλαιο 7^ο: Συζήτηση – Συμπεράσματα.....</u>	74
7.1 Γενικά και δημογραφικά στοιχεία του δείγματος.....	75
7.2 Εμπειρικό – ερωτηματολόγιο.....	77
7.2.1 Στοιχεία αξιοποίησης της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ως μορφή διδασκαλίας.....	77
7.2.2 Άποψη εκπαιδευτικών για τη μάθηση μέσω διαδικτύου.....	79
7.2.3 Προτάσεις ερωτηθέντων εκπαιδευτικών.....	81
7.3 Περιορισμοί έρευνας.....	83
7.4 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.....	84
Βιβλιογραφία.....	85

Εισαγωγή

Μπροστά στο φαινόμενο της παγκόσμιας κρίσης της υγείας, η εκπαίδευση είναι ένας τομέας που έχει πληγεί και επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό. Εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενοι προσπαθούν να βρουν το σωστό ρυθμό και τρόπο για να συγχρονιστούν και ταυτόχρονα τα κατάλληλα εργαλεία για να λειτουργήσουν άρτια, ώστε να πετύχουν τον κοινό στόχο που ονομάζεται μάθηση.

Το φαινόμενο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης έχει μπει για τα καλά στη ζωή μας και φέρνει συνεχόμενη εξέλιξη. Τα κράτη πρέπει να εφοδιαστούν με τον κατάλληλο ψηφιακό εξοπλισμό και να στηρίξουν τους εργαζόμενους και τους μαθητές σε αυτή την κοινή προσπάθεια.

Η εκπαιδευτική αυτή κρίση επηρέασε την Ελλάδα και την Κύπρο σε μεγάλο βαθμό καθώς, έкаστη χώρα, αναγκάστηκε, για το κοινό καλό, να αλλάξει τον τρόπο διδασκαλίας της και να διεισδύσει σε καθεστώς τηλεεκπαίδευσης. Η παρούσα εργασία παρουσιάζει τα πλεονεκτήματα, τα μειονεκτήματα αλλά και τα αποτελέσματα που έφερε αυτή η αλλαγή.

Παρουσιάζεται η οργάνωση του συστήματος της κάθε χώρας, με σκοπό ο αναγνώστης να βρεθεί σε θέση να κατανοήσει ακριβώς το πώς λειτουργεί το εκπαιδευτικό σύστημα της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για την καθεμία χώρα ξεχωριστά.

Οι εκπαιδευτικοί στην Ελλάδα και στην Κύπρο, εξέφρασαν την άποψή τους μέσα από τις εμπειρίες τους μέχρι στιγμής. Αναλύονται οι διαφορές απόψεων από χώρα σε χώρα και εμφανίζονται τα συμπεράσματα σχετικά με αυτές. Επιπλέον, ακολουθεί το κομμάτι της ποσοτικής έρευνας όπου γίνεται έρευνα των απόψεων των εκπαιδευτικών σε Ελλάδα και Κύπρο, παρουσιάζοντας τις δυσκολίες και τα εμπόδια που τους έφερε αντιμέτωπους η εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Λέξεις κλειδιά: Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, εκπαιδευτικοί της Ελλάδας, εκπαιδευτικοί της Κύπρου, εκπαιδευτικό σύστημα Ελλάδας, εκπαιδευτικό σύστημα της Κύπρου, εξ αποστάσεως εκπαίδευση, Covid-19

Περίληψη

Στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας πτυχιακής εργασίας, γίνεται αναφορά στην εκπαίδευση στην Ελλάδα και στην Κύπρο. Εξετάζεται το φαινόμενο της οργάνωσης και της διοίκησης για κάθε κράτος και πώς επηρεάστηκε από την πανδημία του Covid-19. Αναφέρονται τα μέτρα τα οποία πάρθηκαν με σκοπό την προστασία της υγείας όλων και τη σωστή λειτουργία της εκπαίδευσης στην κρίση που βιώνουμε παγκοσμίως.

Στο δεύτερο κεφάλαιο έγινε εστίαση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Αναλύεται τί είναι το φαινόμενο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, πώς μπήκε στη ζωή μας και άραγε υπήρχε και παλαιότερα σε κάποια του μορφή; Ζυγίζονται τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της τηλεεκπαίδευσης και ο κατάλληλος εξοπλισμός που χρειάζεται για να πραγματοποιηθεί με επιτυχία. Οι εκπαιδευτικοί και ο ρόλος τους από δω και πέρα, γίνεται επίσης θέμα συζήτησης αλλά και οι ασφαλείς πλατφόρμες που χρησιμοποιήθηκαν, ως επιλογή του εκάστοτε καθηγητή. Τέλος, εξετάζεται το θέμα της ψυχολογίας των παιδιών μικρών ηλικιών της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και πώς αυτή επηρεάστηκε από την καραντίνα.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναφέρεται το σχέδιο δράσης ανά την Ευρώπη. Γίνεται εστίαση στο πώς αυτό θα αναπτυχθεί, τί θα περιέχει και πώς θα ενισχυθεί. Αναφέρονται επίσης, οι κινήσεις της επιτροπής και τα αποτελέσματα που θα φανούν από την κίνηση αυτή.

Στο τέταρτο κεφάλαιο της παρούσα εργασίας, γίνεται παρουσίαση ενδεικτικών απόψεων καθηγητών, δασκάλων αλλά και εκπροσώπων κοινωνικών ομάδων της Ελλάδας και της Κύπρου όσον αφορά το ζήτημα της τηλεεκπαίδευσης. Γίνεται αναλυτική περιγραφή των απόψεων για κάθε χώρα και ακολουθεί ανάλυση των διαφορών των απόψεων της κάθε χώρας. Τέλος, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της παραπάνω ανάλυσης.

Στο πέμπτο κεφάλαιο, παρουσιάζεται το μεθοδολογικό πλαίσιο στο οποίο θα κινηθεί η έρευνα. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται λόγος στο είδος της έρευνας που θα χρησιμοποιηθεί, για ποιους λόγους επιλέχθηκε, το μέγεθος της έρευνας και τα χαρακτηριστικά του πληθυσμού (δείγματος). Ποιο ήταν το ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε όπως και με ποιο τρόπο συλλέχθηκαν και επεξεργαστήκαν τα δεδομένα.

Στο έκτο κεφάλαιο γίνεται ανάλυση των δεδομένων, τα αποτελέσματα δηλαδή της έρευνας μετά από την επεξεργασία δεδομένων με το στατιστικό πρόγραμμα SPSS. Γίνεται επίσης παρουσίαση διάφορων πινάκων κατά την ανάλυση.

Στο έβδομο και τελευταίο κεφάλαιο γίνεται συζήτηση και εξάγονται συμπεράσματα της έρευνας μέσα από την στατιστική ανάλυση των δεδομένων. Στην παρούσα μελέτη επιχειρήθηκε να καταγραφούν οι απόψεις των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σε Ελλάδα και Κύπρο. Τέλος, αναφέρονται οι περιορισμοί της έρευνας αλλά και προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.

Αρκτικόλεξο

ΑΠΥΣΠΕ Ανώτατο Περιφερειακό Υπηρεσιακό Συμβούλιο Πρωτοβάθμιας
Εκπαίδευσης

ΑΠΥΣΔΕ Ανώτατο Περιφερειακό Υπηρεσιακό Συμβούλιο Δευτεροβάθμιας
Εκπαίδευσης

ΠΥΣΠΕ Περιφερειακά Υπηρεσιακά Συμβούλια Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

ΠΥΣΔΕ Περιφερειακά Υπηρεσιακά Συμβούλια Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

ΠΣΔ Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο

ΕΙΤ Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας

Ε.Ε Ευρωπαϊκή Ένωση

ΥΠΠΑΝ Υπουργείο Παιδείας Πολιτισμού Αθλητισμού και Νεολαίας

ΟΕΛΜΕΚ Οργάνωση Ελλήνων Λειτουργιών Μέσης Εκπαίδευσης Κύπρου

ΟΛΤΕΚ Οργάνωση Λειτουργιών Τεχνικής Εκπαίδευσης Κύπρου

Κατάλογος Φωτογραφιών

Εικόνα 1: Ηλεκτρονική Πλατφόρμα Zoom

Εικόνα 2: Ηλεκτρονική Πλατφόρμα Webex

Εικόνα 3: Ηλεκτρονική Πλατφόρμα My Own Conference

Εικόνα 4: Ηλεκτρονική Πλατφόρμα Skype

Εικόνα 5: Ηλεκτρονική Πλατφόρμα Google Hangouts

Εικόνα 6: Ενδεικτική εικόνα πλατφόρμας ηλεκτρονικής τάξης (E-class)

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 6.1: Χώρα ερωτώμενων εκπαιδευτικών σε Ελλάδα και Κύπρο

Πίνακας 6.2: Νομός/Περιοχή κάθε εκπαιδευτικού και η περιοχή που διδάσκει

Πίνακας 6.3: Οργανικότητα σχολείων ανά χώρα και περιοχή σχολείων

Πίνακας 6.4: Φύλο συμμετεχόντων

Πίνακας 6.5: Δημογραφικά στοιχεία

Πίνακας 6.6: Τί εξέπληξε ευχάριστα τους ερωτώμενους εκπαιδευτικούς στη διαδικασία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Πίνακας 6.7: Τί εξέπληξε δυσάρεστα τους ερωτώμενους εκπαιδευτικούς στη διαδικασία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Πίνακας 6.8: Πράγματα που χρειάστηκαν επιπρόσθετο χρόνο μελέτης και εργασίας για επιτυχή διεξαγωγή εξ αποστάσεως μάθησης.

Πίνακας 6.9: Αντίδραση των μαθητών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε γνωστικά θέματα.

Πίνακας 6.10: Αντίδραση των μαθητών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε συναισθηματικά θέματα.

Πίνακας 6.11: Πολύπλοκες καταστάσεις που κλήθηκαν να υπερβούν οι εκπαιδευτικοί σε Ελλάδα και Κύπρο για τη μετάβαση στην διαδικτυακή/εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Πίνακας 6.12: Τι θα βοηθούσε περισσότερο τους εκπαιδευτικούς να στηρίζουν την μάθηση μέσω διαδικτύου;

Πίνακας 6.13: Προγράμματα και πλατφόρμες που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί για την υλοποίηση της διαδικτυακής διδασκαλίας τους.

Πίνακας 6.14: Λογισμικά που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί για να εμπλουτίσουν τη διαδικασία της διαδικτυακής διδασκαλίας τους.

Πίνακας 6.15: Πόσο ικανοποιητικός ήταν ο εξοπλισμός για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Κεφάλαιο 1^ο

Εκπαίδευση Σε Ελλάδα Και Κύπρο

1.1 Εκπαιδευτικό Σύστημα Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Στην Ελλάδα

Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα¹ αποτελείται από την αναγκαία πλέον φοίτηση στο Νηπιαγωγείο διάρκειας 1-2 χρόνια και το Δημοτικό, το οποίο αποτελείται από 6 τάξεις και αφορά παιδιά ηλικίας 6-12 ετών. Τις πρώτες δύο χρονιές του Δημοτικού τα παιδιά δεν βαθμολογούνται επισήμως, αφού περισσότερη σημασία έχει η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού και οι γονείς ενημερώνονται από προφορικές συναντήσεις μαζί τους.

Η επίσημη και η ουσιαστική βαθμολογία ξεκινάει από την Τρίτη τάξη. Στην Τρίτη και Τέταρτη τάξη του Δημοτικού, η αξιολόγηση γίνεται προφορικά με κλίμακα βαθμολογίας, ενώ στην Πέμπτη και Έκτη τάξη, η αξιολόγηση γίνεται με αριθμητική κλίμακα βαθμολογίας. Αυτόματα γίνεται η προαγωγή του μαθητή από την μια τάξη στην άλλη και υπάρχει δυνατότητα κάποιο παιδί να επαναλάβει τη φοίτησή του στην ίδια τάξη.

Νηπιαγωγείο

Η φοίτηση του Νηπιαγωγείου ξεκινάει στην ηλικία των 5 ετών και έχει διάρκεια δύο χρόνια και αφορά ηλικίες 4-6 ετών και προετοιμάζει τα παιδιά για την ένταξή τους στο Δημοτικό Σχολείο. Στην Ελλάδα λειτουργεί το Ολοήμερο Νηπιαγωγείο και απασχολεί τα παιδιά από τις 08:00 έως τις 16:00 καθώς επίσης και τα Ειδικά Νηπιαγωγεία για νήπια με Ειδικές Ανάγκες.

Το Νηπιαγωγείο στοχεύει στην υποστήριξη και ενίσχυση της εκπαιδευτικής και κοινωνικής διαδικασίας που προέρχεται από την οικογένεια, κνηγάει την ενίσχυση της ψυχοκινητικής, συναισθηματικής αλλά και νοητικό-ηθικής ανάπτυξης των μαθητών. Ενισχύει την ανάπτυξη του πνεύματος, την ανάπτυξη κινητικών και πνευματικών δεξιοτήτων.

¹ <http://www2.stat-athens.aueb.gr/~jpan/oosa-report/oosa-report-ch3.pdf>

Δημοτικό Σχολείο

Η φοίτηση στο Δημοτικό Σχολείο διαρκεί 6 (έξι) χρόνια και απασχολεί ηλικίες παιδιών 6-12 ετών. Λειτουργεί και στα Δημοτικά Σχολεία της χώρας το Ολοήμερο Δημοτικό. Σε αυτό εντάσσονται κυρίως τα παιδιά των εργαζόμενων γονέων. Ανήκει στην υποχρεωτική εκπαίδευση και στοχεύει στην ισορροπημένη πνευματική και σωματική ανάπτυξη των μαθητών.

Το Δημοτικό Σχολείο δίνει την δυνατότητα σε όλα τα παιδιά ανεξαιρέτου φύλου και εθνικότητας, να εξελιχθούν σε ώριμες προσωπικότητες και να ζουν δημιουργικά. Βοηθάει τους μαθητές του να κατανοήσουν βασικές γνώσεις και σταδιακά να έχουν την ικανότητα να γράφουν και να μιλάνε σωστά τη γλώσσα. Οι μαθητές μελετούν αντικείμενα και καταστάσεις που τους βοηθούν στο να εξελίξουν τους μηχανισμούς αφομοίωσης γνώσεών τους.

Στα Δημοτικά Σχολεία της χώρας λειτουργούν επίσης Προγράμματα Ενισχυτικής Διδασκαλίας για μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες αλλά και για παιδιά από άλλες χώρες που ίσως αντιμετωπίζουν προβλήματα ένταξης. Ειδικά Δημοτικά Σχολεία και Τάξεις Ένταξης, αφορούν παιδιά με ειδικές ανάγκες. Από το 1996 υπάρχουν και Σχολεία Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης με σκοπό τη αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών αναγκών των ομάδων πολιτισμικών/ θρησκευτικών/ κοινωνικών ιδιαιτεροτήτων.

Με κριτήριο την παρακολούθηση άνω του μισού διδακτικού έτους, οι μαθητές κρίνονται άξιοι για την προαγωγή τους στην επόμενη τάξη του Δημοτικού Σχολείου, καθώς δεν περνούν από κάποιου είδους εξετάσεις. Η προαγωγή εξαρτάται και από την κρίση του εκπαιδευτικού καθώς έχει δικαίωμα να κρίνει εάν ο εκάστοτε μαθητής έχει τις απαραίτητες γνώσεις της τάξεως στην οποία φοίτησε.

Ο τελικός έλεγχος με την πρόοδο του κάθε μαθητή βγαίνει στο τέλος κάθε διδακτικού έτους. Μετά το τέλος της Έκτης Τάξης τελειώνει και η φοίτηση του Δημοτικού Σχολείου και αυτό επισημαίνεται με Τίτλο Σπουδών στον οποίο αναφέρεται ότι ο μαθητής είναι έτοιμος να συνεχίσει στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση και διαβιβάζεται σε κάποιο Γυμνάσιο της περιοχής του. Η δημόσια εκπαίδευση παρέχεται δωρεάν όπως και τα σχολικά βιβλία. Οι εκπαιδευτικοί στα δημόσια Δημοτικά και Νηπιαγωγεία, είναι υποχρεωμένοι να ακολουθούν τα αναλυτικά προγράμματα.

1.1.1 Οργάνωση και Διοίκηση

Τον πρώτο ρόλο στο σχεδιασμό και στην εφαρμογή της εκπαιδευτικής πολιτικής τον έχει το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. Απαιτείται έγκριση του Πρωθυπουργού και του Υπουργικού Συμβουλίου για την κάθε απόφαση. Η Διοίκηση λοιπόν στην Ελλάδα, όσον αφορά την εκπαίδευση, ασκείται συγκεντρωτικά. Κορυφαία στο Εκπαιδευτικό Σύστημα βρίσκεται ο Υπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων, ενώ στη βάση του βρίσκονται τα Δημοτικά Σχολεία και τα Νηπιαγωγεία.

Το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, έχει ένα μεγάλο σύνολο αρμοδιοτήτων, ενώ κατεβαίνοντας την πυραμίδα οι διοικητικές αρμοδιότητες μειώνονται. Εκτελεστικές αρμοδιότητες και μηδαμινή εξουσία έχουν οι Διευθυντές των Σχολικών Μονάδων και βρίσκονται στη βάση αυτή της πυραμίδας της Διοίκησης της Εκπαίδευσης.

Για κάθε Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης υπάρχουν τα τμήματα:

- 1) Διοίκησης Επιστημονικής- Παιδαγωγικής Καθοδήγησης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
 - Ανώτατο Περιφερειακό Υπηρεσιακό Συμβούλιο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΑΠΥΣΠΕ)
- 2) Διοίκησης Επιστημονικής- Παιδαγωγικής Καθοδήγησης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
 - Ανώτατο Περιφερειακό Υπηρεσιακό Συμβούλιο Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΑΠΥΣΔΕ)

Για τον έλεγχο της Προσχολικής Αγωγής, της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σε κάθε νομαρχία λειτουργούν Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης τα Περιφερειακά Υπηρεσιακά Συμβούλια Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΠΥΣΠΕ - ΠΥΣΔΕ).

1.2 Εκπαιδευτικό Σύστημα Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Κύπρο

Η εκπαίδευση της Κύπρου επιβλέπεται από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Από ηλικίες 6-12 ετών οι μαθητές φοιτούν στο Δημοτικό Σχολείο. Είναι υποχρεωτική η παρακολούθηση και των έξι τάξεων του Δημοτικού Σχολείου όπως και η φοίτηση στην Προδημοτική. Οι μαθητές αποκτούν γνώσεις γενικά σε διάφορα θέματα επιστημών, μουσικής, τεχνών, μαθηματικών, γλώσσας και πολιτισμού και αγγλικής γλώσσας.

Προδημοτική Εκπαίδευση

Η προδημοτική εκπαίδευση διαρκεί ένα χρόνο, είναι υποχρεωτική για τα παιδιά των ηλικιών 4-5 ετών, καθώς γίνονται δεκτά και παιδιά άνω των 3 ετών. Αυτή η κλίμακα εκπαίδευσης στοχεύει στο να ικανοποιήσει τις ανάγκες των παιδιών, έτσι ώστε να δημιουργήσουν μια ολοκληρωμένη προσωπικότητα σε έναν χώρο που βοηθά τους μαθητές να συνειδητοποιήσουν τις δυνατότητές τους και να καλυτερεύουν την εικόνα του εαυτού τους.

Τύποι Νηπιαγωγείων Στην Κύπρο:

Πρόκειται για Δημόσια, Κοινοτικά και Ιδιωτικά Νηπιαγωγεία

Από τον Σεπτέμβριο του 2004, το Κράτος αναλαμβάνει τα έξοδα λειτουργίας των δημοσίων νηπιαγωγείων δηλαδή τους μισθούς των εκπαιδευτικών, τις κτηριακές δαπάνες, τη γραφική ύλη, την καθαριότητα, τον ηλεκτρισμό και τη θέρμανση. Χωρίζονται σε Μονοδιδάσκαλα (νηπιαγωγεία με μία νηπιαγωγό), Διδιδάσκαλα (νηπιαγωγεία με δύο νηπιαγωγούς), Πολυδιδάσκαλα (με τρεις ή περισσότερους παιδαγωγούς). Τα κοινοτικά νηπιαγωγεία ουσιαστικά είναι ιδιωτικά νηπιαγωγεία, με ετήσια επιχορήγηση του κράτους. Ιδρύονται με βάση τον νόμο περί Ιδιωτικών Σχολείων. Κυρίως στεγάζονται μαζί με τα δημόσια και εξυπηρετούν παιδιά ηλικιών 3-4 χρόνων.

Δημοτική Εκπαίδευση²

Η Δημοτική Εκπαίδευση είναι αναγκαία για όλα τα παιδιά άνω των 5 ετών και έχει διάρκεια 6 χρόνια όπως και στην Ελλάδα. Σκοπός της Δημοτικής Εκπαίδευσης είναι να δημιουργήσει και να ασφαλίσει τις εκπαιδευτικές ευκαιρίες για τα παιδιά ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου, οικογενειακής και κοινωνικής κατάστασης. Εστιάζει στις αξίες και στις συμπεριφορές που αναπτύσσουν τα παιδιά ως σύγχρονοι δημοκρατικοί πολίτες (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ).

² http://www.moec.gov.cy/dde/typoi_dimotikon.html

Οι μαθητές του Δημοτικού Σχολείου μαθαίνουν να ισορροπούν τον ψυχολογικό και συναισθηματικό τομέα, να αντιμετωπίζουν τα προβλήματα που συναντούν (π.χ. προσαρμογή στο σχολείο), να έχουν θετική άποψη για την μάθηση, να γίνονται κοινωνική, αγωνιστικοί, να σέβονται την πολιτισμική κληρονομιά και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Στην Κύπρο λειτουργούν δημόσια και ιδιωτικά δημοτικά σχολεία. Τα δημόσια δημοτικά σχολεία διαβαθμίζονται ως εξής:

1. Σχολεία με έναν/μία δάσκαλο/δασκάλα: Μονοδιδάσκαλα
2. Σχολεία με δύο δασκάλους/ες: Διδιδάσκαλα
3. Σχολεία με τρεις ή περισσότερους/ες δασκάλους/ες: Πολυδιδάσκαλα

Ο/Η διευθυντής/διευθύντρια κάθε σχολείου κατανέμει τα παιδιά του σχολείου σε αμιγή ή μικτά τμήματα σύμφωνα με τις εκάστοτε οδηγίες του Διευθυντή Δημοτικής Εκπαίδευσης.

1.2.1 Οργάνωση και Διοίκηση

Οργάνωση και Διοίκηση Κυπριακού Εκπαιδευτικού Συστήματος³

Το Κυπριακό Εκπαιδευτικό Σύστημα λειτουργεί με Σύστημα Συγκεντρωτικής Οργάνωσης. Στην κορυφή της πυραμίδας βρίσκεται το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου το οποίο είναι υπεύθυνο για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με την παιδεία και τις μεταρρυθμίσεις. Ο Υπουργός αυτός λογοδοτεί στον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας και οι αποφάσεις περνούν από το Υπουργικό Συμβούλιο, ενώ αν η απόφαση απαιτεί αλλαγή σε κάποιο νόμο, οφείλει να συζητηθεί και στην Κυπριακή Βουλή.

Υπάρχουν επίσης πολλά τμήματα τα οποία ενεργούν ανεξάρτητα αλλά ελέγχονται από τον εκάστοτε υπουργό/διευθυντή. Ουσιαστικά οι 3 μεγάλες κατηγορίες χωρίζονται σε αυτά που ασχολούνται με τη λειτουργία του Υπουργείου, σε αυτά που ασχολούνται με εκπαίδευση και έρευνα και στις Υπηρεσίες.

³ <https://kypseli.ouc.ac.cy/bitstream/handle/11128/1609/%CE%A4%CE%A1%CE%91-%CE%A7%CE%A1%CE%97-2014-00162.pdf?sequence=5&isAllowed=y>

1.3 Σύγχρονη και Ασύγχρονη Εκπαίδευση σε Ελλάδα και Κύπρο

Ασύγχρονη εκπαίδευση ουσιαστικά ορίζεται ο τρόπος διδασκαλίας κατά τον οποίο ο μαθητής παρακολουθεί το μάθημα σε διαφορετικό χρόνο από την ώρα παράδοσης. Αντίθετα η σύγχρονη επικοινωνία είναι η απευθείας διδασκαλία και η μετάδοση μαθήματος σε πραγματικό χρόνο, είτε από τον ίδιο τον εκπαιδευτικό είτε μέσω διαδικτυακής πλατφόρμας ζωντανά (live) μέσω Η/Υ, κινητού ή tablet. Κλασσικό παράδειγμα είναι η τηλεδιάσκεψη, ενώ τα γνωστά forum είναι παράδειγμα ασύγχρονης επικοινωνίας.

1.4 Επιρροή του Covid-19 στο Σύστημα Εκπαίδευσης

Αυτή η τεραστίων διαστάσεων κατάσταση που κληθήκαμε να προσαρμοστούμε, μας έδωσε την ευκαιρία να αναθεωρήσουμε πράγματα στη ζωή μας που ίσως θεωρούσαμε δεδομένα μέχρι τώρα (Γκρέκας, 2020)⁴. Ο χώρος της εκπαίδευσης είναι ένας από τους τομείς που υπέστη αλλαγές και ουσιαστικά μας έκανε να αναθεωρήσουμε και να εκτιμήσουμε καταστάσεις. Με σκοπό τη διακοπή της εκπαιδευτικής απραξίας, οι εκπαιδευτικοί υιοθέτησαν τόσο τη σύγχρονη όσο και την ασύγχρονη εκπαίδευση με την δημιουργική κινητοποίηση των παιδιών στο βαθμό που ήταν επιτρεπτό από την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Σύμφωνα με την αρθρογραφία, φάνηκε ότι υπήρχαν πολλά προβλήματα στην τηλεεκπαίδευση, καθώς πολλά παιδιά δεν είχαν τη δυνατότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο και τις υπηρεσίες του (ΑΠΕ-ΜΠΕ, 2020). Από πολλά νοικοκυριά έλειπε ο απαραίτητος εξοπλισμός και αρκετά σχολεία δεν διέθεταν καν τις απαραίτητες υποδομές για γρήγορη πρόσβαση στο διαδίκτυο. Η κοινότητα κλήθηκε να προσέλθει στις υπηρεσίες του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου. Ο κορονοϊός έδωσε τροφή για σκέψη καθώς πολλές ήταν οι ιδέες που “έπεσαν στο τραπέζι” όπως η ηλεκτρονική καταγραφή στην αίθουσα, κάτι που θα έδινε την ευκαιρία σε όλα τα παιδιά να παρακολουθούν το μάθημα live. Αυτή η εκδοχή δεν πραγματοποιήθηκε καθώς θεωρήθηκε παράκαμψη των αρχών και αξιών της εκπαιδευτικής διαδικασίας (Καρκατζούνης, Ζιάκας, Κανέλλος, & Κουρόγιωργας, 2020).

Η επαναλειτουργία των σχολείων ξεκίνησε στις 11 Μαΐου 2020 πρώτα για την Γ' Λυκείου και στις 18 Μαΐου για την Α' και Β' Λυκείου καθώς και για τα Γυμνάσια με έντονο το φαινόμενο απουσίας των μαθητών καθώς είχαν το δικαίωμα με μια απλή Υπεύθυνη Δήλωση να μην προσέλθουν στον χώρο του σχολείου (Χαραλαμποπούλου, 2020).

⁴ <https://www.thriveglobal.gr/arhra/i-ilektroniki-mathisi-ex-apostaseos-stin-ypiresia-tis-ekpaideysis/>

Τα ποσοστά απουσιών ήταν μικρότερα για τα Γυμνάσια και ακόμη μικρότερα για τα Δημοτικά, τα οποία ξεκίνησαν την λειτουργία τους την 1^η Ιουνίου 2020. Από τις 10 Μαρτίου 2020, αναστέλλεται η λειτουργία των σχολείων στη Λευκωσία, ενώ από τις 13 Μαρτίου 2020, ακολουθούν όλα τα σχολεία ανά την Κύπρο σε όλες τις βαθμίδες είτε δημόσια είτε ιδιωτικά. Μεταφερόμαστε από την πραγματική τάξη στην ψηφιακή και ο όρος «εξ αποστάσεως εκπαίδευση» γίνεται καθημερινότητα και όλοι οι μαθητές πλέον φοιτούν μέσω τηλεφώνου, τηλεόρασης, Η/Υ ή tablet.

Η άμεση ανθρώπινη επικοινωνία, το κείμενο, ο ήχος, τα πολυμέσα και το βίντεο, είναι οι πέντε βασικότεροι πυλώνες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Η εκπαίδευση μέσω διαδικτυακών συστημάτων τηλεδιάσκεψης προσφέρει άμεση επαφή με τον εκπαιδευτικό, αλλά και παρουσίαση και επεξήγηση το υλικού σε πραγματικό χρόνο. Το είδος αλλά και η ποιότητα του προγράμματος είναι πολύ σημαντικά γιατί ουσιαστικά το εκπαιδευτικό υλικό στηρίζει την παράδοση του διδάσκοντα.

Άξιο συζήτησης είναι το γεγονός ότι ενώ έχει επεκταθεί ραγδαία η λειτουργία της εξ αποστάσεως μεθόδου σε Ευρώπη, Ασία και Αμερική, στην Κύπρο μέχρι τον Φεβρουάριο του 2020 οι εικονικές τάξεις φαίνεται να υπάρχουν μόνο στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Άμεση ήταν η επικοινωνία σχολείου-οικογένειας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, εμπλουτίστηκαν ιστοσελίδες, υπήρξε τηλεφωνική επικοινωνία, αποστολή υλικού μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου αλλά και δημιουργία ομάδων στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης. Τέλη Απριλίου 2020 αρχίζουν να δημιουργούνται όλο και περισσότερες εικονικές τάξεις στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ακόμα και στις μεγαλύτερες τάξεις. Βλέπουμε αλλαγή στη μορφή της επικοινωνίας, χάνει την αμεσότητά της καθώς οι καθηγητές έχουν συχνή επικοινωνία και με τον κηδεμόνα του μαθητή. Κάθε καθηγητής πήρε τα μέτρα του και εφάρμοσε το δικό του πρόγραμμα με βάση το επίπεδο της κάθε τάξης. Έτσι συμμετείχαν όλοι οι μαθητές σε μια εκπαίδευση χωρίς κοινό σχεδιασμό και με πιθανή απουσία του απαραίτητου εξοπλισμού.

Παρακάτω παρουσιάζεται η εξ αποστάσεως εκπαίδευση μέσα από τα μάτια παιδιών του Δημοτικού Σχολείου

''Η εκπαίδευση από το σπίτι είναι τέλεια! Μου αρέσει που είμαι σπίτι γιατί, μόλις διαβάσω, μπορώ να παίζω παιχνίδια στο κινητό μου. Στεναχωριέμαι μόνο που δεν μπορώ να συναντηθώ και να παίξω με τους φίλους μου''. – Ν. (Τάξη Ε΄) (Μυλόρδου, 2020).

''Οι τηλεδιασκέψεις μου αρέσουν πολύ! Υπάρχουν όμως συχνά προβλήματα σύνδεσης στο διαδίκτυο, με αποτέλεσμα κάποιοι να δυσκολεύονται να παρακολουθούν μάθημα. Κάνουμε επίσης πολύ λιγότερα μαθήματα μέσω διαδικτύου απ' ό τι στο σχολείο''. – Σ. (Τάξη Στ΄) (Μυλόρδου, 2020).

''Δεν μου αρέσει που κάνω εκπαίδευση σπίτι, γιατί μου λείπουν οι φίλοι μου και οι δασκάλες μου. Η κυρία μου, μου στέλνει από το τηλέφωνο φυλλάδια Μαθηματικών και Ελληνικών. Επίσης, μου στέλνει καρτέλες για να διαβάσω και να μάθω. Νιώθω κάτι να μου λείπει όταν διαβάζω τα μαθήματά μου, αλλά δεν ξέρω τι!'' – Σ. (Τάξη Γ΄) (Μυλόρδου, 2020).

''Η εκπαίδευση στο σπίτι δεν μου αρέσει, γιατί μας στέλνουν πολλά φυλλάδια και ασκήσεις. Προτιμώ να πηγαίνω σχολείο παρά να μένω σπίτι, γιατί εκεί κάνουμε όλοι μαζί κανονικό μάθημα''. – Π. (Τάξη Δ΄) (Μυλόρδου, 2020).

Κεφάλαιο 2^ο

Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

2.1 Τι είναι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Τι είναι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Γκρέκας, 2020)⁵ ονομάζεται η υποβοηθούμενη από τα μέσα επικοινωνίας εκπαίδευση με ελάχιστη ή καθόλου διαπροσωπική επαφή μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητευόμενου όπως το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, υπολογιστές και η τηλεδιάσκεψη (Γκρέκας, 2020). Ο συγκεκριμένος τομέας εστιάζει στην παιδαγωγική επιστήμη, την τεχνολογία και τον σχεδιασμό τη εκπαιδευτικής δομής και αναζητεί την εκπαίδευση χωρίς την χρήση φυσικής παρουσίας στον χώρο που πραγματοποιείται.

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση ξεκίνησε ως οργάνωση σπουδών μερικής φοίτησης, εξαπλώθηκε με το γνωστό σε όλους email, και φτάνοντας στο σήμερα έχει κυριεύσει τον χώρο του διαδικτύου με όλες τις μορφές της σύγχρονης τεχνολογίας. Ας ερευνήσουμε τις δυο μεγαλύτερες κατηγορίες της απομακρυσμένης εκπαίδευσης:

Κατηγορία 1^η : Σύγχρονη Απομακρυσμένη Εκπαίδευση

Σε αυτήν την κατηγορία το φαινόμενο της διδασκαλίας και το φαινόμενο της μάθησης συμβαίνουν σε ταυτόχρονο χρονικό διάστημα. Η παράδοση του μαθήματος γίνεται σε ζωντανή σύνδεση και ο μαθητευόμενος παρακολουθεί το μάθημα την ίδια στιγμή. Οι σύγχρονες πλατφόρμες τηλεδιάσκεψης στηρίζουν αυτό το έργο καθώς την ίδια χρήση υποστηρίζουν και τα δωμάτια ζωντανής συζήτησης (Βικιπαίδεια, 2020).

⁵ <https://www.thriveglobal.gr/arthra/i-ilektroniki-mathisi-ex-apostaseos-stin-ypiresia-tis-ekpaideysis/>

Κατηγορία 2^η :Ασύγχρονη Απομακρυσμένη Εκπαίδευση

Πιο διαδεδομένη η κατηγορία της ασύγχρονης εκπαίδευσης εξ αποστάσεως, καθώς ο μαθητευόμενος επιμορφώνεται σε διαφορετικό χρόνο και χώρο από την παράδοση ή δημιουργία του μαθήματος (Βικιπαίδεια, 2020). Τα μαθήματα που χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες διαδικτύου είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα καθότι ο καθηγητής μπορεί να ανεβάζει εκπαιδευτικό υλικό και ο μαθητής να το παρακολουθεί και να εξασκείται στον χρόνο και χώρο που επιθυμεί εκείνος. Αυτό είναι ένα μεγάλο πλεονέκτημα για τον εκπαιδευόμενο αφού μπορεί να προγραμματίσει την πρόοδο και την εξέλιξη του ρυθμού μάθησής του μόνος του σύμφωνα με τις ικανότητες του.

2.2 Δυνατότητες και Περιορισμοί του ψηφιακού χώρου στη διδασκαλία

Στην εποχή που βιώνουμε η τηλεεκπαίδευση ήρθε για να αλλάξει εντελώς τη ζωή μας. Μέσα από αυτή κληθήκαμε όλοι να προσαρμοστούμε σε αυτή τη νέα πραγματικότητα μέσα από την οποία αναδύονται τόσο δυνατότητες όσο και περιορισμοί στο ψηφιακό χώρο της διδασκαλίας (Γενιτσαρίδου, 2020).⁶

Δυνατότητες

- Δεν απαιτούν οργανωμένους χώρους εκπαίδευσης. Η τηλεεκπαίδευση μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα σε ένα απλό νοικοκυριό αλλά και σε ειδική αίθουσα υπολογιστών με τη σωστή συνδεσιμότητα και εξοπλισμό .
- Επιτρέπουν στον εκπαιδευόμενο να επιλέξει ο ίδιος τον χώρο της μελέτης και τον ρυθμό με τον οποίο μαθαίνει. Σημαντικό πλεονέκτημα, καθώς δεν έχουν όλοι οι μαθητές τις ίδιες ικανότητες και ούτε την ίδια αντίληψη της γνώσης. Ο καθένας προχωράει με τον δικό του ρυθμό και αυτό φαίνεται να είναι αποδοτικότερο στο εκάστοτε άτομο (Σοφός, Κώστας, & Παράσχου , 2015).
- Διαθέτουν εξαιρετικά προηγμένο τρόπο παρουσίασης με πολυμέσα: βίντεο, ήχο, κείμενα, εικόνες, γραφήματα, ομιλία, συνεργασία. Με τη χρήση αυτών των πολυμέσων, επιτυγχάνεται η κατανόηση των αντικειμένων προς μελέτη, απλουστεύεται η πληροφορία και έτσι ο μαθητής βελτιστοποιεί τον χρόνο που χρειάζεται για την κατανόηση της ύλης.

⁶ http://tile-learning.blogspot.com/p/blog-page_45.html

- Παραδίδονται με πολλούς τρόπους ώστε να ταιριάζουν στις προτιμήσεις του εκπαιδευόμενου (αυτοδιδασκαλία, ασύγχρονη συνεργασία, σύγχρονη διδασκαλία). Ακόμη μια απόδειξη ότι η εξ αποστάσεως διδασκαλία βοηθά τον εκάστοτε μαθητή να προσαρμόσει την διδασκαλία στις ανάγκες και στα μέτρα του (Γενιτσαρίδου, 2020).
- Δεν αντικαθιστά μόνο την παραδοσιακή διδασκαλία αλλά μπορεί και να την εμπλουτίσει και να την συμπληρώσει (μαθησιακή ενίσχυση των απομακρυσμένων σχολείων). Σκοπός είναι η εξέλιξη, παραμένει το κομμάτι της παραδοσιακής διδασκαλίας και εφόσον εμπλουτίζεται, το αποτέλεσμα καταλήγει να είναι όλο και αποδοτικότερο (Γενιτσαρίδου, 2020).
- Ανεξαρτησία από την απόσταση και τον χρόνο, αφού και τα δύο μεγέθη δεν παίζουν σχεδόν κανένα ρόλο. Η γνώση διαδίδεται ευρύτερα χωρίς να βλέπει φυσικά ή γεωγραφικά εμπόδια πλέον.
- Πρόσβαση σε πλούσιο πληροφοριακό υλικό. Ο καθένας πλέον έχει τη δυνατότητα να εξελίξει τις γνώσεις του όσο επιθυμεί, αφού με μια απλή αναζήτηση στο διαδίκτυο, μπορεί να βρει μεγάλη γκάμα υλικού με κάθε μορφή διδασκαλίας.
- Άπειρη επικοινωνία χωρίς εξαιρέσεις. Η επικοινωνία είναι σημαντικό και αναπόσπαστο κομμάτι της μάθησης. Η τεχνολογία δεν κάνει εξαιρέσεις και δεν θα μπορούσε να μην αποτελεί πλεονέκτημα (Φρειδερίκος, 2020).

Περιορισμοί

- Έλλειψη συσκευών (H/Y, tablet, laptop), ακόμα και αδυναμία σύνδεσης στο διαδίκτυο. Αυτό πλήττει τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος και τις απομονωμένες περιοχές όπου δεν υπάρχει σύνδεση. Δεν δίνεται σε αυτά τα παιδιά η δυνατότητα απομακρυσμένης εκπαίδευσης και θεωρείται είδος αδικίας, καθώς όλοι έχουν δικαίωμα στην εκπαίδευση (Γενιτσαρίδου, 2020).
- Η έλλειψη εκπαίδευσης και εξοικείωσης κάποιων εκπαιδευτικών με την τεχνολογία, και κυρίως με την χρήση των εργαλείων ασύγχρονης και σύγχρονης τηλεεκπαίδευσης. Μεγάλο πλήγμα για την εκπαίδευση είναι η έλλειψη καταρτισμένου προσωπικού γιατί ο εκπαιδευτικός έχει τον ρόλο του καθοδηγητή, οπότε ένας λάθος συντονισμός εκ μέρους του ή η έλλειψη γνώσεων του στην τεχνολογία, καθυστερεί την αφομοίωση γνώσης των μαθητών (Αγγελάκου, 2020).

- Η έλλειψη έτοιμου ψηφιακού υλικού (παρουσιάσεις, ασκήσεις), για να λειτουργήσει η τηλεκπαίδευση σε όλες τις τάξεις. Είναι ένα μειονέκτημα που μπορεί να επαλειφθεί γρηγορότερα σε σύγκριση με τα υπόλοιπα, καθώς με το πέρασμα του χρόνου ο εκάστοτε καθηγητής δημιουργεί περισσότερο υλικό και συντονίζεται καλύτερα.
- Η κοινωνική αποξένωση των εκπαιδευομένων.
- Απαίτηση αυτοπειθαρχίας και σωστής διαχείρισης του χρόνου. Σε μικρές ηλικίες αυτό είναι πιο δύσκολο σε αντίθεση με την εκπαίδευση παιδιών μεγαλύτερης ηλικίας και ενηλίκων. Ένα μικρό παιδί, σε προσχολική ηλικία βρίσκει δυσκολότερο να διαχειριστεί τον χρόνο του και να συγκεντρωθεί μπροστά από μία οθόνη, όπου πολύ πιθανόν να μην του τραβάει το ενδιαφέρον και έτσι είναι δύσκολο να πειθαρχηθεί (Γκρέκας, 2020).

2.3 Υποδομή και Ψηφιακός Εξοπλισμός

Υποδομή και Ψηφιακός Εξοπλισμός

Για τη σωστή διεξαγωγή του μαθήματος στο περιβάλλον της τηλεκπαίδευσης, είναι αναγκαίο να υπάρχει ο σωστός εξοπλισμός. Συγκεκριμένα από τη μεριά του εκπαιδευτικού πρέπει να υπάρχουν τα εξής:

- Σταθερός/Φορητός Υπολογιστής με μεγάλη μνήμη και ταχύτητα
- Ποντίκι/Πληκτρολόγιο
- Συσκευή Βίντεο
- Ασύρματα μικρόφωνα
- Μίκτης με αρκετές εισόδους μικροφώνων αλλά και άλλων πηγών ήχου
- Οθόνη μεγάλων ιντσών
- Ψηφιακός προβολέας διαφανειών
- Whiteboard για μεταφορά όσων γράφονται εκεί στον ηλεκτρονικό υπολογιστή και δυνατότητα καταγραφής
- Ηχεία
- Κατάλληλο Λογισμικό

- Κάμερα υψηλής ανάλυσης
- Τροφοδοσία Διαδικτύου στον χώρο

2.3.1 Εκπαιδευτικοί σε Ελλάδα και Κύπρο και οι Διαδικασίες Υλοποίησης της ψηφιακής εκπαίδευσης.

Η εκπαιδευτική διαδικασία συντονίζεται σε κεντρικό επίπεδο από το αρμόδιο Υπουργείο Παιδείας σε Ελλάδα και Κύπρο, το οποίο είναι υπεύθυνο για την πλατφόρμα μέσω της οποίας θα πραγματοποιείται η τηλεεκπαίδευση καθώς επίσης και για την οργάνωση της όλης εκπαιδευτικής διαδικασίας, προς διευκόλυνση των εκπαιδευτικών, των μαθητών, των γονέων και των οργανισμών/σχολείων.

Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να καταστούν σε αρκετά μεγάλο βαθμό ψηφιακά ικανοί μέσω της επιμόρφωσής τους και αυτό, σε συνάρτηση με την ενίσχυση τόσο των υποδομών όσο και του σχολικού εξοπλισμού. Τα αρμόδια Υπουργεία θα πρέπει να καθορίσουν τη διάρκεια των μαθημάτων, το εβδομαδιαίο πρόγραμμα, τις διαδικασίες, παραμέτρους, αρχές και δράσεις για μια ευέλικτη ψηφιακή εκπαίδευση, τον τρόπο διάδρασης για την ενεργό συμμετοχή των εκπαιδευομένων, καθώς και τον εμπλουτισμό και αναθεώρηση των αναλυτικών προγραμμάτων.

Η ψηφιακή πλατφόρμα Webex Meetings της εταιρίας Cisco εξυπηρετεί τη σύνδεση των εκπαιδευόμενων με τους εκπαιδευτικούς και παρέχεται δωρεάν στο Ελληνικό Δημόσιο. Δίνεται στους εκπαιδευτικούς της ιδιωτικής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης το δικαίωμα να χρησιμοποιήσουν αυτή ή όποια άλλη πλατφόρμα θεωρούν πως καλύπτει τις ανάγκες τους και μπορούν να τη χρησιμοποιήσουν με τον εξοπλισμό που διαθέτουν. Σε περίπτωση επιλογής άλλης ψηφιακής πλατφόρμας, η σχολική μονάδα επιβαρύνεται με τα σχετικά έξοδα και είναι υποχρεωμένη για την τυχόν παραμετροποίηση της πλατφόρμας προς συμμόρφωση με τις διατάξεις προστασίας προσωπικών δεδομένων.

Τα προσωπικά δεδομένα, όπως το email ή ο αριθμός τηλεφώνου του μαθητή/τριας, είναι αντικείμενο επεξεργασίας κάθε σχολικής μονάδας. Σκοπός είναι η επικοινωνία των εκπαιδευτικών με τους εκπαιδευόμενους και ο συντονισμός της διαδικασίας της παροχής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης μέχρι ως ότου παραμένει ο κίνδυνος του κορωνοϊού (COVID-19). Η επικοινωνία των εκπαιδευτικών με την υπηρεσία στήριξης χρηστών του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου, θα γίνεται αποκλειστικά με ομάδες υποστήριξης του κάθε σχολείου.

2.4 Ασφαλείς Πλατφόρμες

1. Zoom

Το Zoom είναι μια γνωστή ηλεκτρονική πλατφόρμα τηλεδιάσκεψης με υψηλή ανάλυση εικόνας και ήχου, η οποία είναι εύκολη στη χρήση. Παρέχει υπηρεσίες όπως δωμάτια Zoom, δυνατότητα διαμοιρασμού οθόνης, Chatω και διατίθεται δωρεάν αλλά και επί πληρωμή. Δεν υπάρχει όριο τηλεδιασκέψεων, ούτε ατόμων. Η διδασκαλία μπορεί να γίνει σε ομάδες ή ιδιαιτέρως με έναν προς έναν άτομα. Η διάρκεια σύσκεψης για ομάδες άνω των 3 ατόμων στην δωρεάν έκδοσή του δεν μπορεί να ξεπερνά τα 40 λεπτά της ώρας. Η χρήση της πλατφόρμας γίνεται μετά από δημιουργία λογαριασμού με τη χρήση της προσωπικής σου ηλεκτρονικής διεύθυνσης και μυστικού κωδικού. Έπειτα δέχεσαι από την πλατφόρμα σύνδεσμο για την διαδικτυακή συνάντηση. Οποιαδήποτε συσκευή συνδέεται στο διαδίκτυο είναι αποδεκτή και λειτουργήσιμη.



Εικόνα 1: Πλατφόρμα Zoom

(Πηγή: <https://www.businessnewsdaily.com/11282-zoom-video-conferencing.html>)

2. Webex

Πρόκειται για ένα λογισμικό εικονικής διάσκεψης που δίνει την ικανότητα στους χρήστες να συνεργάζονται σε online περιβάλλον, τους προσφέρει κοινή χρήση ήχου εικόνας και περιεχομένου. Είναι μια ασφαλής πλατφόρμα, οι χρήστες είναι απόλυτα προστατευμένοι είτε συνδεθούν από Η/Υ είτε από κινητή συσκευή. Απαραίτητο βήμα, η εγκατάσταση του προγράμματος στη συσκευή καθώς και η πρόσκληση των μαθητών στην σύσκεψη που έχει δημιουργηθεί από τον εκπαιδευτικό.

Οι μαθητευόμενοι δεν χρειάζεται να εγκαταστήσουν το πρόγραμμα καθώς μπορούν να το χρησιμοποιήσουν και online και δεν είναι απαραίτητη η δημιουργία λογαριασμού. Η σύνδεση μπορεί να γίνει με ένα απλό ονοματεπώνυμο και τα στοιχεία της σύσκεψης που επιθυμούν να παρακολουθήσουν οι μαθητές. Σημαντικό να αναφερθεί ότι το Webex ξεχωρίζει από τις υπόλοιπες πλατφόρμες, γιατί παρέχει στους χρήστες τη δυνατότητα να παρακολουθούν ταυτόχρονα όλο το υλικό που σχετίζεται με τη διάσκεψη, να το προσαρμόζουν και να το μετακινούν όπως και όποτε επιθυμούν (Κατίδου, 2020).



Εικόνα 2: Πλατφόρμα Webex

(Πηγή: <https://www.pcmag.com/reviews/cisco-webex-meetings>)

3. MyOwnConference

Μία ακόμα πλατφόρμα που συμβάλλει στην προετοιμασία και δημιουργία ηλεκτρονικής συνάντησης στον προσωπικό λογαριασμό του καθενός στο διαδίκτυο. Δεν είναι αναγκαία η εγκατάσταση ειδικού λογισμικού, οι μαθητευόμενοι συμμετέχουν με οποιοδήποτε πρόγραμμα περιήγησης ιστού από οποιαδήποτε συσκευή μετά από πρόσκληση του διοργανωτή του δωματίου. Ο εκπαιδευτικός ανεβάζει το απαραίτητο υλικό και ξεκινάει το μάθημα. Προσκαλεί όποιον ενδιαφέρεται στη συζήτηση και έτσι πραγματοποιείται η διδασκαλία. Στην δωρεάν έκδοσή της, επιτρέπεται να συνδεθούν ζωντανά ένας ή περισσότεροι παρουσιαστές ή μαθητές.

Παρέχεται επίσης η προβολή εγγράφων, διαφανειών, βίντεο και η εγγραφή τηλεδιάσκεψης. Όσοι συμμετέχουν έχουν το δικαίωμα ανταλλαγής μηνυμάτων κατά τη διάρκεια της σύσκεψης, με σκοπό να κατευθύνουν τους παρουσιαστές για την ομαλή λειτουργία της διδασκαλίας.

Αξίζει να σημειωθεί ένα αρνητικό της συγκεκριμένης πλατφόρμας, το οποίο είναι πως δεν επιτρέπεται η εγγραφή για πάνω από είκοσι λεπτά της ώρας, διάρκεια στην δωρεάν έκδοσή του.



Εικόνα 3: Πλατφόρμα My Own Conference

(Πηγή: <https://myownconference.com/>)

4. Skype

Εξετάζουμε ίσως τη γνωστότερη πλατφόρμα ηλεκτρονικής εκπαίδευσης μαθημάτων και συσκέψεων. Χρησιμοποιείται για ιδιαίτερες ή ομαδικές συνομιλίες. Γίνεται εγκατάσταση του αντίστοιχου λογισμικού σε κάποια συσκευή από όλους όσοι πρόκειται να χρησιμοποιήσουν την εφαρμογή. Μετά την απόκτηση των λογαριασμών και αφού συνδεθούν τα μέλη που χρειάζονται, ξεκινά η βιντεοκλήση και από εκεί επιλέγεται είτε η καταγραφή εικόνας του δασκάλου είτε ο διαμοιρασμός οθόνης.

Το Skype δεν διαθέτει δυνατότητα Whiteboard και για αυτό το λόγο θεωρείται πιο χρήσιμη η δυνατότητα διαμοιρασμού οθόνης, αφού ο μαθητής έχει πρόσβαση σε οποιοδήποτε υλικό επιλεχθεί προς προβολή. Βασικό πλεονέκτημά του θεωρείται η εξοικείωση μας με τη συγκεκριμένη πλατφόρμα και η ευκολία χρήσης της.



Εικόνα 4: Πλατφόρμα Skype

(Πηγή: <https://pcsecurity.gr/skype>)

5. Google Hangouts

Πρόκειται για ακόμη μια δωρεάν πλατφόρμα επικοινωνίας, η οποία δίνει τη δυνατότητα ανταλλαγής μηνυμάτων, συνομιλίας με βίντεο και κλήσεων. Έχει περιορισμό 10 ατόμων και δεν χρειάζεται εγκατάσταση κάποιου σχετικού λογισμικού. Δεν υποστηρίζονται όλα τα είδη αρχείων, καθώς στο hangouts μπορούν να μοιραστούν μόνο εικόνες. Για να γίνει επιτυχής σύνδεση, απαιτείται μόνο ένας λογαριασμός Google και το άνοιγμα του Google Hangouts στο πρόγραμμα περιήγησης.



Εικόνα 5: Πλατφόρμα Google Hangouts

(Πηγή: https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.republicworld.com%2Ftechnology-news%2Fapps%2Fhow-to-use-google-hangouts.html&psig=AOvVaw1FdMZbQny0wIhhgOAIaZ_e&ust=1608742261192000&source=images&cd=vfe&ved=0CAIQjRxqFwoTC_LjclZaG4u0CFQAAAAAdAAAAABAD)

6. Online Τάξη

Για εύρεση καθηγητών ιδιαίτερων μαθημάτων, παρέχεται το Πανελλήνιο Δίκτυο Καθηγητών, το οποίο και παρέχει στους χρήστες ελεύθερη χρήση της συγκεκριμένης πλατφόρμας. Δεν απαιτείται εγκατάσταση λογισμικού στον Η/Υ, και παρέχει στους εκπαιδευτικούς τη σύνδεση μέχρι και 30 ατόμων.

Συγκριτικά με άλλες πλατφόρμες αυτό είναι ένα μειονέκτημα, διότι υπάρχουν περιπτώσεις που χρειάζεται να συνδεθούν περισσότερα άτομα στην ίδια σύσκεψη. Παρέχεται διαμοιρασμός οθόνης και βίντεο, αποστολή και λήψη αρχείων και chat. Η πρόσβαση γίνεται με οποιαδήποτε κινητή συσκευή ή tablet, μόνο εάν εγκατασταθεί εκεί η σχετική εφαρμογή.



Εικόνα 6: Ενδεικτική εικόνα πλατφόρμας ηλεκτρονικής τάξης

(Πηγή: <https://www.ecampusnews.com/2020/04/09/keep-calm-and-learn-online-10-tips-for-a-great-online-class/>)

Το μόνο σίγουρο είναι πως οι επιλογές είναι ακόμα περισσότερες και ποικίλλουν. Άλλες είναι επί πληρωμή και άλλες διατίθενται δωρεάν. Επομένως ο κάθε καθηγητής εξετάζει τις ανάγκες της εκάστοτε τάξης του και επιλέγει την πλατφόρμα που του ταιριάζει περισσότερο.

2.5 Επιρροή στην ψυχολογία των μαθητών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Όλη η κατάσταση που επικρατεί έχει επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση καθώς αποτελείται από μαθητές νεαρής ηλικίας. Κυριαρχεί το άγχος, ο φόβος, τα παιδιά χάνουν το ενδιαφέρον και την ευχαρίστησή τους για μάθηση, γκρινιάζουν περισσότερο και δυσκολεύονται να συγκεντρωθούν. Η απώλεια του σχολικού περιβάλλοντος έχει χαλάσει το πρόγραμμα ύπνου τους και πολλά παιδιά έχουν υπερβολική ανησυχία για το τί πρόκειται να ακολουθήσει. Ειδικά σε περιπτώσεις παιδιών που είναι ψυχικά ευάλωτα είναι σύνηθες το φαινόμενο υποτροπής ή κάποιας τυπικής ψυχικής διαταραχής καθώς το περιβάλλον τους έχει πια αλλάξει (Χάρη, 2020).

Η εμπειρία ως τώρα της καραντίνας στη χώρα μας, έδωσε το έναυσμα σε γραμμές ψυχολογικής υποστήριξης για να πολλαπλασιαστούν και να επεκταθούν σε εξ αποστάσεως στήριξη για παιδιά, εφήβους και οικογένειες. Δυστυχώς η ανταπόκριση δεν ήταν μεγάλη, καθώς η τηλεφωνική γραμμή βοήθειας του Ιατρικού Συλλόγου Αθηνών δέχτηκε περισσότερες από 60.000 κλήσεις αλλά μόνο το 0,1% αφορούσε την κατηγορία «Ψυχολογική Υποστήριξη για γονείς και παιδιά» (Ιατρικός Σύλλογος Αθηνών, 2020).

Παρόμοια αποτελέσματα δέχτηκαν και οι παιδοψυχιατρικές δομές υγείας, καθώς ελάχιστα ήταν και τα επείγοντα περιστατικά με κρίσεις. Θετική νότα έρχονται να φέρουν τα αποτελέσματα των οικογενειών που δεν αντιμετώπιζαν πρόβλημα ενδοοικογενειακών συγκρούσεων καθώς κατάφεραν να προσαρμοστούν στις συνθήκες που βιώνουμε. Οι γονείς κέρδισαν ξεκούραση, ηρεμία, χρόνο και επικοινωνία με τα παιδιά τους, πράγμα πολύ θετικό για τη σύγχρονη κοινωνία που απαρτίζεται από γονείς διαθέσιμους τα Σαββατοκύριακα. Μακριά από τις υποχρεώσεις των απογευματινών δραστηριοτήτων και του σχολείου, τα παιδιά έζησαν μια πιο χαλαρή καθημερινότητα και δεν έχασαν ευκαιρία για παιχνίδι. Καθοριστικό ρόλο στην ψυχολογία των παιδιών παίζει η αντιμετώπιση των γονιών και η προστασία που τους παρέχουν. Για να μπορέσουν οι γονείς να βοηθήσουν ουσιαστικά τα παιδιά, πρέπει να ελέγξουν πρώτα τα δικά τους συναισθήματα αλλιώς υπάρχει ο κίνδυνος να δημιουργηθούν χάσματα και ρήξεις στις συναισθηματικές ισορροπίες των μελών της οικογένειας.

Κεφάλαιο 3^ο

Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Ψηφιακής Εκπαίδευσης

3.1 Ανάπτυξη Προγράμματος Ψηφιακής Εκπαίδευσης

Πρόκειται να εξετάσουμε την ανάπτυξη ενός προγράμματος ψηφιακής εκπαίδευσης. Για να επιτευχθεί αυτό χρειάζονται οι κατάλληλες υποδομές, η σωστή συνδεσιμότητα αλλά και ο απαραίτητος εξοπλισμός (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2021).⁷ Απαιτούνται ειδικοί χώροι για να επιτυγχάνεται η διδασκαλία προς τους μαθητευόμενους, καλός ήχος και εικόνα. Είναι απαραίτητη η καλή συνδεσιμότητα έτσι ώστε η παράδοση του μαθήματος να γίνεται σε πραγματικό χρόνο και ο μαθητευόμενος να είναι σε θέση να συμμετέχει στο μάθημα χωρίς καθυστέρηση ήχου ή άλλων πιθανών προβλημάτων.

Επιπλέον κριτήριο για την επίτευξη ενός προγράμματος ψηφιακής εκπαίδευσης είναι ο σχεδιασμός εκείνος που θα οδηγήσει στο σωστότερο αποτέλεσμα αλλά και η ανάπτυξη των ικανοτήτων έτσι ώστε να είναι λειτουργικά εύκολο να χρησιμοποιηθεί. Σε αυτό συμμετέχουν και οι οργανωτικές ικανότητες καθώς βοηθούν στις ανάγκες της σύγχρονης πλέον εποχής. Από τις βασικές προϋποθέσεις δεν θα μπορούσε να λείπει το προσωπικό εκπαίδευσης με ψηφιακές ικανότητες και οι εκπαιδευτικοί. Είναι σύνηθες φαινόμενο η άγνοια στην τεχνολογία αλλά είναι ένα γεγονός που πρέπει να εξαλειφτεί. Οποιοσδήποτε εκπαιδευτικός δεν έχει γνώσεις, θα προπονείται και θα διδάσκεται από το ειδικό προσωπικό κατάρτισης και πείρας στην ψηφιακή τεχνολογία.

Τέλος, για να ολοκληρωθεί το πετυχημένο πακέτο της ψηφιακής εκπαίδευσης, πρέπει να υπάρχει πολύ καλής ποιότητας μαθησιακό περιεχόμενο και τα σωστά εργαλεία για την ευκολότερη αφομοίωση του από τους μαθητευόμενους. Οι μαθητές πρέπει να συνδέονται σε ασφαλείς πλατφόρμες ηλεκτρονικής εκπαίδευσης που σέβονται την ιδιωτικότητά τους και δεν εισβάλλουν στα προσωπικά τους στοιχεία. Σκοπός είναι η καλύτερη εξυπηρέτηση των μαθητών και η μετατροπή αυτής της δύσκολης κατάστασης που βιώνουμε σε ένα γεγονός εξέλιξης για τη διδασκαλία και την εκπαίδευση.

⁷ https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/digital-education-action-plan_el

3.2 Ενίσχυση Ψηφιακών Ικανοτήτων

Για τον ψηφιακό μετασχηματισμό χρειάζεται η ενίσχυση των ψηφιακών ικανοτήτων. Για να φτάσουμε στο στόχο μας, χρειάζονται οι βασικές δεξιότητες στην τεχνολογία από νεαρή ηλικία. Το άτομο πρέπει να διαθέτει μια εξοικείωση με τον κόσμο του διαδικτύου, την τεχνολογία και τον τρόπο που λειτουργεί, να έχει στοιχειώδεις γνώσεις πληροφορικής. Αναγκαίος κρίνεται ο ψηφιακός γραμματισμός και η καταπολέμηση της παραπληροφόρησης. Ο χρήστης πρέπει να ναι σε θέση να ξεχωρίζει τη σωστή από τη λανθασμένη πληροφορία.

Επιπλέον, για να ενισχύσουμε τις ψηφιακές ικανότητες, κρίνεται απαραίτητη η χρήση εκπαίδευσης στον κλάδο της πληροφορικής από το προσωπικό που ασχολείται με τις πλατφόρμες εκπαίδευσης. Οφείλεται να υπάρχει ικανοποιητικό επίπεδο γνώσης και κατανόησης των τεχνολογιών που έχουν βάση τους δεδομένα, όπως η τεχνητή νοημοσύνη. Τέλος, οι προηγμένες ψηφιακές δεξιότητες οδηγούν σε περισσότερους ειδικούς στον ψηφιακό τομέα και έτσι εξασφαλίζουν ότι τα κορίτσια και οι ηλικιακά μικρές γυναίκες εκπροσωπούνται ισότιμα στις σπουδές ψηφιακής τεχνολογίας.

3.3 Κινήσεις Επιτροπής Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Για την Ανάπτυξη Προγράμματος Ψηφιακής Εκπαίδευσης

Αρχικά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλει να πραγματοποιήσει ένα διάλογο με τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης με σκοπό την κατάρτιση πρότασης σύστασης του Συμβουλίου όσον αφορά τους παράγοντες που θα καθορίσουν την ψηφιακή εκπαίδευση ως το 2022. Επόμενο βήμα φαίνεται να είναι η σύσταση στο Συμβούλιο για τα μαθήματα του διαδικτύου για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η Επιτροπή πρέπει να εστιάσει στο να διαμορφώσει κοινή αντίληψη σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διεξαγωγή των διαδικτυακών μαθημάτων.

Ένα Ευρωπαϊκό πλαίσιο για το εκπαιδευτικό περιεχόμενο πρέπει να είναι βασισμένο στην πολιτιστική πολυμορφία της Ευρώπης. Δύναται η μελέτη σκοπιμότητας για μια πιθανή ηλεκτρονική Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την ανταλλαγή διαδικτυακών πόρων με πιστοποίηση και τη σύνδεση με υφιστάμενες εκπαιδευτικές πλατφόρμες. Ακόμη μία κίνηση της Επιτροπής θα είναι η ενθάρρυνση των κρατών μελών για την αξιοποίηση της στήριξης της Ε.Ε όσον

αφορά την πρόσβαση στο διαδίκτυο, την αγορά ψηφιακού εξοπλισμού και πλατφορμών ηλεκτρονικής μάθησης.

Μέσα από το πρόγραμμα Erasmus, η Επιτροπή θα στηρίζει σχέδια ψηφιακού μετασχηματισμού σε όλα τα επίπεδα κατάρτισης και την ίδια ώρα θα στηρίζει την ψηφιακή παιδαγωγική με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων για εκπαιδευτικούς. Έτσι, θα ξεκινήσει η εφαρμογή ενός διαδικτυακού εργαλείου αυτοαξιολόγησης για εκπαιδευτικούς με στόχο την αποτελεσματική μάθηση αλλά και την ενίσχυση της χρήσης καινοτόμων εκπαιδευτικών τεχνολογιών. Τέλος, θα αναπτύξει δεοντολογικές κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά την τεχνητή νοημοσύνη και τη χρήση δεδομένων στη διδασκαλία για εκπαιδευτές.

Για την Ενίσχυση Ψηφιακών Ικανοτήτων

Η Επιτροπή αρχικά θα καταρτίσει κοινές κατευθυντήριες γραμμές για εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτικό προσωπικό. Θα συνεργαστεί με την πολιτική κοινωνία, τις ευρωπαϊκές εταιρείες, τους φορείς τεχνολογίας και το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο Ψηφιακών Μέσων, τους σπουδαστές και τους νέους. Θα επικαιροποιήσει το Ευρωπαϊκό πλαίσιο ψηφιακών ικανοτήτων για να συμπεριληφθούν η τεχνητή νοημοσύνη και οι σχετικές δεξιότητες με τα δεδομένα. Θα στηρίζει την ανάπτυξη μαθησιακών πόρων όσο αφορά την τεχνητή νοημοσύνη για το σχολικό περιβάλλον, τους οργανισμούς επαγγελματικής εκπαίδευσης και άλλους παρόχους κατάρτισης. Θα δημιουργήσει ένα πιστοποιητικό τεχνολογικών δεξιοτήτων, αναγνωρίσιμο και αποδεκτό από όλες τις κυβερνήσεις στην Ευρώπη. Αυτό το πιστοποιητικό θα ονομάζεται EDSC. Θα προταθεί η σύσταση του Συμβουλίου όσο αφορά τη βελτίωση της παροχής ψηφιακών δεξιοτήτων στην εκπαίδευση. Περιλαμβάνεται ακόμη χρήση εργαλείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για να επενδύσει στην επαγγελματική εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Θα επιδιώξει ανάπτυξη προηγμένων ψηφιακών δεξιοτήτων με την επέκταση των περιόδων πρακτικής άσκησης στους μαθητευόμενους αλλά επίσης θα προσφέρει και ευκαιρίες εξέλιξης για εκπαιδευτικό προσωπικό. Τέλος, θα ενθαρρύνει τη συμμετοχή των γυναικών στους κλάδους των επιστημών της τεχνολογίας, της μηχανικής και των μαθηματικών με το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας (EIT), με σκοπό την ανάπτυξη καινούργιων προγραμμάτων σπουδών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που προσελκύουν τις γυναίκες.

3.4 Αποτελέσματα

Παρακάτω παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης του 2020. Έρευνες έδειξαν πως το 60% του κοινού δεν είχε χρησιμοποιήσει ποτέ την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ούτε τη διαδικτυακή μάθηση ως τώρα, ενώ το 95% θεωρεί πως η κρίση που έφερε ο ιός, οδήγησε τον τρόπο που χρησιμοποιείται η τεχνολογία στην εκπαίδευση αναγκαίο και πως δεν υπάρχει επιστροφή στην δια ζώσης εκπαίδευση (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2021).

Παρατηρούνται παράπονα από τα άτομα της παραπάνω έρευνας, καθώς όσοι ερωτήθηκαν, δήλωσαν πως το μαθησιακό περιεχόμενο θα έπρεπε να είναι πιο εύχρηστο, πιο συναφή και πιο διαδραστικό. Παραπάνω από το μισό των εκπαιδευτικών που έλαβαν μέρος στην έρευνα, αισθάνεται πως οι ψηφιακές του δεξιότητες στη διάρκεια της κρίσης βελτιστοποιήθηκαν και επιθυμούν να εισχωρήσουν περισσότερο στην επιστήμη της τεχνολογίας.

Συμπεραίνουμε πως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, παίζει ενεργό ρόλο στον εντοπισμό και στην αναβάθμιση ορθών πρακτικών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021). Συμβάλλει στη στήριξη των κρατών μελών στον τομέα της εκπαίδευσης με τα κατάλληλα εργαλεία, καθοδήγηση αλλά και τεχνική έρευνα . Πιο κάτω, παρουσιάζονται οι λόγοι που απαιτείται η άμεση ενεργοποίηση των εκπαιδευτικών, των μαθητών, των οργανισμών/σχολείων και νοικοκυριών σύμφωνα με την πιο πάνω έρευνα:

- 1) Λόγω χαμηλού εισοδήματος αρκετά νοικοκυριά δεν έχουν τη δυνατότητα να εξοπλιστούν με υπολογιστές.
- 2) Αρκετά σημαντικό ποσοστό νέων δεν καταφέρνει να πάρει στα χέρια του το βασικό επίπεδο των τεχνολογικών δεξιοτήτων.
- 3) Υπάρχουν εκπαιδευτικοί στο χώρο της εκπαίδευσης που δεν νιώθουν έτοιμοι να χρησιμοποιήσουν την τεχνολογία στον τρόπο διδασκαλίας τους. Αυτός είναι και ο λόγος που υπάρχουν μεγάλες διαφορές ανά τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- 4) Η κρίση υγείας που καλούμαστε να ξεπεράσουμε μάς οδηγεί προς τη διαδικτυακή μάθηση και τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών καθώς όλοι πρέπει να μείνουμε ασφαλείς και να λειτουργήσουμε πλέον με τα εργαλεία που μας δίνονται.

Κεφάλαιο 4^ο

Απόψεις Εκπαιδευτικών Σε Ελλάδα Και Κύπρο

4.1 Η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση Μέσα από τα Μάτια των Ελλήνων Εκπαιδευτικών

Τη σχολική χρονιά που μας πέρασε, μπήκε στη ζωή μας ο όρος τηλεεκπαίδευση. Γνωστή από πριν, χωρίς να αφορά όμως την ελληνική σχολική πραγματικότητα, δεν είχε γίνει κτήμα της εκπαιδευτικής κοινότητας. Το lockdown της περασμένης άνοιξης, οδήγησε το Υπουργείο Παιδείας να επιβάλει την τηλεεκπαίδευση, σύγχρονη και ασύγχρονη, ενώ πολλοί εκπαιδευτικοί έμαθαν για πρώτη φορά την ύπαρξη της Cisco και του Webex. Έρευνες έδειξαν πως σχεδόν το 70% των εκπαιδευτικών, έρχονται πρώτη φορά σε επαφή με τη διδασκαλία μέσω διαδικτύου (Gateway, 2020). Το υπόλοιπο ποσοστό δείχνει πως συγκριτικά, ελάχιστοι είχαν εμπειρία στο χώρο της εκπαίδευσης μέσω διαδικτύου. Κύριες αναφερόμενες δυσκολίες ήταν η έλλειψη του κατάλληλου εξοπλισμού αλλά και η συνέχιση της προσοχής των μαθητών και η διατήρηση του ενδιαφέροντος για το γνωστικό αντικείμενο. Ακόμη, υπάρχει γενικότερα η άποψη πως τα σχολεία θα συνεχίσουν να λειτουργούν αλλά η περισσότερη μάθηση θα γίνεται διαδικτυακά. Η δια ζώσης εκπαίδευση θα εστιάσει στα πρακτικά μαθήματα.

Αναφορά στα λόγια του κ. Λιοναράκη, πρωτεργάτη και ιδρυτή του ΕΑΠ (Ελληνικό Ανοιχτό Πανεπιστήμιο) σχετικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Ο κ. Λιοναράκης τόνισε πως τα σύγχρονα εργαλεία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης δε θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με εχθρότητα μιας και ήδη έχουν μπει στη ζωή μας και είναι έτοιμα να αξιοποιηθούν από τους ανθρώπους του εκπαιδευτικού συστήματος για το καλό της εκπαίδευσης. Ποιός είναι ο αποτελεσματικός τρόπος να χρησιμοποιηθούν όμως;

Η κοινωνία αλλάζει με ή χωρίς τη θέλησή μας τονίζει ο κ. Λιοναράκης. Δεν πρέπει να φοβόμαστε την εξέλιξη ούτε τις παραμέτρους που την καθορίζουν. Δεν είναι σωστό να κάνουμε τη σύνδεση της επιλογής εργαλείων που κάνουν τη σχολική ζωή πιο ευέλικτη με την πρόθεση αλλαγής των ανθρώπινων αξιών. Οι αξίες υπάρχουν και παραμένουν και έτσι πρέπει, μιας και η ταυτότητα του σχολείου δεν αλλάζει, δεν κινδυνεύουν από τεχνολογικές εφαρμογές που διευκολύνουν τη ζωή των μαθητών.

Ο κ. Λιοναράκης προσθέτει πως «Τεχνικά γίνονται τα πάντα», «Αρκεί να υπάρχουν και να αναπτυχθούν παιδαγωγικές προϋποθέσεις ποιότητας και αλληλεπίδρασης. Το ζητούμενο είναι να δημιουργηθούν κριτήρια εγκυρότητας και αξιοπιστίας.» Όμως φάνηκε να επικρατεί και η αντίθετη γνώμη και να υποστηρίζεται πως η τηλεεκπαίδευση επιβάλλεται ως καθημερινότητα στα σχολεία σύμφωνα με τους παρακάτω λόγους:

- ◆ Η τηλεεκπαίδευση καταργεί με αυτόν τον τρόπο τη διδασκαλία για παιδιά ευπαθών ομάδων. Η επίσκεψη του εκπαιδευτικού για τα παιδιά αυτής της κατηγορίας, είναι ένα παράθυρο προς τον έξω κόσμο, η σιωπηλή κατάργησή της είναι διπλά επιζήμια και επικίνδυνη για τα παιδιά.
- ◆ Χρησιμοποιείται ως μέτρο επιβολής και μελλοντικά θα χρησιμοποιηθεί ως όργανο για την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών όσο κι αν απέχει η διδασκαλία με το φαίνεσθαι της πλατφόρμας.

Όσοι υποστηρίζουν τις παραπάνω απόψεις, φοβούνται πως ίσως θεωρηθούν οπισθοδρομικοί και αρνητές του καινούργιου ενώ δεν κατατάσσουν τους εαυτούς τους σε αυτή τη κατηγορία. Αντιθέτως, έχουν την ανάγκη να εκφράσουν την άποψή τους για τις καθυστερήσεις, τις οπισθοδρομήσεις και τις ελλείψεις του Υπουργείου Παιδείας προκειμένου να παράσχει σχολικές μονάδες σύγχρονες και σύμφωνες με το πνεύμα της εποχής.

4.2 Η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση Μέσα από τα Μάτια των Εκπαιδευτικών στην Κύπρο

Το εκπαιδευτικό σύστημα στην Κύπρο δεν είχε μεγάλες διαφορές από αυτό της Ελλάδας την περίοδο της πανδημίας.⁸ Η αναβάθμιση του διαδικτύου είναι ένα από τα θέματα που απασχολούν τους καθηγητές της Κύπρου. Πρόκειται για 478 σχολικές μονάδες από τις οποίες 338 είναι δημοτικά σχολεία. Μέχρι τώρα τα 55 σχολεία είναι έτοιμα με τις ταχύτητες που πρέπει και κάθε μέρα βελτιώνονται όλο και περισσότερες σχολικές μονάδες. Ωστόσο αυτή η αναβάθμιση ανέρχεται στις 350.000€ επιπλέον τον χρόνο από ότι κοστίζει μέχρι σήμερα. Επιπλέον για το κομμάτι της συνεργασίας, θα προστεθεί ένα εφάπαξ 154.000€ και μετά από διαγωνισμό επιλέχθηκε ως πάροχος η εταιρία CYTA.

Εκτός όμως από τις τεχνικές ανάγκες, οι μαθητές έχουν και τις ψηφιακές δεξιότητες καθώς είναι γεννημένοι σε έναν ψηφιακό κόσμο. Υπάρχουν διαφορές όμως όσον αφορά τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς, κάποιοι είναι πανέτοιμοι και κάποιοι άλλοι χρειάζονται μικρή ή μεγάλη βοήθεια. Άξιο αναφοράς είναι πως τον Απρίλιο δημιουργήθηκαν ειδικά προγράμματα, τα οποία έφεραν τους καθηγητές σε ένα καλύτερο σημείο ετοιμότητας.

Οι καθηγητές πληροφορικής θα παίξουν βασικό ρόλο αφού θα αποτελούν τον πυρήνα, μιας και είναι πιο εξοικειωμένοι με την τεχνολογία και θα βοηθούν τους υπόλοιπους σε περίπτωση ανάγκης. Σχεδιάζεται επίσης η δημιουργία τηλεφωνικού κέντρου στο οποίο θα μπορεί να απευθυνθεί ένας καθηγητής που χρειάζεται επιπλέον βοήθεια.

Το δυσκολότερο κομμάτι φαίνεται να είναι για τους εκπαιδευτικούς, να είναι ταυτόχρονα και παιδαγωγοί, να μπορούν δηλαδή να διδάσκουν με παιδαγωγική μεθοδολογία προσαρμοσμένη στο πλαίσιο της τηλεεκπαίδευσης. Τονίζεται πως είναι διαφορετικό να έχουν ένα βιβλίο στην τάξη και να λύνουν σε χαρτί τις ασκήσεις και άλλο να προσπαθούν να διδάξουν μέσα από την τεχνολογία. Οι εκπαιδευτικοί της Κύπρου ζητούν ανασχεδιασμό. Ζητούν πρόσθεση διαγνωστικών ασκήσεων, βίντεο, διαδραστική επαφή μαθητή και δασκάλου και διαφορετική παιδαγωγική προσέγγιση. Η Κύπρος συγχαίρει το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο του Υπουργείου Παιδείας, λέγοντας πως κάνει εξαιρετική δουλειά, καθώς έχει υιοθετήσει τις μεθοδολογίες και τα πλαίσια για ανάπτυξη εκπαιδευτικού περιεχομένου, ως ένα υποστηρικτικό εργαλείο της εκπαίδευσης.

⁸ <https://www.kathimerini.com.cy/gr/oikonomiki/oikonomia/k-kokkinos-stin-k-makrys-o-dromos-gia-tin-tilergasia-stin-kypro>

Ο κ. Μιλτιάδους, δάσκαλος Δημοτικού σχολείου τοποθετείται στα παρακάτω ζητήματα.

Όσον αφορά το θέμα των προσωπικών δεδομένων για την καταγραφή του μαθήματος με κάμερες στην αίθουσα είναι υπό συζήτηση με την Επίτροπο Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, ώστε να πραγματοποιηθεί με το σωστό τρόπο. Αυτό που έχει προτεραιότητα είναι να γίνεται σωστά η τηλεεκπαίδευση και στον παιδαγωγικό τομέα. Η οπτική επαφή είναι σημαντικό στοιχείο για να είναι σωστή η επικοινωνία του μαθητή με τον εκπαιδευτικό, η δε έλλειψή της, δυσκολεύει λίγο τα πράγματα. Σε άλλες γεωγραφίες αυτά γίνονται και πιστεύω ότι και στην Κύπρο πρέπει να γίνονται, τονίζει ο κ. Μιλτιάδους (Μιλτιάδου, 2020).

Από τα Μέσα Μαρτίου που έγινε το πρώτο κλείσιμο των σχολείων, το ΥΠΠΑΝ και η εκπαιδευτική κοινότητα κάνουν αγώνα δρόμου με σκοπό τη διασφάλιση της τηλεεκπαίδευσης. Τις πρώτες μέρες στην Κύπρο επικρατούσε μια κατάσταση στην οποία οι εκπαιδευτικοί προσπαθούσαν να κρατήσουν επικοινωνία με τους μαθητές και τις οικογένειές τους μέσα από διάφορα social media. Οι αντιλήψεις των κριτικών κοινωνικής δικτύωσης δεν ταυτίζονται πάντα με τις ανάγκες μιας τάξης δημοτικού σχολείου. Αρκετοί βιάστηκαν να κρίνουν αρνητικά την κίνηση αυτή των εκπαιδευτικών για άμεση επικοινωνία με τους μαθητές, αγνοώντας το ποσοστό των παιδιών με ειδικές ανάγκες ή παιδιά όπου οι γονείς τους δουλεύουν πολλές ώρες της ημέρας και χρειάζονται πολυεπίπεδη στήριξη.

Το ΥΠΠΑΝ αρχικά στράφηκε στο MS Teams, πρόγραμμα το οποίο περιλαμβανόταν σε συμφωνία του Υπουργείου και ισχύει εδώ και 5 χρόνια. Με βάση την πρόσβαση που έδινε και τη δυνατότητα διασύνδεσης για εκπαιδευτικούς και μαθητές, φάνηκε η λογικότερη επιλογή.

Η αχίλλειος πτέρνα αυτής της λογικής επιλογής, ήταν ότι στα χρόνια που ήταν διαθέσιμη δεν πραγματοποιήθηκε, είτε γιατί δεν προωθήθηκε από το Υπουργείο επαρκώς είτε γιατί δεν θεωρήθηκε αναγκαίο να διεισδύσει στην κοινότητα των εκπαιδευτικών και πολύ περισσότερο των μαθητών.

«Η δική μου άποψη, είναι να αναπτυχθούν ελεγχόμενες, αυτόνομες δράσεις σε επίπεδο σχολείων και αυτό έγινε, ίσως όχι σε απόλυτο βαθμό. Οι δράσεις αυτές, οι οποίες σαφώς και μπορεί να περιλαμβάνουν σύγχρονη εκπαίδευση, διατηρούν την κοινότητα της τάξης σε μαθησιακή και δημιουργική εγρήγορση και την αίσθηση ασφάλειας στα παιδιά και παρέχουν την απαραίτητη άνεση χρόνου για να γίνουν οι διορθωτικές κινήσεις που χρειάζονται, αλλά

δεν ολοκληρώθηκαν ακόμα, για να λειτουργήσει το τελικό πλάνο», αναφέρει ο κ. Μιλτιάδους.

Όσοι εκπαιδευτικοί δεν είναι τεχνολογικά άρτια εκπαιδευμένοι δε σημαίνει ότι δεν είναι καλοί εκπαιδευτικοί. Χρειάζονται επιμόρφωση και στήριξη όποτε την χρειάζονται. Οι εκπαιδευτικοί της Κύπρου στοχεύουν σε άμεση κάλυψη όλων των αναγκών των παιδιών στο πρόβλημα του τεχνολογικού εξοπλισμού έτσι ώστε όλα τα παιδιά να έχουν την συμμετοχή που χρειάζεται στη σύγχρονη εκπαίδευση.

Ο κ. Μιλτιάδους καλεί να γίνει γνωστή απόφαση για το αν θα παγοποιηθεί η ύλη στην Δημοτική Εκπαίδευση, έτσι ώστε να ενημερωθούν οι γονείς. Δίνει το ελπιδοφόρο μήνυμα πως η κατάσταση που βιώνουμε θα περάσει. Τα λάθη και οι εμπειρίες όμως οφείλουν να μείνουν και μετά από την κρίση υγείας αυτή. Μόνο έτσι θα υπάρξει εξέλιξη και βελτίωση. Τέλος, ανέφερε πως κι αυτή τη φορά θα τα καταφέρουμε κι ότι θα αποτελέσει αυτή η δύσκολη περίοδος την αφετηρία για να δούμε πιο σύντομα αλλαγές στην εκπαίδευση μας, η οποία μαζί με την Υγεία, στην οποία η μεταρρύθμιση έχει αρχίσει, αποτελούν τις βασικές ανάγκες μιας κοινωνίας.

Περισσότεροι εκπαιδευτικοί και πρόεδροι συλλόγων τοποθετήθηκαν με την οπτική γωνία που διαθέτει ο καθένας τους σχετικά με το ζήτημα της τηλεκπαίδευσης στην Κύπρο. Ο κ. Χαράλαμπος Διονυσίου, πρόεδρος της Συνομοσπονδίας Γονέων Μέσης Εκπαίδευσης με απόλυτο σεβασμό στην απόφαση για το κλείσιμο των σχολείων, αναρωτήθηκε γιατί εφόσον όλα κυλούν ομαλά, δίνονται παροχές για να έχουν τον δικό τους εξοπλισμό οι εκπαιδευτικοί.

Ο κ. Θέμης Πολυβίου⁹ πρόεδρος της ΟΕΛΜΕΚ , φάνηκε αισιόδοξος καθώς γνωρίζει για τις ελλείψεις που υπάρχουν αλλά ευελπιστεί πως θα βρεθεί λύση, όπως και στο προηγούμενο διάστημα, η δουλειά τους θα τα καταφέρει να βγει εις πέρας. Υποστήριξε πως το πρόγραμμα Teams λειτούργησε κανονικά και αυτό οφείλεται και στο ότι οι μισοί εκπαιδευτικοί χρησιμοποίησαν δικό τους εξοπλισμό. Δεν θα μπορούσαν να μην υπάρχουν κάποια τεχνικά προβλήματα, μικρόφωνα που δεν λειτουργούσαν και θέματα μαθητών με τους κωδικούς τους, αλλά όλα λειτούργησαν ομαλά αφού οι εκπαιδευτικοί κάνουν την τηλεκπαίδευση από τις σχολικές μονάδες, όπου έχει γίνει ενίσχυση δικτύου από την εταιρία CYTA. Ο κ. Πολυβίου

⁹ <https://www.kathimerini.com.cy/gr/kypros/paideia/me-mikroproblimata-i-tilekpaideysi>

πρόσθεσε πως αρκετοί καθηγητές αγόρασαν ειδικούς πίνακες, έκαναν κινήσεις και πήραν πρωτοβουλίες και δεν περιορίστηκαν μόνο στις δυνατότητες του Teams.

Οι καθηγητές της Τεχνικής εκπαίδευσης ωστόσο έχουν αντίθετη άποψη καθώς η τηλεεκπαίδευση δυσκολεύει πολύ τη διδασκαλία των εργαστηριακών μαθημάτων. Όπως και την προηγούμενη φορά, οι καθηγητές πρέπει να βρουν εναλλακτικούς τρόπους για να πραγματοποιούν το μάθημά τους. Ο πρόεδρος της ΟΛΤΕΚ κ. Παναγιώτης Λυσάνδρου δήλωσε την ανησυχία του όσο αφορά τα εργαστηριακά μαθήματα, καθησύχασε όμως, πως θα καλυφθούν τυχόν ελλείψεις στον εξοπλισμό. Αναφέρθηκε σε μικροπροβλήματα και διαχειρίσιμα ζητήματα και έδειξε πως όλα βαίνουν ομαλά χωρίς αυτό να αναιρεί πως η διαζώσης εκπαίδευση είναι πολύ καλύτερη μέσα από τα δικά του μάτια.

4.3 Διαφορές Απόψεων και Στάσεων

Δύο διαφορετικές χώρες λειτούργησαν με διαφορετικό σύστημα τηλεεκπαίδευσης. Φάνηκε πως στην Ελλάδα χρησιμοποιήθηκε η πλατφόρμα Webex της εταιρίας Cisco καθώς ήταν διαθέσιμη στη δωρεάν έκδοσή της από το υπουργείο ενώ στην Κύπρο δούλεψαν με την πλατφόρμα MS Teams. Οι άνθρωποι που αποτελούν το εκπαιδευτικό σύστημα της εκάστοτε χώρας εξέφρασαν τη γνώμη τους σχετικά με τη διαδικασία της τηλεεκπαίδευσης. Συγκεκριμένα στην Ελλάδα οι εκπαιδευτικοί, δείχνουν έντονη την ανησυχία τους σχετικά με το χαμηλό επίπεδο γνώσεων όσον αφορά τον τομέα της πληροφορικής και τον ψηφιακό εξοπλισμό. Έντονη φάνηκε να είναι η ανησυχία για τον τρόπο που θα διαχειριστούν οι καθηγητές και δάσκαλοι το ρόλο του παιδαγωγού μέσα από μια οθόνη.

Μικρό ποσοστό αποτελεί το σύνολο των εκπαιδευτικών που φοβάται την τηλεεκπαίδευση, ενθαρρυντικό σημάδι καθώς ευελπιστούμε πως μελλοντικά όλο το σύνολο των εκπαιδευτικών μονάδων θα αφήσει στην άκρη τους φόβους και θα ενταχθεί στην εξελικτική αυτή μέθοδο.

Από την άλλη μεριά, η Κύπρος έδειξε να τα πηγαίνει καλά σε πρώτη φάση με τα θέματα εξοπλισμού και ψηφιακών γνώσεων. Βελτιώθηκαν οι εγκαταστάσεις και οι συνδέσεις των δικτύων στα σχολεία, οι καθηγητές έπαιρναν πρωτοβουλίες και έβαζαν το δικό τους στίγμα στην προσπάθεια της τηλεεκπαίδευσης. Σημαντικό φαινόμενο ήταν πως οι καθηγητές χρησιμοποίησαν κυρίως το δικό τους εξοπλισμό και όχι των σχολικών μονάδων μιας και ήταν παλαιότερος και πολύ πιθανό να μην υποστήριζε όπως θα έπρεπε, την εν λόγω προσπάθεια.

4.4 Συμπεράσματα

Δεν φαίνονται έντονες διαφορές ανάμεσα στις δύο χώρες. Οι ανησυχίες των εκπαιδευτικών πάνω κάτω είναι οι ίδιες, όπως ένα ποσοστό των παιδιών δεν θα συμμετέχει αποτελεσματικά στην ηλεκτρονική εκπαίδευση λόγω έλλειψης ή προβληματικού εξοπλισμού, αδυναμία σύνδεσης στο διαδίκτυο και αδυναμία συγκέντρωσης (Τριδήμα, 2020). Κανείς δεν θέλει να στερηθούν οι μαθητές γνώσεις και ειδικά στις τάξεις της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης που πρόκειται για μάθηση βασικών γνώσεων. Θετικό σημάδι είναι πως στο δεύτερο κύμα της κατάστασης που βιώνουμε, η θέση των σχολικών μονάδων φαίνεται σωστότερη και πιο προετοιμασμένη. Τα παιδιά ανταποκρίνονται καλύτερα και η βελτίωση φαίνεται να έρχεται σύντομα, με στόχο ένα σύστημα τηλεκπαίδευσης που να λειτουργεί άρτια στον τομέα της διδασκαλίας και στον τομέα της ψυχολογίας των μαθητών.

Κεφάλαιο 5^ο

Εμπειρική Έρευνα

5.1 Μεθοδολογία διεξαγωγής

Η παρούσα εμπειρική έρευνα έχει ως σκοπό τη μελέτη και τη καταγραφή των εμπειριών των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σε Ελλάδα και Κύπρο, σύμφωνα με την υφιστάμενη μέχρι τώρα κατάσταση σχετικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ως μορφή μάθησης των παιδιών. Σημαντικό να αναφερθεί ότι η έρευνα χαρακτηρίζεται ως ποσοτική και συμμετείχαν σε αυτή 82 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, οι 47 ήταν εκπαιδευτικοί της Κύπρου, ενώ οι 35 ήταν εκπαιδευτικοί της Ελλάδας. Τα κεντρικά ερωτήματα της έρευνας έγκενται στα εμπόδια και στις δυσκολίες που κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν οι εκπαιδευτικοί καθ' όλη τη διάρκεια της διδασκαλίας τους, με σύγχρονες ή ασύγχρονες μορφές εκπαίδευσης. Επιπλέον τίθενται ερωτήματα στους εκπαιδευτικούς σχετικά με τις προοπτικές αποτελεσματικής διαδικτυακής μάθησης που μπορούν να εφαρμόσουν στη διδασκαλία τους, έτσι ώστε να αποφευχθούν οι δυσκολίες και τα εμπόδια που επιφέρει η εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Για την υλοποίηση του σκοπού της έρευνας δημιουργήθηκε ένα ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο στην πλατφόρμα του Google Forms.

5.2 Είδος έρευνας

Το είδος της ερευνάς που θα χρησιμοποιήσει η συγκεκριμένη μελέτη είναι η ποσοτική. Σκοπός της επιλογής της μεθόδου αυτής είναι η εύρεση σχέσεων μεταξύ διάφορων παραγόντων. Η ποσοτική έρευνα, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, αναφέρεται στην συστηματική διερεύνηση φαινομένων με στατιστικές μεθόδους και αριθμητικά δεδομένα. Επιπλέον γίνεται ποσοτική έρευνα συνήθως με ερωτηματολόγια. Ο αριθμός των ατόμων που θα λάβουν μέρος σε μια τέτοιου είδους έρευνα είναι αρκετά μεγάλος. Το ερωτηματολόγιο θα πρέπει να είναι δομημένο, σε κάθε ερώτηση δηλαδή της φόρμας του ερωτηματολογίου, υποδεικνύεται μια σειρά πιθανών απαντήσεων που ο κάθε αναγνώστης καλείται να απαντήσει (iziPen team, 2021). Στη συγκεκριμένη εργασία γίνεται ποσοτική μελέτη στην οποία συμμετείχαν εκπαιδευτικοί δημοτικής εκπαίδευσης.

Η μέθοδος της ποσοτικής, κρίνεται κατάλληλη για τη συγκεκριμένη έρευνα που επιχειρεί να καταγράψει τις απόψεις των εκπαιδευτικών της Ελλάδας και της Κύπρου. Οι καταγραφές αυτές αφορούν την εμπειρία των εκπαιδευτικών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση μέσα από διάφορα ερωτήματα περί δυσκολιών και εμποδίων, τα οποία όφειλαν να αντιμετωπίσουν εξ αποστάσεως, με τα τεχνολογικά μέσα να κυριαρχούν. Επιπλέον, στο σχεδιασμό του ερευνητικού εργαλείου, εξετάζονται μεταβλητές όπως το φύλο, η ηλικία, τα χρόνια προϋπηρεσίας, το επίπεδο εκπαίδευσης και γενικά επιμόρφωσης, καθώς και η εμπειρία τους αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Σχετικά με το περιεχόμενο αυτού του είδους της έρευνας, περιλαμβάνει ένα μεθοδολογικό εργαλείο το οποίο αποτελείται από προκαθορισμένα ερωτήματα και απαντήσεις, όπως και ποσοτικά δεδομένα (Creswell, 2011). Γενικός στόχος της έρευνας, είναι η διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σε Ελλάδα και Κύπρο για την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στα δημοτικά. Το ερωτηματολόγιο χρησιμοποιείται ως εργαλείο, που παρέχει τη δυνατότητα συγκέντρωσης εμπειρικών δεδομένων που αφορούν στο ίδιο θέμα από μεγάλο δειγματοληπτικό αριθμό σε σύντομο χρονικό διάστημα (Παρασκευόπουλος, 1993). Έτσι, η παρούσα έρευνα δημιουργείται με την μέθοδο αυτή και θα περιέχει ερωτήσεις τύπου Likert, αλλά και ανοικτού τύπου ερωτήσεις, ενώ θα είναι βασισμένο στους στόχους και ειδικότερα στα συγκεκριμένα ερευνητικά ερωτήματα, έτσι ώστε να εγγυάται την εγκυρότητα και την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων (Cohen, Manion, & Morrison, 2007).

Μέσα λοιπόν, από το διαμοιρασμό των ερωτηματολογίων σε ένα δείγμα ανθρώπων, επιτρέπεται στον ερευνητή να προσδιορίσει τα εμπόδια που προκύπτουν κατά την υλοποίηση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Η ανάγκη για μαζική εξ αποστάσεως ηλεκτρονική μάθηση, που άτεγκτα και βίαια εφαρμόστηκε με κύρια αφορμή την εξάπλωση της πανδημίας του COVID-19, κατάφερε να κυριαρχήσει σε κάθε τομέα, αλλάζοντας ριζικά τα δεδομένα της ζωής μας, κατακτώντας το πρωταγωνιστικό ρόλο. Γι' αυτό, μέσω της συγκριτικής ανάλυσης των απόψεων των εκπαιδευτικών (ερωτώμενων), εξετάζονται οι δυσκολίες που κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν κατά την υλοποίηση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης αλλά και τί ήταν αυτό που τους εξέπληξε ευχάριστα και τί δυσάρεστα. Τα ερωτηματολόγια είναι ανώνυμα, γεγονός που συμβάλλει στην ειλικρίνεια των συμμετεχόντων και στην εξαγωγή αντικειμενικών συμπερασμάτων από την μεριά του ερευνητή (Cohen, Manion, & Morrison, 2007).

5.3 Καθορισμός του δείγματος – Δειγματοληψία

Το δείγμα της έρευνας αποτελεί τους υποψήφιους που επιλέγονται για τη διεξαγωγή της έρευνας και ανήκουν σε έναν ευρύτερο πληθυσμό. Τα δείγματα που επιλέγονται πρέπει να επιλέγονται με τρόπο προσεκτικό, αφού ουσιαστικά το δείγμα αποτελεί αντιπροσωπευτικό σύνολο του πληθυσμού καθώς από τις απαντήσεις του δείγματος, προκύπτουν συμπεράσματα για το σύνολο του πληθυσμού που απάντησε (Παρασκευόπουλος, 1993).

Το δείγμα της ποσοτικής έρευνας θα αποτελέσει αντιπροσωπευτικός αριθμός εκπαιδευτικών, οι οποίοι εργάζονται στη πρωτοβάθμια εκπαίδευση δημοτικών σχολείων, Κύπρου και Ελλάδας. Η συγκεκριμένη ομάδα ατόμων επιλέγεται αφού πληροί τα σχετικά χαρακτηριστικά με το κοινωνικό φαινόμενο που μαστίζει όλες τις χώρες ανά το παγκόσμιο (Thompson, 1999). Φυσικά οι δυο χώρες, Κύπρος και Ελλάδα, διαφέρουν σε μερικά πράγματα όσον αφορά την εκπαίδευση και τους νόμους αυτούς, καθότι είναι δύο ξεχωριστά κράτη.

Όμως, τα κοινά χαρακτηριστικά που διέθεταν σε αρκετούς τομείς της εκπαίδευσης, έγιναν στοιχεία, τα οποία στη συνέχεια θα επέτρεπαν την μελέτη και μέσω αυτής την εξαγωγή γενικών συμπερασμάτων εκατέρωθεν.

5.4 Ερευνητική διαδικασία

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δείγμα εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σε Ελλάδα και Κύπρο. Χρονικά η έρευνα πραγματοποιήθηκε από τις 7 Απριλίου έως 10 Μαΐου και το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε από 82 εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι Κύπριοι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στην έρευνα ήταν 47 στο σύνολο, ενώ οι Ελλαδίτες εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν ήταν 35.

Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε για τη συγκεκριμένη έρευνα εστάλη ηλεκτρονικά μέσω του Google Forms¹⁰. Οι εκπαιδευτικοί, έλαβαν το ερωτηματολόγιο, το συμπλήρωσαν με παροχή διευκρινήσεων από την ερευνήτρια, όπου χρειαζόταν και όπου κρινόταν απαραίτητο, χωρίς καμιά άλλη παρέμβαση. Μετά την ολοκλήρωση του ερωτηματολογίου, εμφανίζονταν οι απαντήσεις αυτόματα στο σύστημα.

¹⁰

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSc96Z7ifmCSZDe_cmWK4ufEqdMUWltkAubQyeLDscJWZYIFIQ/viewform?usp=sf_link

Οι συμμετέχοντες της παρούσας έρευνας ενημερώθηκαν στην αρχή πριν ξεκινήσει η διαδικασία συμπλήρωσης, ότι τα ερωτηματολόγια ήταν ανώνυμα καθότι τα αποτελέσματα που θα προέκυπταν από την επεξεργασία τους, θα χρησιμοποιούνταν για ερευνητικούς και μόνο σκοπούς, τους οποίους απαιτεί η παρούσα πτυχιακή εργασία.

Όσον αφορά τις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου, δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή για την εξασφάλιση της εγκυρότητας, δηλαδή ήταν σαφείς και ξεκάθαρες. Αυτό θεωρείται σημαντικό καθώς οι έγκυρες ερωτήσεις ωθούν τους συμμετέχοντες σε ειλικρινείς και σωστές απαντήσεις (Ισαρη & Πουρκός, 2015). Το ερωτηματολόγιο για να διασφαλιστεί πως έχει σχεδιαστεί άρτια από μέρος του ερευνητή και πως τα ερωτήματα του ήταν σαφή και κατανοητά, για να διαπιστωθεί η αποτελεσματικότητα του εργαλείου και για να εντοπιστούν επίσης τυχόν λάθη και παραλείψεις, πριν από τον τελικό διαμοιρασμό του, προηγήθηκε μια πιλοτική φάση συμπλήρωσης του (Creswell, 2011).

Η πιλοτική φάση έγινε σε δείγμα 7 ερωτηματολογίων (περίπου το 10% του τελικού δείγματος). Η ολοκλήρωση της φάσης αυτής έδειξε μερικές αδυναμίες σε σχέση με το χρόνο καθώς ήταν αρκετά μεγάλο το ερωτηματολόγιο σε έκταση. Όμως ταυτόχρονα ήταν ευκολοδιάβαστο, με σαφείς ερωτήσεις που παρουσίαζαν ενδιαφέρον για τους συμμετέχοντες. Όσον αφορούσε την έκταση, έγιναν κάποιες τροποποιήσεις για να κριθεί ικανοποιητικό σε μέγεθος το ερωτηματολόγιο.

5.5 Ερευνητικό εργαλείο – Δόμηση ερωτηματολογίου

Η συλλογή ποσοτικών δεδομένων για τη διεξαγωγή μιας δειγματοληπτικής έρευνας, προϋποθέτει την ύπαρξη κατάλληλου εργαλείου μέτρησης των μεταβλητών των ερωτημάτων της έρευνας (Creswell, 2011). Για τη συλλογή υλικού στην παρούσα έρευνα, κατάλληλο εργαλείο, κρίθηκε το ερωτηματολόγιο, διότι δίνει τη δυνατότητα να συλλεχθούν ειλικρινείς και ανώνυμες απαντήσεις από έναν ικανοποιητικό αριθμό ανθρώπων. Επιπλέον, καθίσταται δυνατό να συλλεχθούν τα αποτελέσματα της έρευνας σε σύντομο χρονικό διάστημα. Όσον αφορά την επεξεργασία των δεδομένων μπορεί να γίνει μέσω του λογισμικού SPSS, αφού με το πρόγραμμα αυτό παρέχει αυτοματοποίηση της διαδικασίας της έρευνας, και των αποτελεσμάτων ως ένα βαθμό.

Το εργαλείο έχει ένα αρκετά μεγάλο μειονέκτημα, καθώς τα ερωτηματολόγια που αποστέλλονται σε συμμετέχοντες είναι πολύ περισσότερα σε σχέση με αυτά που τελικά συμπληρώνονται. Αυτό συμβαίνει διότι οι ερωτώμενοι είτε δεν έχουν κάποιο λόγο ή κίνητρο για να προβούν στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου είτε γιατί δεν έχουν ελεύθερο ή διαθέσιμο χρόνο. Το εργαλείο της έρευνας παρουσιάζεται λοιπόν σε ηλεκτρονική μορφή (ένα έντυπο), που περιλαμβάνει μια σειρά δομημένων ερωτήσεων, στις οποίες ο ερωτώμενος καλείται να απαντήσει ηλεκτρονικά/γραπτά, και με μια συγκεκριμένη σειρά (Λαγουμιντζής, 2015).

Για τη συγκέντρωση των απόψεων των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, έγιναν ερωτήσεις τόσο κλειστού τύπου όσο και ανοιχτού. Δεδομένου ότι το ερωτηματολόγιο χρησιμοποιείται για την εξαγωγή ποσοτικών δεδομένων, η πλειοψηφία των ερωτήσεων είναι ερωτήσεις κλειστού τύπου. Πιο αναλυτικά στο ερωτηματολόγιο χρησιμοποιήθηκαν τα εξής:

- Ερωτήσεις ανοικτού τύπου, όπου ο ερευνητής παίρνει διάφορες απόψεις και εμπειρίες από τους ερωτώμενους, όπου μετά γίνεται ανάλυση των απαντήσεων βγάζοντας κάποια συμπεράσματα. Ο ερευνητής αφήνει το ερευνητικό υποκείμενο να αναπτύξει την προσωπική του άποψη χωρίς καθοδήγηση και προκαθορισμένο λόγο (Λαγουμιντζής, 2015).
- Ερωτήσεις κλειστού τύπου, οι οποίες είναι το καταλληλότερο μέσο συλλογής πληροφοριών αλλά και απόψεων καθώς φαίνεται ότι συμπληρώνονται ευκολότερα. Η συλλογή και η επεξεργασία των ερωτήσεων κλειστού τύπου επιτρέπουν στον ερευνητή να επεξεργαστεί αριθμητικά δεδομένα και να τα αναλύσει στατιστικά (Creswell, 2011). Οι ερωτήσεις κλειστού τύπου έχουν συνήθως δομημένη απάντηση και ο ερωτώμενος επιλέγει από μια λίστα μόνο τις απαντήσεις που τον εκφράζουν (Παρασκευόπουλος, 1993). Επιπλέον από τις ερωτήσεις κλειστού τύπου, χρησιμοποιήθηκαν ερωτήσεις διχοτόμησης, όπου οι ερωτώμενοι επιλέγουν να επιλέξουν μια από τις δυο επιλογές που τους παρουσιάζονται, ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών, όπου οι ερωτώμενοι καλούνται να επιλέξουν μια απάντηση από μια λίστα προτεινόμενων επιλογών. Ακόμη χρησιμοποιούνται ερωτήσεις διαβάθμισης, δηλαδή οι ερωτώμενοι καλούνται να δηλώσουν το βαθμό συμφωνίας τους αναφορικά με τις δοθείσες προτάσεις μέσα από ένα σύνολο πέντε διαβαθμισμένων απαντήσεων (Γκαρνάρα, 2016).

- Ερωτήσεις σύντομης απάντησης, όπου ο ερωτώμενος συμμετέχων δίνει μια απάντηση περιορισμένης έκτασης (Κασσωτάκης, 1999).

Όσον αφορά του ανοιχτού τύπου ερωτήσεων, στις ερωτήσεις χρησιμοποιήθηκε απλή γλώσσα και ήταν σχετικά σύντομες, ενώ έγινε μια προσπάθεια αποφυγής διφορούμενων, καθοδηγητικών και αρνητικά διατυπωμένων ερωτήσεων (Cohen, Manion, & Morrison, 2007).

Για τη δημιουργία του ερωτηματολογίου έγινε μια ανασκόπηση μέσα από βιβλιογραφίες. Επιπρόσθετα, για τη διαμόρφωση του ερωτηματολογίου και γενικά στη διαμόρφωση των ερωτήσεων, του ερευνητικού άξονα, που διερευνούσε τις δυσκολίες και τα εμπόδια που κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν οι εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, αξιοποιώντας την εξ αποστάσεως μάθηση, χρησιμοποιήθηκαν μερικές ομιλίες από εκπαιδευτικούς σχετικές με το εν λόγω θέμα για την ομαδοποίηση των εμποδίων και των δυσκολιών της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Οι ομιλίες αυτές είναι απόψεις εκπαιδευτικών σε Ελλάδα και Κύπρο, οι οποίες αναφέρθηκαν στο θεωρητικό μέρος της παρούσας εργασίας. Εν κατακλείδι, η διαμόρφωση των ερωτήσεων του συγκεκριμένου ερευνητικού άξονα παρουσιάζονται παρακάτω.

Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει τις παρακάτω τρεις βασικές ενότητες:

- A. Γενικά στοιχεία του δείγματος της έρευνας
- B. Δημογραφικά στοιχεία του δείγματος της έρευνας
- Γ. Ερευνητικά Ερωτήματα

Αρχικά, η πρώτη ενότητα περιλαμβάνει γενικά στοιχεία για τους ερωτώμενους (χώρα, νομός/περιοχή, οργανικότητα σχολείου, περιοχή σχολείου). Η δεύτερη ενότητα αφορά τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτώμενων (φύλο, ηλικία, συνολικά χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση, θέση στο σχολείο, τίτλοι σπουδών/επίπεδο γνώσεων, επιμορφώσεις, πιστοποίηση ΤΠΕ/Νέες τεχνολογίες, επίπεδο τεχνολογικής ή/και εκπαιδευτικής κατάρτισης). Για την καταγραφή των γενικών και δημογραφικών στοιχείων του ερωτηματολογίου χρησιμοποιήθηκαν κλειστού τύπου ερωτήσεις, δηλαδή είχε επιλογή μιας ή περισσότερων εναλλακτικών απαντήσεων. Χρησιμοποιήθηκαν ονομαστικές κλίμακες για τον προσδιορισμό των πιο πάνω μεταβλητών.

Κατόπιν, στη τρίτη ενότητα γίνονται ερωτήσεις κλειστού τύπου αναφορικά με τα στοιχεία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, δηλαδή οι πλατφόρμες που χρησιμοποίησαν οι εκπαιδευτικοί για την διεκπεραίωση του μαθήματος (Zoom, WebEx, Microsoft Teams), ποια λογισμικά χρησιμοποίησαν για τις δραστηριότητες (Wordwall, Kahoot, Book Creator, Εκπαιδευτικά παιχνίδια αναφορικά). Επιπλέον, χρησιμοποιείται σε δυο (2) ερωτήσεις η κλίμακα Likert όπου αναγράφονται τα ακόλουθα 1=Καθόλου, 2=Λίγο, 3=Αρκετά, 4=Πολύ, 5=Πάρα πολύ. Ωστόσο, σε αρκετές ερωτήσεις υπήρχε η επιλογή «Άλλο (προσδιορίστε)...», σε περίπτωση που ο συμμετέχων είχε να προσθέσει κάτι που δεν του παρουσιαζόταν στις επιλογές. Επίσης, οι ερωτηθέντες εκπαιδευτικοί καλούνται να επιλέξουν μέσα από μια λίστα 16 στοιχείων, 5 επιλογές για το ποιες ήταν οι πολύπλοκες καταστάσεις που κλήθηκαν να υπερβούν ως εκπαιδευτικοί για τη μετάβαση στην διαδικτυακή/εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Οι υπόλοιπες ερωτήσεις του ερωτηματολογίου, είναι ερωτήσεις ανοιχτού τύπου αναφορικά με το τί εξέπληξε ευχάριστα στην διαδικασία της εξ αποστάσεως εκπαίδευση, τί τους εξέπληξε δυσάρεστα, πώς ήταν η αντίδραση των μαθητών τους στη διαδικασία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε γνωστικά θέματα αλλά και συναισθηματικά. Τέλος, καλούνται οι συμμετέχοντες να απαντήσουν με βάση την μέχρι τώρα εμπειρία τους, αν πιστεύουν ότι η χρήση του ψηφιακού περιβάλλοντος επιβάλλει αλλαγές στη μεθοδολογία της διδασκαλίας (δηλαδή διαφορετικού τύπου υλικό, δραστηριότητες, τρόπο αξιολόγησης;). Με τη δικιά τους οπτική λοιπόν, έχουν κάνει αλλαγές στη μεθοδολογία της διδασκαλίας τους;

Η σειρά των ερωτήσεων τέθηκε με βασικό κριτήριο το θεματικό άξονα στον οποίο ανήκαν, με απώτερο σκοπό τη συνοχή του ερωτηματολογίου και τη δημιουργία μιας αλληλουχίας στις ερωτήσεις.

5.6 Συλλογή και ανάλυση δεδομένων

Μετά τη συγκέντρωση των ερωτηματολογίων από τα ερευνητικά υποκείμενα που συνέθεσαν το δείγμα της έρευνας, ο ερευνητής προχώρησε στην ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων. Η επεξεργασία των δεδομένων της έρευνας στις ερωτήσεις κλειστού τύπου, οι απαντήσεις κωδικοποιήθηκαν και εισήχθησαν στο πρόγραμμα στατιστική ανάλυσης SPSS Statistics 20.0 (Statistical Package for Social Sciences). Σημαντικό να αναφερθεί ότι με το πρόγραμμα έγινε επεξεργασία δεδομένων πρωτογενών στοιχείων.

Όσον αφορά τις ερωτήσεις ανοικτού τύπου του ερωτηματολογίου, καταγράφηκαν οι απαντήσεις στο Microsoft Excel και αργότερα ταξινομήθηκαν σε κατηγορίες και ποσοτικοποιήθηκαν ώστε να είναι δυνατή η επεξεργασία τους. Επιπρόσθετα, για την επεξεργασία των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε τόσο η περιγραφική στατιστική ανάλυση όσο και η επαγωγική. Με την περιγραφική στατιστική ανάλυση μελετάται η γενική τάση των δεδομένων. Στην επαγωγική στατιστική χρησιμοποιούμε δυο συγκεκριμένες διατυπώσεις στατιστικών υποθέσεων που είναι γνωστές ως εναλλακτική υπόθεση (H_1) και μηδενική υπόθεση (H_0). Γίνεται λοιπόν σύγκριση δυο ή περισσότερων ομάδων ως προς μια ανεξάρτητη μεταβλητή λαμβάνοντας υπόψη την εξαρτημένη μεταβλητή και πως μπορούν να συσχετιστούν δύο ή πιο πολλές μεταβλητές κατά τον έλεγχο των υποθέσεων μιας εργασίας. Το H_0 χρησιμοποιείται για να χαρακτηρίσει το ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ δυο μεταβλητών ενώ το H_1 χρησιμοποιείται για να χαρακτηρίσει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ των δυο μεταβλητών που μελετιούνται (Λαγουμιντζής, 2015).

Κεφάλαιο 6^ο

Αποτελέσματα Έρευνας

Περίληψη

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας μετά από την επεξεργασία δεδομένων με το στατιστικό πρόγραμμα SPSS 20.0. Παρουσιάζονται τα αποτελέσματα επίσης, από τις απαντήσεις που έδωσαν οι συμμετέχοντες. Όσον αφορά την επαγωγική στατιστική ανάλυση, γίνεται μια παρουσίαση των σχέσεων μεταξύ των διάφορων μεταβλητών, όπως διαφαίνεται μέσα από το θεωρητικό πλαίσιο.

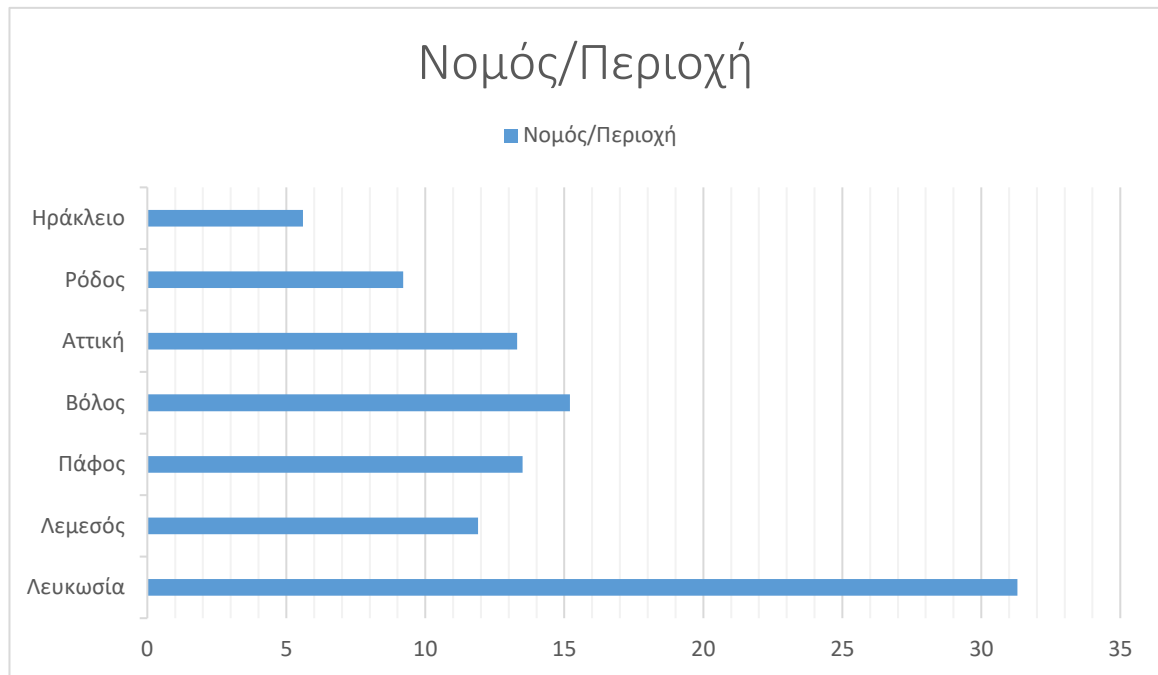
6.1 Γενικά Στοιχεία Έρευνας

Στην έρευνα που πραγματοποιήθηκε η μεγάλη πλειοψηφία των μετεχόντων ήταν εκπαιδευτικοί της Κύπρου. Αυτό που πρέπει να σημειωθεί στην έρευνα είναι το γεγονός ότι παρουσιάστηκε αυξημένη διάθεση συμμετοχών από τους εκπαιδευτικούς της Κύπρου (Πίνακας 6.1) αφού μετείχαν σε αναλογία μεγαλύτερη από 4/5.



Πίνακας 6.1: Χώρα ερωτώμενων εκπαιδευτικών σε Ελλάδα και Κύπρο

Αναφορικά με τον τόπο που διδάσκει η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών της Κύπρου (31,3%) δηλώνει την πρωτεύουσα της χώρας τη Λευκωσία. Ακολουθεί η Λεμεσός (11,9%), η Πάφος με (13,5%) και τέλος η Λάρνακα (10%). Οι εκπαιδευτικοί της Ελλάδας στη πλειοψηφία των συμμετεχόντων δηλώνει τον Βόλο (περιφέρεια Θεσσαλίας, 15,2%). Στους νομούς Αττική (13,3%), στη Ρόδο (9,2%) και τέλος ακολουθεί το Ηράκλειο (4,6%).



Πίνακας 6.2: Νομός/Περιοχή κάθε εκπαιδευτικού και η περιοχή που διδάσκει

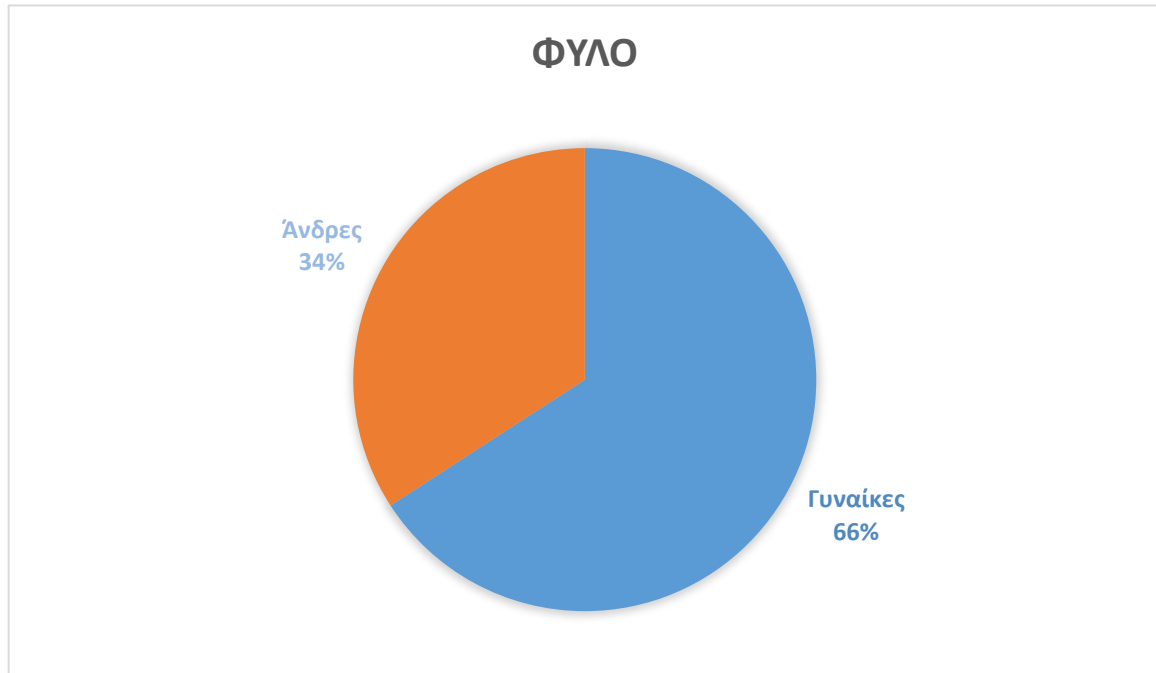
Όσον αφορά την οργανικότητα των σχολείων (θέσεις) και την περιοχή του σχολείου παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα 6.3.

ΧΩΡΑ	ΟΡΓΑΝΙΚΟΤΗΤΑ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
		46	100,0
Κύπρος	6	13	28,3
	7	11	24,0
	8	5	10,9
	9	4	8,6
	10	4	8,6
	12	9	19,6
ΧΩΡΑ	ΟΡΓΑΝΙΚΟΤΗΤΑ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
		36	100,0
Ελλάδα	6	9	25,0
	7	5	13,9
	8	3	8,3
	9	3	8,3
	10	5	13,9
	12	11	30,6
ΠΕΡΙΟΧΗ ΣΧΟΛΕΙΩΝ		ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
		82	100,0
Αστική		33	40,0
Ημιαστική		22	26,7
Αγροτική		27	33,3

Πίνακας 6.3: Οργανικότητα σχολείων ανά χώρα και περιοχή σχολείων

6.2 Δημογραφικά στοιχεία του δείγματος της έρευνας

Τα στοιχεία του δείγματος των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που συμμετείχαν στην έρευνα, στην πλειοψηφία τους ήταν γυναίκες. Παρόλο λοιπόν που η γενικότερη αναλογία γυναικών σε σχέση με τους άνδρες κυμαίνεται στα επίπεδα των 2/3 (δηλαδή υπάρχει μια αντιστοίχιση δυο γυναικών προς ένα άνδρα), στην έρευνα έδειξαν πιο αυξημένη διάθεση συμμετοχής οι γυναίκες (Πίνακας 6.4).



Πίνακας 6.4: Φύλο συμμετεχόντων

Επιπλέον, τα στοιχεία του δείγματος των μετεχόντων σε σχέση με την ηλικία, τα συνολικά χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση, την οικογενειακή κατάσταση, τη θέση στο σχολείο, το επίπεδο σπουδών, την επιμόρφωση τους, την πιστοποίηση ΤΠΕ/Νέες τεχνολογίες και το επίπεδο τεχνολογικής ή/και εκπαιδευτικής κατάρτισης που τους αντιπροσωπεύει. Αυτά όλα παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα 6.5.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ		ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Ηλικία	30 και κάτω	16	20,0
	31 – 40	33	40,0
	41 – 50	22	26,7
	50 και άνω	11	13,3
	Σύνολο	82	100
Συνολικά χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση	5 και κάτω	16	20,0
	6 – 10 χρόνια	11	13,3
	11 – 20 χρόνια	27	33,3
	21 – 30 χρόνια	28	33,4
	31 και άνω	-	-
	Σύνολο	82	100
Οικογενειακή κατάσταση	Έγγαμος	53	65,0
	Άγαμος	24	29,0
	Άλλο	5	6,0
	Σύνολο	82	100
Θέση στο σχολείο	Οργανική	52	63,0
	Απόσπαση	18	20,5
	Αναπληρωτής/τρια	12	14,5
	Σύνολο	82	100
Τίτλοι σπουδών/Επίπεδο γνώσεων	ΑΕΙ/ΑΤΕΙ	55	66,7
	Μεταπτυχιακό	14	16,7
	Διδακτορικό	5	6,7
	Δεύτερο πτυχίο	8	9,9
	Σύνολο	82	100
Επιμορφώσεις	Στο αντικείμενο μου	57	70
	Άλλο	25	30
	Σύνολο	82	100

Πιστοποίηση ΤΠΕ/Νέες Τεχνολογίες	A' επιπέδου	22	26,7
	B' επιπέδου	38	46,6
	Καμία	22	26,7
	Σύνολο	82	100
Ποιο επίπεδο τεχνολογικής ή/και εκπαιδευτικής κατάρτισης, σας αντιπροσωπεύει κατάλληλα;	Χαμηλό (βασικές γνώσεις <i>Word & PowerPoint</i>)	9	10,6
	Μεσαίο (γνώση δημιουργίας εκπαιδευτικού ή/και άλλου ψηφιακού υλικού)	51	62,7
	Υψηλό (γνώση κώδικα, γλώσσα προγραμματισμού και δημιουργίας εκπαιδευτικών λογισμικών)	22	26,7
	Σύνολο	82	100

Πίνακας 6.5: Δημογραφικά στοιχεία

Από τους παραπάνω Πίνακες 6.3, 6.4 και 6.5 σε σχέση με τη σύνθεση του δείγματος των εκπαιδευτικών που έλαβαν μέρος στην έρευνα διαπιστώνονται τα εξής:

Ως προς τη χώρα, οι ερωτώμενοι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στην έρευνα δήλωσαν οι 56% εκπαιδευτικοί της Κύπρου και το υπόλοιπο 44% εκπαιδευτικοί Ελλάδας (n=82).

Ως προς την οργανικότητα των σχολείων στην Κύπρο το 28,3% (n=13) των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών υπηρετεί σε 6/θέσια σχολεία, το 24% (n=11) σε 7/θέσια σχολεία, το 19,6% (n=9) σε 12/θέσια σχολεία, το 10,9% (n=5) υπηρετεί σε 8/θέσια σχολεία, ενώ το 8,6% (n=4) υπηρετεί σε 9/θέσια σχολεία και το υπόλοιπο 8,6% (n=4) σε 10/θέσια σχολεία. Ως προς την οργανικότητα των σχολείων στην Ελλάδα το 30,6% (n=11) των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών υπηρετεί σε 12/θέσια σχολεία, το 25% (n=9) σε 6/θέσια σχολεία, το 13,9% (n=5) σε 7/θέσια σχολεία, το 13,9% (n=5) υπηρετεί σε 10/θέσια σχολεία, ενώ το 8,3% (n=3) υπηρετεί σε 8/θέσια σχολεία και το υπόλοιπο 8,3% (n=3) σε 9/θέσια σχολεία.

Ως προς την περιοχή των σχολείων, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών ήτοι, το 40% (n=33) διδάσκει σε αστική περιοχή, το 33,3% (n=27) διδάσκει σε αγροτική περιοχή ενώ το 26,7% (n=22) διδάσκει σε ημιαστική περιοχή.

Ως προς το φύλο, αρκετά μεγάλο ποσοστό ερωτηθέντων εκπαιδευτικών ήταν γυναίκες σε ποσοστό 66% και το υπόλοιπο 34% ήταν άνδρες.

Ως προς την ηλικία, αρκετά μεγάλο ποσοστό εκπαιδευτικών 40% (n=33) είναι από 31 ετών έως 40 ετών, το 26,7% (n=22) είναι από 41 έως 50 ετών, το 20% (n=16) είναι από 30 ετών και κάτω ενώ το 13,3% (n=11) είναι από 50 ετών και άνω..

Ως προς τα συνολικά χρόνια υπηρεσίας στη δημόσια εκπαίδευση ξεκινάμε αναφέροντας ότι το 20% (n=16) έχουν 5 χρόνια και κάτω συνολικής υπηρεσίας, το 13,3% (n=11) έχει συνολική υπηρεσία από 6 έως 10 χρόνια, το 33,3% (n=27) έχει από 11 έως 20 χρόνια υπηρεσίας, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 33,4% (n=28) από 21 έως 30 χρόνια συνολικής υπηρεσίας. Άτομα με 31 χρόνια υπηρεσίας και άνω δεν δήλωσαν συμμετοχή.

Ως προς την οικογενειακή κατάσταση, οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί σε ποσοστό 65% (n=53) δήλωσαν έγγαμοι. Σε ποσοστό 29% (n=24) δήλωσαν άγαμοι, ενώ το 6% (n=5) απαντούν «άλλο».

Ως προς τη θέση τους στο σχολείο, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών, το 63% (n=52) έχουν οργανική θέση, το 20,5% (n=18) είναι με απόσπαση και το 14,5% (n=12) είναι αναπληρωτές.

Ως προς τους τίτλους σπουδών/επίπεδο γνώσεων, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών, το 66,7% (n=55) έχει πτυχίο ΑΕΙ ή ΑΤΕΙ, το 16,7% (n=14) κατέχει μεταπτυχιακό τίτλο, το 9,9% (n=8) κατέχει δεύτερο πτυχίο και μόλις το 6,7% (n=5) έχει και διδακτορικό.

Ως προς την επιμόρφωση των ερωτώμενων, το 70% (n=57) έχει λάβει επιμόρφωση στο αντικείμενο του και το 30% (n=25) έχει λάβει επιμόρφωση σε άλλο αντικείμενο.

Ως προς την κατοχή πιστοποίησης των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών στις νέες τεχνολογίες (ΤΠΕ), το ποσοστό 26,7% (n=22) απάντησε ότι κατέχει πιστοποίηση Α' επιπέδου, το 46,6% (n=38) κατέχει Β' επιπέδου ενώ το 26,7% (n=22) απάντησε «καμία», δεν έχει κάποιου είδους δηλαδή πιστοποίηση στις νέες τεχνολογίες.

Ως προς το επίπεδο τεχνολογικής ή/και εκπαιδευτικής κατάρτισής τους, οι ερωτώμενοι απάντησαν ποιο επίπεδο τους αντιπροσωπεύει κατάλληλα. Σε ποσοστό 10,6% (n=9) δήλωσε χαμηλό επίπεδο εκπαιδευτικής κατάρτισης δηλαδή κατέχουν γνώσεις Word & PowerPoint. Η πλειοψηφία σε ποσοστό 62,7% (n=51) δήλωσε μεσαίο επίπεδο, αφού κατέχει γνώσεις δημιουργίας εκπαιδευτικού ή/και άλλου ψηφιακού υλικού. Ενώ ακολουθεί σε ποσοστό 26,7% (n=22) οι συμμετέχοντες που δήλωσαν ότι τους αντιπροσωπεύει το υψηλό επίπεδο

εκπαιδευτικής κατάρτισης σε θέματα τεχνολογίας, αφού έχουν γνώση ενός κώδικα , γλώσσα προγραμματισμού και δημιουργίας εκπαιδευτικών λογισμικών.

6.3 Ερωτήσεις ερευνητικών ερωτημάτων

Η συγκεκριμένη έρευνα στόχο έχει να ιχνηλατήσει την εμπειρία της διδασκαλίας σε ένα ψηφιακό περιβάλλον από την οπτική των ίδιων των εκπαιδευτικών σε Ελλάδα και Κύπρο. Τα ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας στοχεύουν στην αποτίμηση της ψηφιακής εκπαιδευτικής εμπειρίας των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, στο πλαίσιο της πανδημίας. Ποια εμπόδια και δυσκολίες κλίνονται να αντιμετωπίσουν οι εκπαιδευτικοί καθ' όλη τη διάρκεια της εξ αποστάσεως διδασκαλίας τους; Ποιες προοπτικές αποτελεσματικής διαδικτυακής μάθησης μπορούν να εφαρμόσουν στη διδασκαλία τους; Ποιες οι απόψεις τους σχετικά με τις πρακτικές εκπαίδευσης που χρησιμοποίησαν και τις μαθησιακές διαδικασίες που τους φέρνει αντιμέτωπους η εξ αποστάσεως μάθηση;

Αρχικά ξεκινώντας την ανάλυση των απαντήσεων στα ερευνητικά ερωτήματα, η σειρά παρουσίασης των ερωτήσεων ακολούθησε μια λογική. Έτσι κάθε ερώτημα του παρόντος υποκεφαλαίου περιλαμβάνει τις αντίστοιχες ερωτήσεις του ερωτηματολογίου για τη διευκόλυνση του αναγνώστη. Τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν λοιπόν είναι τα εξής:

1. α. Ως εκπαιδευτικός αναφέρεται τί σας εξέπληξε ευχάριστα στην διαδικασία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης; (αναπτύξτε)
β. Αναφέρεται τί σας εξέπληξε δυσάρεστα σχετικά με την διαδικτυακή/εξ αποστάσεως μάθηση; (αναπτύξτε)
2. Σημειώστε σε μια κλίμακα ποια είναι τα πράγματα για τα οποία χρειάστηκε η διάθεση επιπρόσθετου χρόνου, ανεξάρτητης εργασίας και μελέτης όσον αφορά την επιτυχή διεξαγωγή των εξ αποστάσεως ψηφιακών μαθημάτων;
3. Πώς ήταν η αντίδραση των μαθητών σας στην διαδικασία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;
 - α. Σε γνωστικά θέματα
 - β. Σε συναισθηματικά θέματα

4. Ποιες ήταν οι πολύπλοκες καταστάσεις που κληθήκατε να υπερβείτε ως εκπαιδευτικοί για τη μετάβαση στη διαδικτυακή/εξ αποστάσεως εκπαίδευση; (επιλέξτε)
5. Τι θα βοηθούσε περισσότερο εσάς για να στηρίζετε την μάθηση μέσω διαδικτύου όσο τα σχολεία παραμένουν με φυσική παρουσία κλειστά;
6. Ποια εργαλεία εξ αποστάσεως εκπαίδευσης χρησιμοποιήσατε (ποιο λογισμικό ή πρόγραμμα)
 - α. Πρόγραμμα – Πλατφόρμα
 - β. Λογισμικό για δραστηριότητες
7. Πόσο ικανοποιητικός ήταν ο εξοπλισμός για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση;
8. Με βάση την μέχρι τώρα εμπειρία σας, πιστεύετε η χρήση του ψηφιακού περιβάλλοντος επιβάλλει αλλαγές στη μεθοδολογία της διδασκαλίας (δηλαδή διαφορετικού τύπου υλικό, δραστηριότητες, τρόπο αξιολόγησης); Με τη δικιά σας οπτική έχετε κάνει αλλαγές στη μεθοδολογία της διδασκαλίας σας; Αν ναι, τί είδους αλλαγές (διαφορετικό υλικό/τύπος δραστηριοτήτων); (αναπτύξτε)

6.4 Αποτελέσματα Εμπειρικής Έρευνας

6.4.1 Στοιχεία αξιοποίησης της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ως μορφή διδασκαλίας

1^ο Ερευνητικό ερώτημα: *Ποιες είναι οι εμπειρίες των εκπαιδευτικών, αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ως μορφή διδασκαλίας; Ευχάριστα και δυσάρεστα συναισθήματα, και δυσκολίες που κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν*

Στην **ερώτηση (1.α.)** « Ως εκπαιδευτικός αναφέρεται τί σας εξέπληξε ευχάριστα στην διαδικασία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;» απάντησε το 100% (n=82) των ερωτηθέντων. Η ερώτηση αυτή είναι ανοικτού τύπου και οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν τί τους εξέπληξε ευχάριστα στη διαδικασία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ήταν ποικίλες αλλά πολλές ήταν και οι κοινές απαντήσεις. Αναλυτικότερα, οι ερωτώμενοι εκπαιδευτικοί στην πλειοψηφία τους απάντησαν ότι η καινοτομία που υπήρχε κατά τη διδακτική τους πράξη (ελευθερία πειραματισμού). Το 42% ανέφερε για αυτή την καινοτομία που υπήρχε στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση τους. Πολλοί ανέφεραν πόσο καλά συνεργάστηκαν με τους μαθητές τους, πόσο πρόθυμοι ήταν οι μαθητές στο να εξελιχθούν σε νέα δεδομένα. Καθώς ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό, μόλις το 38,5%, ανέφερε για την ευελιξία της διαδικασίας και το 25% ανέφερε ότι υπήρχαν αρκετά εργαλεία στη διάθεσή τους, για να ολοκληρώσουν το μάθημα τους και να κυλήσει ευχάριστα και γρήγορα η ώρα τους. Επιπρόσθετα, οι ερωτώμενοι εκπαιδευτικοί ανέφεραν σε ποσοστό 24% ότι υπήρχε αυξημένη η αυτονομία και εσωτερική παρακίνηση των μαθητών για μάθηση. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι ένα μεγάλο ποσοστό 71% αναφέρει την ενεργή συμμετοχή των μαθητών και την ευχαρίστηση που επέδειξαν στη διαδικτυακή εξ αποστάσεως μάθηση, πράγμα που εξέπληξε ευχάριστα τους ερωτώμενους εκπαιδευτικούς.

Ένα μικρότερο ποσοστό 10% των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών ανέφερε πως βελτιώθηκε η σχέση τους μεταξύ των μαθητών και μόλις το 5% ανέφερε πως η ύλη του μαθήματος έβγαινε χωρίς κάποιο πρόβλημα. Αναφέρθηκε ακόμη ότι η σχέση και η συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών ήταν σε πολύ υψηλό επίπεδο πράγμα ευχάριστο (11%). Ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό ερωτώμενων (53%) απάντησε πως υπήρχε αρκετή συνεργασία ανάμεσα σε αυτούς και τους μαθητές. Μέσα από τις απαντήσεις διέκρινα αρκετά θετικά στοιχεία για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, απαντήσεις όπως «...Θετική ανταπόκριση τόσο από μεριά των γονέων όσο και από την μεριά των παιδιών ώστε να υλοποιηθεί με επιτυχία η εξ αποστάσεως

διδασκαλία...». Άλλοι εκπαιδευτικοί ανέφεραν ότι τα παιδιά έμαθαν γρήγορα τον κώδικα συμπεριφοράς της ψηφιακής τάξης και έτσι μπορούσαν (αν και με αργούς ρυθμούς), να προχωρήσουν σε διδασκαλία της νέας ύλης.

Ακολουθεί ο Πίνακας 6.6 όπου κατανέμονται οι απαντήσεις με βάση τι εξέπληξε ευχάριστα τους ερωτώμενους εκπαιδευτικούς στη διαδικασία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. (Συνοπτικές απαντήσεις για θέματα παρουσίασης γενικού συνόλου του δείγματος).

Ως εκπαιδευτικός αναφέρεται τι σας εξέπληξε ευχάριστα στην διαδικασία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;	n (συχνότητα)	% (ποσοστό)
Καινοτομία (δηλ. ελευθερία πειραματισμού με διδακτικές πρακτικές)	34	42,0
Ευελιξία χρήσης της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	32	38,5
Ευρεία γκάμα ψηφιακών εργαλείων	21	25,0
Μεγαλύτερη αυτονομία, παρακίνηση εκ μέρους των μαθητών	20	24,0
Ενεργή συμμετοχή μαθητών	58	71,0
Βελτίωση στη σχέση εκπαιδευτικού – μαθητή	8	10,0
Δεν υπήρχε κάποιο πρόβλημα στη διαδικασία της εξ αποστάσεως μάθησης.	4	5,0
Άμεση συνεργασία και υψηλό επίπεδο συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών	9	11,0
Συνεργασία εκπαιδευτικών με μαθητών	43	53,0

Πίνακας 6.6: Τι εξέπληξε ευχάριστα τους ερωτώμενους εκπαιδευτικούς στη διαδικασία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Οι εκπαιδευτικοί σε Ελλάδα και Κύπρο με αόριστες και σύγχρονες οδηγίες κάνουν ό,τι μπορούν για να φέρουν εις πέρας το καλύτερο αποτέλεσμα, στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Οι ερωτώμενοι εκπαιδευτικοί στην **ερώτηση (1.β)** «Αναφέρετε τί σας εξέπληξε δυσάρεστα σχετικά με τη διαδικτυακή/εξ αποστάσεως μάθηση;» αρκετοί ήταν εκείνοι που ανέφεραν ότι ορισμένες φορές υπήρχε δυσκολία σύνδεσης στο διαδίκτυο, με αποτέλεσμα η εκπαιδευτική διαδικασία να εμφανίζει προβλήματα στα μέσα υλοποίησης της εκπαίδευσης (40%). Επίσης, όσον αφορά τη δυσκολία σύνδεσης, ερχόταν και μερικές φορές σε συνδυασμό με έλλειψη πρόσβασης σε εξοπλισμό για την παροχή εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Αυτό έκανε δυσάρεστη εντύπωση στους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς. Το 56% των εκπαιδευτικών σε Ελλάδα και Κύπρο, ανέφερε ότι δεν υπήρχε έλεγχος των μαθητών κατά τη διάρκεια του μαθήματος.

Το γεγονός ότι οι μαθητές είχαν απενεργοποιημένες τις κάμερες, συνδέονταν στο μάθημα, δήλωναν παρόντες και παρούσες και μετά δεν ανταποκρίνονταν σε ερωτήματα, γεγονός που βάζει σε υποψίες τους εκπαιδευτικούς για το αν πραγματικά παρακολουθούν και βρίσκονται εκεί. Δεν μπορούσαν δηλαδή, να ελέγξουν τι κάνουν οι μαθητές την ώρα που διεξαγόταν το μάθημα. Επιπλέον, ανέφεραν μερικοί εκπαιδευτικοί ότι δεν μπορούσαν να κάνουν ένα επαναληπτικό τεστ, αφού δεν υπήρχε ο απαραίτητος έλεγχος.

Το 30% δήλωσε ότι υπήρχε έλλειψη οργάνωσης. Τα σχολεία δεν ήταν προετοιμασμένα για την κατάλληλη εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Μια μερίδα εκπαιδευτικών δεν είχε εμπειρία στην ηλεκτρονική μάθηση και σε άλλες αποτελεσματικές παιδαγωγικές εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, πράγμα που δυσκόλεψε αρκετά τη διαδικασία του μαθήματος (σε συνδυασμό με την έλλειψη εμπειρίας). Ένα μικρό ποσοστό των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην έρευνα (20%), ανέφερε ότι δεν κατέχει ψηφιακές δεξιότητες και ικανότητες για αποτελεσματική χρήση των πλατφόρμων εκπαίδευσης, πράγμα που τους εξέπληξε δυσάρεστα γιατί δεν είχαν στο μυαλό τους ότι θα έπρεπε να είχαν γνώση αυτών των ικανοτήτων. Τέλος, έγινε αναφορά από ένα μικρό ποσοστό μόλις το 26,5% ότι οι μαθητές δεν δείχνουν τόσο ενδιαφέρον για να συμμετάσχουν στο μάθημα καθώς είναι κάπως αδιάφοροι. Όταν δεν υπάρχει άμεση επαφή δεν μπορούν να έχουν αποτελεσματική επικοινωνία. Ακολουθεί ο Πίνακας 6.7 για το συγκεκριμένο ερώτημα.

Ως εκπαιδευτικός αναφέρεται τι σας εξέπληξε δυσάρεστα στην διαδικασία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;	n (συχνότητα)	% (ποσοστό)
Έλλειψη πρόσβασης σε εξοπλισμό & σύνδεση στο διαδίκτυο για παροχή εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.	33	40,0
Έλλειψη οργάνωσης.	25	30,0
Δεν υπήρχε έλεγχος των μαθητών.	46	56,0
Έλλειψη ενδιαφέροντος για συμμετοχή, από τους μαθητές (αδιαφορία)	22	26,5
Έλλειψη ψηφιακών δεξιοτήτων εκπαιδευτικών	16	20,0

Πίνακας 6.7: Τι εξέπληξε δυσάρεστα τους ερωτούμενους εκπαιδευτικούς στη διαδικασία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Στην **ερώτηση (2)** «Σημειώστε σε μια κλίμακα ποια είναι τα πράγματα για τα οποία χρειάστηκε η διάθεση επιπρόσθετου χρόνου, ανεξάρτητης εργασίας και μελέτης όσον αφορά την επιτυχή διεξαγωγή των εξ αποστάσεως ψηφιακών μαθημάτων;» εξετάζονται πόσο πολύ αφιέρωσαν χρόνο οι εκπαιδευτικοί για μελέτη στην επιτυχή διεξαγωγή των εξ αποστάσεως ψηφιακών μαθημάτων. Οι απαντήσεις των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα 6.8.

Σημειώστε σε μια κλίμακα ποια είναι τα πράγματα για τα οποία χρειάστηκε η διάθεση επιπρόσθετου χρόνου, ανεξάρτητης εργασίας και μελέτης όσο αφορά την επιτυχή διεξαγωγή των εξ αποστάσεως ψηφιακών μαθημάτων;	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Οργάνωση της τάξης	17 20,4%	27 33,0%	34 40,0%	5 6,6%	0 0,0%
Οργάνωση υλικού	5 6,5%	0 0,0%	17 20,5%	38 46,6%	22 26,4%
Διατήρηση ενδιαφέροντος των παιδιών	5 6,5%	5 6,5%	16 20,0%	45 53,3%	11 13,7%
Επικοινωνία	3 3,6%	9 10,4%	22 26,6%	31 38,4%	17 20,6%
Διδακτικός χρόνος	0 0,0%	22 27,0%	40 48,4%	15 18,3%	5 6,3%
Διαφοροποίηση διδασκαλίας	7 8,5%	0 0,0%	24 29,3	28 34,2%	23 28,0%

Πίνακας 6.8: Πράγματα που χρειάστηκαν επιπρόσθετο χρόνο μελέτης και εργασίας για επιτυχή διεξαγωγή εξ αποστάσεως μάθησης.

Βλέπουμε σύμφωνα με τον πίνακα ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών που ρωτήθηκε αν χρειάζεται επιπρόσθετο χρόνο οργάνωσης της τάξης απάντησε με μεγάλο ποσοστό (40%) ότι χρειάστηκε επιπρόσθετος χρόνος. Ως προς την οργάνωση του υλικού, η πλειοψηφία (46,6%) απάντησε ότι αφιέρωσε πολύ χρόνο μελέτης για να υλοποιηθεί το μάθημα με επιτυχία. Ως προς τη διατήρηση ενδιαφέροντος των μαθητών, η πλειοψηφία (53,3%) των εκπαιδευτικών απάντησε ότι χρειάστηκε πολύς χρόνος ετοιμασίας.

Στον τομέα της επικοινωνίας, η πλειοψηφία για μια ακόμα φορά (38,4%) απάντησε ότι χρειάστηκε πολύ χρόνο ετοιμασίας για να υπάρξει επιτυχής επικοινωνία ανάμεσα σε μαθητές αλλά και σε εκπαιδευτικούς. Ως προς το διδακτικό χρόνο, η πλειοψηφία των μετεχόντων εκπαιδευτικών (48,4%) δήλωσε ότι χρειάστηκε αρκετό χρόνο εργασίας, για να μπορούν να υλοποιήσουν με επιτυχία το μάθημα τους μέσα στο διδακτικό χρόνο που τους επιτρέπει το υπουργείο. Τέλος, ως προς τη διαφοροποίηση της διδασκαλίας, η πλειοψηφία (29,3%) ανέφερε ότι χρειάστηκε αρκετό χρόνο για να διαφοροποιήσει το μάθημα για τις ανάγκες του μαθήματος, των μαθητών αλλά και για τις ανάγκες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Να αναφέρουμε στο σημείο αυτό ότι ένα μικρό ποσοστό μόλις το 8,5% δήλωσε πως δεν χρειάστηκε καθόλου επιπρόσθετο χρόνο μελέτης για τη διεξαγωγή του μαθήματος.

Στο **ερώτημα (3)** «Πώς ήταν η αντίδραση των μαθητών σας στη διαδικασία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;», αρκετοί συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί ανέφεραν σε **γνωστικά θέματα** ότι οι μαθητές τους στην πλειοψηφία τους είχαν δυσκολίες στη συγκέντρωση και στην κατανόηση νέων εννοιών και οδηγιών. Άλλοι εκπαιδευτικοί ανέφεραν ότι άρεσε στους μαθητές τους οι νέοι τρόποι που χρησιμοποιούσαν στη διεξαγωγή του μαθήματος, ήταν θετική η αντίδρασή τους. Άλλοι εκπαιδευτικοί, επίσης ανέφεραν ότι η ανταπόκριση ως προς τον γνωστικό τομέα ήταν πολύ καλή, αφού βοήθησε το γεγονός ότι πρόκειται για τάξεις με υψηλή επίδοση σε αυτό τον τομέα. Άλλοι πάλι ανέφεραν ότι χρειάστηκε αρκετός χρόνος για να κατανοήσουν οι μαθητές καινούργια γνωστικά αντικείμενα ενώ κάποιοι άλλοι ανέφεραν ότι μερικοί από τους μαθητές τους δυσκολεύτηκαν αρκετά αλλά ανταποκρίνονται πολύ καλά όσον αφορά τα γνωστικά θέματα. Ένα μικρό ποσοστό ανέφερε ότι δεν υπήρχε κάποιο ιδιαίτερο πρόβλημα από μεριά των μαθητών τους.

Τα παιδιά μέσα από τις εξ αποστάσεως δραστηριότητες σε προγράμματα σύγχρονα και ασύγχρονα ήταν πολύ ικανοποιητικές βάσει την πλειοψηφία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών. Η επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητών βοήθησε στο να αποκτήσουν και να κατανοήσουν τους στόχους που τέθηκαν κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού των δραστηριοτήτων με μεγάλη επιτυχία. Όλο αυτό, έρχεται ως αποτέλεσμα του Πίνακα 6.6, τί εξέπληξε ευχάριστα τους εκπαιδευτικούς στην όλη διαδικασία, αφού υπήρχε αρκετά μεγάλο ποσοστό εκπαιδευτικών που ανέφερε ότι οι μαθητές είχαν ενεργή συμμετοχή στο μάθημα και ενδιαφέρον για νέα γνώση.

Σε γενικές γραμμές οι μαθητές έδειχναν ενδιαφέρον και προσπαθούσαν να ακολουθήσουν τη ροή του μαθήματος αλλά πολλές φορές δυσκολεύονταν λόγω τεχνικών κυρίως προβλημάτων. Άλλα παιδιά που δεν συμμετείχαν στη διαδικασία της μάθησης μέσα στην τάξη με φυσική παρουσία, το ίδιο εξακολουθούσαν να κάνουν και με τα διαδικτυακά μαθήματα. Εν κατακλείδι, να αναφέρουμε ότι στον Πίνακα 6.7 γίνεται αναφορά στο τί εξέπληξε δυσάρεστα τους εκπαιδευτικούς, και ένα μεγάλο ποσοστό εκπαιδευτικών ανέφερε τα προβλήματα που αντιμετώπιζε όσον αφορά τον εξοπλισμό και τη σύνδεσή του στο διαδίκτυο. Ακολουθεί πίνακας με συνοπτικές απαντήσεις για θέματα παρουσίασης γενικού συνόλου του δείγματος Πίνακας 6.9.

α. Γνωστικά θέματα	n (συχνότητα)	% (ποσοστό)
Δυσκολία συγκέντρωσης	35	42,3
Κατανόηση νέας γνώσης	32	38,6
Νέοι τρόποι μαθήματος – Θετική στάση μαθητών	47	57,2
Πολύ καλή ανταπόκριση – ευκολία	21	25,0
Ενδιαφέρον για νέα γνώση	34	41,7

Πίνακας 6.9: Αντίδραση των μαθητών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε γνωστικά θέματα.

Ο συναισθηματικός κόσμος των παιδιών επηρεάστηκε αρκετά με όλη την διαδικασία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Πολλά παιδιά σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς είχαν την ανάγκη να δουν τους συμμαθητές τους και να μιλήσουν με αυτούς αλλά και με τη δασκάλα τους και όχι να βλέπουν μια μαύρη οθόνη. Αναφορικά με τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς του δείγματος, η έλλειψη σε χρόνο καθιστούσε δύσκολη την επικοινωνία και την έκφραση των συναισθημάτων. Σε αυτό συνέτεινε και το γεγονός ότι δεν υπήρχε οπτική επαφή μεταξύ των συμμετεχόντων στα μαθήματα.

Γενικά το συναισθηματικό κομμάτι ήταν κάπως μελαγχολικό αναφέρουν οι εκπαιδευτικοί καθώς οι μαθητές ήθελαν να έρθουν σε φυσική επικοινωνία με συμμαθητές και φίλους τους. Όμως, μέσα από διάφορες δραστηριότητες, συζητήσεις αλλά και παιχνίδια, προσπάθησαν οι εκπαιδευτικοί να αντιστρέψουν αυτό το αίσθημα της μελαγχολίας και να περάσει ο χρόνος

ευχάριστα. Άλλοι, εκπαιδευτικοί ανέφεραν ότι οι μαθητές τους ήταν φοβισμένοι για το άγνωστο, φοβισμένοι λόγω της πανδημίας. Γενικά οι μαθητές επηρεάστηκαν αρκετά αρνητικά με τη διαδικασία που επικρατεί και τους φάνηκε αρκετά κουραστική η όλη διαδικασία της εξ αποστάσεως μάθησης.

Από την άλλη, έρχεται μια μερίδα από εκπαιδευτικούς που απάντησαν ότι οι μαθητές τους ήταν αρκετά θετικοί με τη διαδικασία αυτή, αφού θα βρίσκονταν στο σπίτι τους και δεν θα έρχονταν στο χώρο του σχολείου. Άλλοι, ανέφεραν ότι ενθουσιάζονταν οι μαθητές ακούγοντας τους συμμαθητές τους και αυτό τους χαροποιούσε ανταλλάζοντας τις καθημερινές τους εμπειρίες. Άλλοι ανέφεραν ότι οι μαθητές ήταν αρκετά ενθουσιασμένοι με τη χρήση της τεχνολογίας και ανυπομονούσαν για το πότε θα κάνουν μάθημα διαδικτυακά αφού για αυτούς ήταν κάτι πρωτόγνωρο. Τέλος, υπήρχαν εκπαιδευτικοί που ανέφεραν και τις δυο μεριές συναισθημάτων των μαθητών τους. Ακολουθεί ένας Πίνακας 6.10 με συνοπτικές απαντήσεις των εκπαιδευτικών.

β. Συναισθηματικά θέματα	n (συχνότητα) 82	% (ποσοστό) 100
Θετικά συναισθήματα μαθητών	38	46,3
Αρνητικά συναισθήματα μαθητών	24	29,3
Θετικά και αρνητικά συναισθήματα μαθητών	20	24,4

Πίνακας 6.10: Αντίδραση των μαθητών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε συναισθηματικά θέματα.

Κατόπιν στο **ερώτημα (4)** «Ποιες ήταν οι πολύπλοκες καταστάσεις που κληθήκατε να υπερβείτε ως εκπαιδευτικοί για τη μετάβαση στη διαδικτυακή/εξ αποστάσεως εκπαίδευση;», οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να επιλέξουν πέντε δυσκολίες από ένα κατάλογο με 16 προκλήσεις. Ένα ποσοστό μικρότερο από 2% ανέφερε ότι δεν υπήρξαν δυσκολίες. Σύμφωνα με τον πιο κάτω Πίνακα 6.11 βλέπουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών, σε ποσοστό 50,3% (n=41) ανέφερε ότι το κύριο πρόβλημα που κλήθηκαν να υπερβούν είναι στην πρόσβαση των μαθητών στην τεχνολογία. Άλλοι απάντησαν με ποσοστό 38,4% (n=31) πως ήταν πολύπλοκη η κατάσταση με την πρόσβαση των εκπαιδευτικών στην τεχνολογία (υπολογιστές, λογισμικό, σταθερή σύνδεση στο διαδίκτυο και άλλα προβλήματα που αναφερθήκαν στους Πίνακες 6.7 και 6.8).

Οι τρεις πίνακες Πίνακας 6.7, Πίνακας 6.8 και Πίνακας 6.11 συνδέονται μεταξύ τους ως προς τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί σε Ελλάδα και Κύπρο όσον αφορά την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Ως προς την επικοινωνία με τους μαθητές, αρκετά μικρό ποσοστό εκπαιδευτικών επέλεξε την απάντηση αυτή 17,3% (n=14), το 10,5% (n=9) αντιμετώπιζε πρόβλημα με την επικοινωνία με τους γονείς. Το χαμηλό επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων των μαθητών αποτελούσε πολύπλοκο θέμα για τους εκπαιδευτικούς αφού το ποσοστό 28,2% (n=23) το επέλεξε ως μια από τις πέντε επιλογές, ενώ ένα ποσοστό 20,0% (n=16) κλήθηκε να υπερβεί το χαμηλό επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων των ίδιων των εκπαιδευτικών.

Μια αρκετά μεγάλη δυσκολία σχετικά με τη στήριξη των μαθητών, ήταν οι εκπαιδευτικοί να διατηρήσουν την παρακίνηση τους ενδιαφέροντος όλων των μαθητών (41,3%). Μια ακόμα δυσκολία που αναφέρθηκε συχνότερα σε ποσοστό 39,1% και 41,5% ήταν ο αυξημένος φόρτος εργασίας των εκπαιδευτικών και το άγχος κατά την εργασία στο σπίτι αντίστοιχα.

Ζητήματα σε επίπεδα αξιολόγησης μαθητών αναφέρθηκαν από το 32% των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών και ζητήματα στήριξης μαθητών με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες από 21% των ερωτηθέντων. Μόνο το 5% αναφέρει πως τα προβλήματα έρχονται σε συνάρτηση με την ελάχιστη καθοδήγηση ή στήριξη εκ μέρους του σχολείου. Όλες οι απαντήσεις παρουσιάζονται στον Πίνακα 6.11.

Ποιες ήταν οι πολύπλοκες καταστάσεις που κληθήκατε να υπερβείτε ως εκπαιδευτικοί για τη μετάβαση στην διαδικτυακή/εξ αποστάσεως εκπαίδευση;	n (συχρότητα)	% (ποσοστό)
Πρόσβαση μαθητών στην τεχνολογία	41	50,3
Πρόσβαση εκπαιδευτικών στην τεχνολογία	31	38,4
Επικοινωνία με μαθητές	14	17,3
Επικοινωνία με γονείς	9	10,5
Χαμηλό επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων των μαθητών	23	28,2
Χαμηλό επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών	16	20,0
Διέγερση ενδιαφέροντος των μαθητών που δεν συμμετείχαν τόσο συχνά στην διαδικασία της μάθησης	15	18,7
Διατήρηση παρακίνησης του ενδιαφέροντος όλων των μαθητών	34	41,3
Στήριξη μαθητών με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες	17	21
Μετατροπή δραστηριοτήτων περιεχομένου σε διαδικτυακή εξ αποστάσεως μάθηση	21	25,4
Αξιολόγηση μαθητών	26	32,0
Ελάχιστη βοήθεια εκ μέρους του σχολείου	4	5,0
Αυξημένος φόρτος εργασίας	32	39,1
Άγχος κατά την εργασία στο σπίτι	34	41,5
Προετοιμασία περιεχομένου εξ αποστάσεως μάθησης	19	23,0
Δεν υπήρχε δυσκολία	2	1,8

Πίνακας 6.11: Πολύπλοκες καταστάσεις που κλήθηκαν να υπερβούν οι εκπαιδευτικοί σε Ελλάδα και Κύπρο για τη μετάβαση στην διαδικτυακή/εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

6.4.2 Άποψη εκπαιδευτικών για τη μάθηση μέσω διαδικτύου

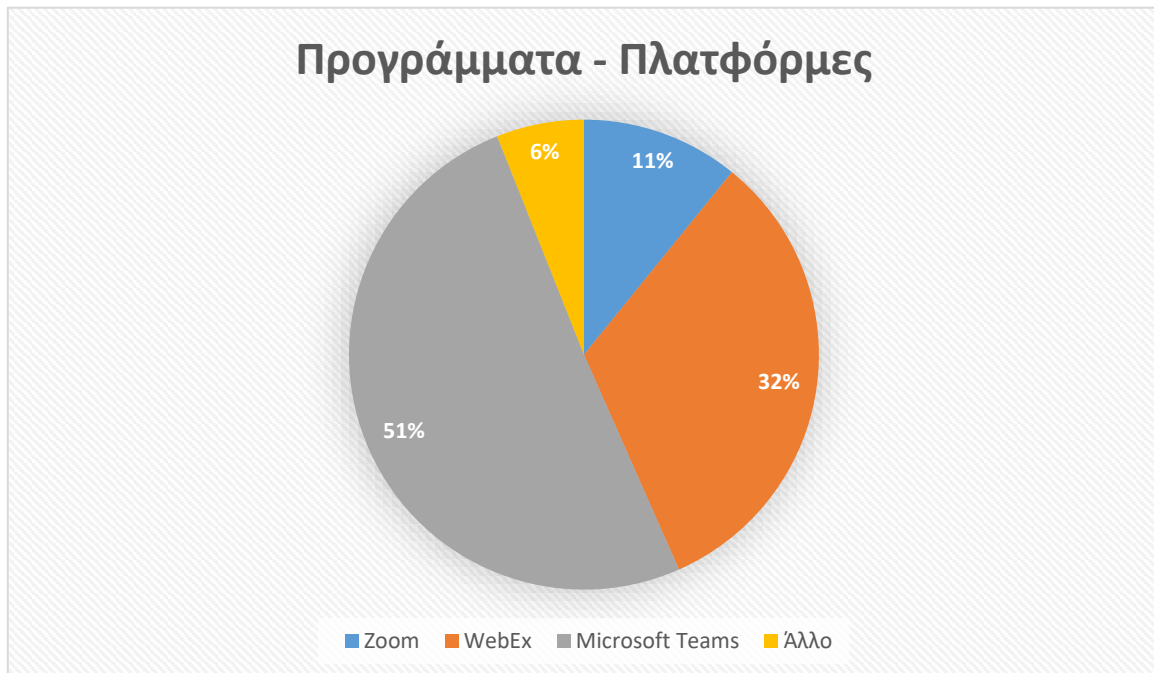
2^ο ερευνητικό ερώτημα: *Οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί που θα στήριζαν την εξ αποστάσεων εκπαίδευση;*

Στο **ερώτημα (5)** «Τί θα βοηθούσε περισσότερο εσάς για να στηρίξετε τη μάθηση μέσω διαδικτύου όσο τα σχολεία παραμένουν με φυσική παρουσία κλειστά;», πολλές ήταν οι απαντήσεις. Ένα μεγάλο ποσοστό των συμμετεχόντων που έλαβαν μέρος στην έρευνα ανέφερε ότι θα βοηθούσε περισσότερο μια πλήρης επιμόρφωση στις νέες τεχνολογίες και γενικά περισσότερη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών με τις ΤΠΕ (39%). Από τις οχτώ επιλογές η συχνότερη επιλογή ως απάντηση των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών σε Ελλάδα και Κύπρο, οι περισσότεροι ως απάντηση έδωσαν να παρέχονται σε αυτούς ιστοσελίδες με χρήσιμα προγράμματα/πόρους εκπαίδευσης (65%). Το δεύτερο πιο συχνό μέτρο στήριξης, ήταν τα διαδικτυακά σεμινάρια (58%) που θα απευθύνονται στους εκπαιδευτικούς δίνοντάς τους την ευκαιρία να μάθουν νέες γνώσεις για την εξ αποστάσεως μάθηση και να ανταλλάξουν ιδέες και να συζητήσουν δυσκολίες. Ποικίλοι τύποι ανέφεραν πως θα τους βοηθούσε περισσότερο να στηρίξουν τη μάθηση μέσω διαδικτύου, αυτοί είναι να υπήρχε επαφή με ειδικούς ΤΠΕ (23%), να υπήρχαν πιο σαφείς οδηγίες από το Υπουργείο Παιδείας (34%), να υπήρχαν βίντεο και σχέδια μαθημάτων για τη διαδικτυακή μάθηση (45%), να υπήρχαν περισσότερα εκπαιδευτικά τηλεοπτικά προγράμματα (26%) και τέλος, να υπήρχαν περισσότεροι δωρεάν πόροι από εταιρείες στον τομέα της εκπαίδευσης (36%). Αναλυτικότερα παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα 6.12.

Τι θα βοηθούσε περισσότερο εσάς για να στηρίξετε την μάθηση μέσω διαδικτύου όσο τα σχολεία παραμένουν με φυσική παρουσία κλειστά;	n (συχνότητα) 82	% (ποσοστό)
Επιμορφώσεις σχετικά με διαδικτυακή διδασκαλία	32	38,5
Εύκολη επαφή με ειδικούς (κάποιον ειδικό στις ΤΠΕ/ένα τεχνικό)	19	23,2
Σαφείς οδηγίες από το Υπουργείο Παιδείας	28	34,2
Ιστοσελίδες με χρήσιμα προγράμματα/πόρους	54	65,3
Βίντεο και σχέδια μαθημάτων για την εξ αποστάσεως μάθηση	36	44,5
Περισσότερα εκπαιδευτικά τηλεοπτικά προγράμματα	21	25,6
Περισσότεροι δωρεάν πόροι από εταιρείες στον τομέα της εκπαίδευσης	29	35,8
Διαδικτυακά σεμινάρια	47	57,5

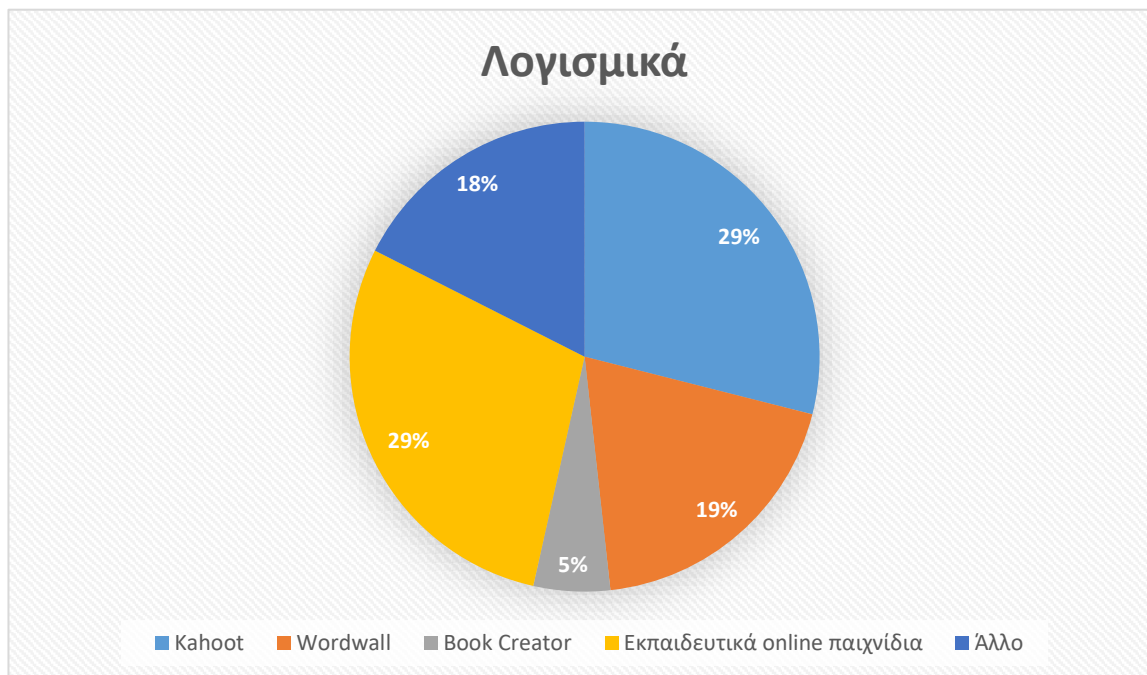
Πίνακας 6.12: Τι θα βοηθούσε περισσότερο τους εκπαιδευτικούς να στηρίξουν την μάθηση μέσω διαδικτύου;

Στο **ερώτημα (6)** «Ποια εργαλεία εξ αποστάσεως εκπαίδευσης χρησιμοποιήσατε (ποιο λογισμικό ή πρόγραμμα);», οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί από Ελλάδα και Κύπρο, στην πλειοψηφία τους απάντησαν ότι χρησιμοποιούσαν το Microsoft Teams (51%) για να διεκπεραιώσουν την εξ αποστάσεως μάθησή τους. Ακολουθεί το WebEx σε ποσοστό 33%, ενώ το Zoom το χρησιμοποιούσε το 10% των εκπαιδευτικών. Το υπόλοιπο 6% επέλεξε την επιλογή «άλλο», και οι απάντηση είναι ίδια. Χρησιμοποιούσαν το Google classroom. Ακολουθεί ο Πίνακας 6.13.



Πίνακας 6.13: Προγράμματα και πλατφόρμες που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί για την υλοποίηση της διαδικτυακής διδασκαλίας τους

Για τα λογισμικά που χρησιμοποιούν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί της έρευνας στην πλειοψηφία τους χρησιμοποιούν το Kahoot (40%), ακολουθεί σε ποσοστό 27% το Wordwall όπου ο εκπαιδευτικός μπορεί να ετοιμάσει διαδικτυακές δραστηριότητες για να προωθήσει τη νέα γνώση στους μαθητές. Επιπλέον το μόλις 7% χρησιμοποιεί το Book Creator. Η πλειοψηφία 40% χρησιμοποιεί εκπαιδευτικά παιχνίδια (online), όπως για παράδειγμα το kidspiration που ανέφεραν αρκετοί και μόλις το 13% επέλεξε «άλλο». Στην επιλογή «άλλο», ανέφεραν μερικοί το E-me, e-class, φωτόδεντρο και PowerPoint. Ακολουθεί ο Πίνακας 6.14 με το σχετικό σχήμα. Να αναφερθεί ότι οι συμμετέχοντες στη συγκεκριμένη περίπτωση μπορούσαν να επιλέξουν περισσότερα από ένα λογισμικά.



Πίνακας 6.14: Λογισμικά που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί για να εμπλουτίσουν τη διαδικασία της διαδικτυακής διδασκαλίας τους

Αναπόσπαστο κομμάτι της έρευνας ήταν στο **ερώτημα (7)** « Πόσο ικανοποιητικός ήταν ο εξοπλισμός για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση;». Στη συγκεκριμένη υποερώτηση εξετάζονται κατά πόσο ο εξοπλισμός που είχε ο κάθε εκπαιδευτικός στην κατοχή τους ήταν ικανοποιητικός. Η πλειοψηφία απάντησε ότι ο εξοπλισμός ήταν αρκετά καλός. Δηλαδή αρκετά ικανοποιητικός εξοπλισμός ήταν η κάμερα 37%, το μικρόφωνο σε ποσοστό 60%, το ηχείο σε ποσοστό 53% και η πλειοψηφία ανέφερε αρκετά ικανοποιητικό εξοπλισμό την πλατφόρμα εκπαίδευσης σε ποσοστό 61%. Η μειοψηφία ανέφερε πως η κάμερα δεν ήταν καθόλου ικανοποιητική 13%. Οι απαντήσεις των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα 6.15.

Πόσο ικανοποιητικός ήταν ο εξοπλισμός για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση;	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Κάμερα	7 8,0%	27 33,3%	30 36,6%	11 13,1%	7 9,0%
Μικρόφωνο	0 0,0%	0 0,0%	49 60,3%	20 24,5%	13 15,2%
Ηχείο	0 0,0%	9 11,2%	43 52,5%	13 15,3%	17 21,0%
Πλατφόρμα εκπαίδευσης	0 0,0%	4 4,9%	50 61,1%	15 18,6%	13 15,4%

Πίνακας 6.15: Πόσο ικανοποιητικός ήταν ο εξοπλισμός για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

6.4.3 Προτάσεις ερωτηθέντων εκπαιδευτικών

3^ο ερευνητικό ερώτημα: Ποιες προτάσεις θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν για την αποφυγή εμποδίων και δυσκολιών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Ποιες είναι οι αντιλήψεις και οι στάσεις των εκπαιδευτικών του δείγματος (μέσα από τις εμπειρίες τους), αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ως μορφή εκπαίδευσης και επιμόρφωσής των μαθητών τους;

Στην τελευταία ανοιχτή **ερώτηση (8)** «Με βάση την μέχρι τώρα εμπειρία σας, πιστεύετε η χρήση του ψηφιακού περιβάλλοντος επιβάλλει αλλαγές στη μεθοδολογία της διδασκαλίας (δηλαδή διαφορετικού τύπου υλικό, δραστηριότητες, τρόπο αξιολόγησης); Με την προσωπική σας οπτική έχετε κάνει αλλαγές στη μεθοδολογία της διδασκαλίας σας; Αν ναι, τί είδους αλλαγές (διαφορετικό υλικό/τύπος δραστηριοτήτων); (αναπτύξτε)», υπήρχαν διάφορες απαντήσεις και απόψεις, απαντώντας το 100% (n=82) των ερωτηθέντων και από αυτούς η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων 58% (n=48) δήλωσε ότι χρειάζεται εκπαίδευση ώστε τα μαθήματα να εμπεριέχουν σύγχρονες τεχνολογίες και να ενσωματώσουν την τεχνολογία για να έχουν μεγαλύτερη εξοικείωση οι ίδιοι αλλά και οι μαθητές τους. Η πλειοψηφία αναφέρει επίσης πως θα προτιμούσε να κάνει το μάθημα πιο διαδραστικό με τη χρήση επιπλέον λογισμικών. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα την ενθάρρυνση των μαθητών στην ενεργό συμμετοχή της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Οπότε, μια πρόταση είναι να παρακολουθήσουν κάποια μαθήματα δωρεάν οι εκπαιδευτικοί όσο αφορά τα λογισμικά. Η μειοψηφία μόλις το 5% τον ερωτηθέντων που απάντησαν στην ερώτηση αυτή ανέφερε πως

καλό θα ήταν να υπάρχει συνεχής αναβάθμιση των προγραμμάτων που χρησιμοποιούν για την υλοποίηση της διδασκαλίας τους. Επιπλέον αναφέρθηκε και η σωστή αλλά και συνεχή αξιολόγηση των προγραμμάτων από αρμόδιους (26%).

Σύμφωνα με το ποσοστό 30% αναφέρουν οι εκπαιδευτικοί ότι σίγουρα, η κάθε μορφή εκπαίδευσης έχει και έναν διαφορετικό τρόπο αξιολόγησης, παρόλο που αποτελεί ένα συστατικό της εκπαίδευσης. Βέβαια οποιοσδήποτε τρόπος αξιολόγησης σε μια τέτοια διαδικασία ποικίλει. Υλοποιείτε, είτε με την παρατήρηση είτε με την καθημερινή προφορική εξέταση είτε με κάποιο κουίζ ή ακόμη και με την αυτό-αξιολόγηση και ετερο-αξιολόγηση των μαθητών. Οι απαντήσεις των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών κατηγοριοποιήθηκαν και παρουσιάζονται στον Πίνακα 6.16.

Προτάσεις για αλλαγές στη μεθοδολογία της διδασκαλίας (δηλαδή διαφορετικού τύπου υλικό, δραστηριότητες, τρόπο αξιολόγησης)	Συμμετέχοντες 82	Ποσοστό 100%
Παροχή όλων των μεθόδων σύγχρονης και ασύγχρονης μάθησης	48	58,0
Περισσότερα λογισμικά	47	57,5
Δωρεάν μαθήματα εκμάθησης λογισμικών	36	44,2
Δωρεάν εκπαιδευτικά υλικά	28	34,0
Συνεχής αναβάθμιση των προγραμμάτων	4	5,0
Συνεχής αξιολόγηση προγραμμάτων	21	25,7
Δημιουργία επιπρόσθετου υλικού	25	30,0

Πίνακας 6.16: Προτάσεις εκπαιδευτικών για αλλαγές στη μεθοδολογία της διδασκαλίας

Τέλος, όσον αφορά τις αλλαγές της μεθοδολογίας που πραγματοποιήθηκαν κατά την υλοποίηση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ήταν αρκετές. Αρκετοί εκπαιδευτικοί ανέφεραν διάφορες πλατφόρμες εκπαίδευσης που λειτουργούν ως αρωγοί ούτως ώστε το μάθημα να γίνει πιο διαδραστικό και ενδιαφέρον στους μαθητές. Ένα μικρό ποσοστό 10% ανέφερε ότι χρησιμοποιεί δραστηριότητες κλειστού τύπου για την κατανόηση της νέας ύλης. Η διδασκαλία τους πλέον στηρίζεται σε γραπτές εργασίες για αξιολόγηση αφού η οπτική επαφή απουσιάζει.

Κεφάλαιο 7^ο

Συζήτηση – Συμπεράσματα

Μέσα από την παρουσίαση των περιγραφικών αποτελεσμάτων της παρούσας έρευνας και μετά από τη στατιστική ανάλυση των δεδομένων, στόχος του κεφαλαίου είναι η συζήτηση καθώς και τα συμπεράσματα του ερευνητή ως προς τα αποτελέσματα της έρευνας. Η παρούσα μελέτη επιχείρησε να καταγράψει τις απόψεις των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σε Ελλάδα και Κύπρο. Οι απόψεις του δείγματος των εκπαιδευτικών αποτυπώνουν την υφιστάμενη μέχρι τώρα κατάσταση σχετικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ως μορφή μάθησης για παιδιά πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ποια τα εμπόδια και ποιες οι δυσκολίες που αντιμετώπισαν για να φέρουν εις πέρας την μάθηση τους εξ αποστάσεως με σύγχρονους ή ασύγχρονους μεθόδους διδασκαλίας και ποιες οι προοπτικές αποτελεσματικής διαδικτυακής μάθησης μπορούν να εφαρμοστούν; Για την υλοποίηση του σκοπού της έρευνας δημιουργήθηκε ένα ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο στην πλατφόρμα του Google Forms.

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων είχε ως αφετηρία τις εμπειρίες αλλά και τις απόψεις των εκπαιδευτικών για την υλοποίηση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Ακολούθησε η διερεύνηση των απόψεων και των εμπειριών των εκπαιδευτικών όσον αφορά τα γνωστικά και συναισθηματικά θέματα αλλά και τα εμπόδια και τις δυσκολίες που αντιμετώπιζαν κατά την υλοποίηση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Επιπλέον, παρακάτω παρουσιάζονται βασικότερα συμπεράσματα που προέκυψαν μέσα από την έρευνα. Για την ευκολία του αναγνώστη τα συμπεράσματα παρατίθενται με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα που είχαν τεθεί εξ αρχής.

7.1 Γενικά και δημογραφικά στοιχεία του δείγματος

Σκοπός της έρευνας όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, ήταν να διερευνήσει τις απόψεις και τις εμπειρίες των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σε Ελλάδα και Κύπρο τόσο αναφορικά με την αξιοποίηση της διαδικτυακής μάθησης καθώς και σε σχέση με την καταγραφή των εμποδίων και δυσκολιών που κλήθηκαν να υπερβούν ως εκπαιδευτικοί κατά την εξ αποστάσεως διδασκαλία τους. Επίσης, σκοπός της έρευνας ήταν να διερευνήσει τις προτάσεις που θέτουν οι εκπαιδευτικοί για καλύτερη υλοποίηση του μαθήματος και περισσότερης ανταπόκρισης από τους μαθητές. Από τη συνολική θεώρηση των επιμέρους ευρημάτων προκύπτουν συγκεκριμένες διαπιστώσεις, οι οποίες παρουσιάζονται αναλυτικότερα παρακάτω.

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 82 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σε Ελλάδα και Κύπρο. Η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών που συμμετείχε στην έρευνα 57% υπηρετεί σε σχολεία της Κύπρου, ενώ το 43% σε σχολεία της Ελλάδας. Να αναφερθεί ότι η πλειοψηφία 40% υπηρετεί σε σχολεία αστικής περιοχής, ενώ πολύ λιγότεροι 26,7% σε σχολεία ημιαστικής περιοχής. Αυτό ήταν αναμενόμενο μιας και τα περισσότερα σχολεία που συμμετείχαν στην έρευνα είναι δημοτικά που βρίσκονται σε αστικές περιοχές. Ως προς την οργανικότητα των σχολικών μονάδων το 28,3% των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών της Κύπρου υπηρετεί σε 6/θέσια σχολεία, το 24% σε 7/θέσια, το 10,9% σε 8/θέσια και μόλις το 8,6% σε 9/θέσια και 10/θέσια σχολεία, ενώ το 19,6% υπηρετεί σε 12/θέσια σχολεία. Ως προς την οργανικότητα των σχολικών μονάδων των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών της Ελλάδας, η πλειοψηφία 30,6% υπηρετεί σε 12/θέσια σχολεία, το 25% σε 6/θέσια, το 13,9% σε 7/θέσια και μόλις το 8,3% σε 8/θέσια και 9/θέσια σχολεία, ενώ το 13,9% υπηρετεί σε 10/θέσια σχολεία. Ως προς το φύλο φάνηκε ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων 66% ήταν γυναίκες ενώ το 34% ήταν άνδρες.

Μεγάλο ποσοστό των εκπαιδευτικών, το 40% ηλικιακά ανήκει στην κατηγορία 31 έως 40 ετών, ενώ το 26,7% ανήκει στις ηλικίες 50 και άνω, το 33,4% έχει από 21 έως 30 χρόνια υπηρεσίας και το 33,3% έχει 11 έως 20 χρόνια συνολικής υπηρεσίας σε σχολεία. Το 13,3 έχει 6 χρόνια έως 10 και το 20% από 5 χρόνια και κάτω. Ως προς την οικογενειακή κατάσταση, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών, το 65% είναι έγγαμοι. Μεγάλο ποσοστό των εκπαιδευτικών (63%) κατέχει οργανική θέση στο σχολείο, ενώ το μόλις 14,5% είναι αναπληρωτές/τριες.

Επιπρόσθετα μεγάλο ποσοστό εκπαιδευτικών (ποσοστό 66,7%) κατέχουν τίτλο σπουδών ΑΕΙ/ΑΤΕΙ, ενώ το 16,7% κατέχει και μεταπτυχιακό. Η συντριπτική πλειοψηφία 57% έχουν επιμορφωθεί στο αντικείμενο τους. Ως προς την κατοχή πιστοποίησης των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών στις νέες τεχνολογίες/ΤΠΕ, η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών και στις δυο χώρες, το 46,6% απάντησε ότι κατέχει πιστοποίηση Β' επιπέδου. Το 26,7% κατέχει πιστοποίηση στις νέες τεχνολογίες Α' επιπέδου και το 26,7% δεν κατέχει καμία πιστοποίηση. Ως προς το επίπεδο τεχνολογικής ή/και εκπαιδευτικής κατάρτισης, η συντριπτική πλειοψηφία με ποσοστό 62,7% δήλωσε μεσαίο επίπεδο, ενώ το 10,6% δήλωσε χαμηλό επίπεδο τεχνολογικής εκπαίδευσης.

Λόγω της σπουδαιότητας που έχει το συγκεκριμένο ερώτημα αναφορικά με την πιστοποίηση στις νέες τεχνολογίες στο πλαίσιο της διεξαγωγής της έρευνάς μας, συγκρίνεται τόσο με την περιοχή του σχολείου που υπηρετούν οι εκπαιδευτικοί του δείγματος όσο και με την ηλικία τους. Από τις απαντήσεις τους προκύπτει ότι το ποσοστό των εκπαιδευτικών που δήλωσαν ότι κατέχουν πιστοποίηση στις νέες τεχνολογίες, στις διάφορες κατηγορίες της συχνότητας πιστοποίησης διαφοροποιείται σε σχέση με την περιοχή εμφανίζοντας μεγαλύτερα ποσοστά στις αστικές περιοχές και μικρότερα στις ημιαστικές.

Όσον αφορά στη σχέση ηλικίας και στην κατοχή πιστοποίησης στις νέες τεχνολογίες/ΤΠΕ, παρατηρείται ότι αυτοί που δηλώνουν πιστοποίηση στις νέες τεχνολογίες εμφανίζεται μια μείωση καθώς μεταβαίνουμε από μικρότερες ηλικίες σε μεγαλύτερες. Πιο αναλυτικά ηλικίες 30 και κάτω αλλά και ηλικίες 31-40 εμφανίζουν μια τάση όσον αφορά στις νέες τεχνολογίες. Αντίθετα ηλικίες 41-50 έχουν μικρότερα ποσοστά παρακολούθησης. Το αποτέλεσμα αυτό είναι αναμενόμενο αν αναλογιστεί κανείς ότι η αυξημένη συχνότητα συμμετοχής στις κατηγορίες 30 και κάτω αλλά και 31-40 σημαίνει ότι η επαγγελματική τους πορεία, η διδασκαλία τους όσο αφορά τις νέες τεχνολογίες είναι κυρίαρχη και αποτελεί για αυτούς κίνητρο για να εμπλουτίσουν την διδασκαλία τους.

7.2 Εμπειρικό – ερωτηματολόγιο

7.2.1 Στοιχεία αξιοποίησης της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ως μορφή διδασκαλίας

Αναφορικά με τις ερωτήσεις του πρώτου ερευνητικού ερωτήματος, που διερευνά τις εμπειρίες των εκπαιδευτικών στην υλοποίηση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ως μορφή διδασκαλίας αλλά και τα συναισθήματα τους δυσάρεστα ή ευχάριστα και οι δυσκολίες που κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν, προκύπτουν κάποια βασικά συμπεράσματα τα οποία αναφέρονται πιο κάτω.

Η συντριπτική πλειοψηφία ανέφερε ότι τους εξέπληξε ευχάριστα η ενεργή συμμετοχή των μαθητών στη διαδικασία της εξ αποστάσεως μάθησης (σε ποσοστό 71% - Πίνακας 6.6). Εξέπληξε δυσάρεστα η αδιαφορία που υπήρχε εκ μέρους των μαθητών για τη συμμετοχή τους στο μάθημα, δεν υπήρχε ενδιαφέρον. Ένα μεγάλο ποσοστό 56% ανέφερε πως δεν μπορούσε να ελέγξει τους μαθητές την ώρα του μαθήματος, αφού υπήρχε η έλλειψη οπτικής επικοινωνίας και πολλές φορές ο εξοπλισμός για πρόσβαση στο μάθημα δεν ήταν αξιόπιστος, αφού υπήρχε πρόβλημα είτε με το διαδίκτυο είτε με τις συσκευές των μαθητών (Πίνακας 6.7). Επιπλέον, μέσα από την τηλεεκπαίδευση, οι μαθητές δυσκολεύονταν στην κατανόηση της νέας γνώσης και αυτό το ανέφερε η πλειοψηφία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών (38,6% - Πίνακας 6.9).

Συμπερασματικά, βλέπουμε ότι η φυσική παρουσία καθιστά το μάθημα και τη νέα γνώση πιο κατανοητή και ο εκπαιδευτικός μπορεί πιο εύκολα να εντοπίσει τις δυσκολίες και αδυναμίες των μαθητών του. Επίσης, στη δια ζώσης εκπαίδευση, βλέπουμε ότι υπάρχει η επαφή εκπαιδευτικού-μαθητή και άμεση ανατροφοδότηση, υπάρχει άμεση ανταπόκριση στην επίλυση των αποριών των μαθητών, ενώ η τηλεεκπαίδευση δεν καλύπτει όλα αυτά, ιδιαίτερα όταν υπάρχουν κλειστές κάμερες. Σύμφωνα με τον εκπαιδευτικό Κώστα Διαμαντή, ο εκπαιδευτικός δεν μπορεί να καθοδηγήσει τους μαθητές του μακριά, στην κριτική ανάγνωση ενός κειμένου, δεν μπορεί να τους εξηγήσει να κατανοήσουν την λειτουργική διαφοροποίηση που παρουσιάζουν διαφορετικές γλωσσικές χρήσεις εντός των κειμένων, δεν μπορεί να χαρεί μαζί με τους μαθητές του την ανάγνωση ενός λογοτεχνικού αποσπάσματος και να συζητήσουν σε αυτό για να προβούν στην επεξεργασία του γραπτού και προφορικού λόγου. Αυτά και άλλα πολλά, σύμφωνα με τον κ. Διαμαντή, εμποδίζουν τον εκπαιδευτικό στην υλοποίηση του μαθήματός του και είναι ένα γεγονός που εξέπληξε δυσάρεστα τους εκπαιδευτικούς στη διαδικασία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (Διαμαντής, 2020).

Επιπλέον σύμφωνα με τον εκπαιδευτικό κ. Μανώλη Κουσλόγλου (εκπαιδευτικός Ελλάδας), αναφέρει ότι πολλοί συνάδελφοί του δεν δίστασαν να εκφέρουν το παράπονό τους σε αυτόν, όσον αφορά τους μαθητές που εισέρχονται με ψευδώνυμο στα μαθήματα ή άσχετοι μαθητές ή ακόμα και μαθητές με όνομα άλλου συμμαθητή τους με αποτέλεσμα να δημιουργείται αναστάτωση στο μάθημα (Κουσλόγλου, 2020). Αυτό είναι ένα πρόβλημα όταν οι κάμερες είναι κλειστές, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει έλεγχος.

Σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς (Πίνακας 6.8), για να οργανώσουν το υλικό της διδασκαλίας τους χρειάστηκαν πολύ περισσότερο χρόνο από το κανονικό, για να μελετήσουν όσον αφορά την επιτυχή διεξαγωγή της εξ αποστάσεως ψηφιακής μάθησης (ποσοστό 47%). Πολλά παιδιά αντιμετώπιζαν πρόβλημα και στη συγκέντρωσή τους, πράγμα που αναφέρει το 42% των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών (Πίνακας 6.9). Δεν μπορεί ο εκπαιδευτικός να δει πίσω από την οθόνη του υπολογιστή αν οι μαθητές παρακολουθούν, αφού δεν υπάρχει οπτική δυνατότητα, επομένως δεν μπορούν να τους επαναφέρουν άμεσα σε περίπτωση που οι μαθητές είναι αφηρημένοι. Για το λόγο αυτό, οι μαθητές επαναπαύονται και δεν είναι συνεχώς συγκεντρωμένοι στην παράδοση του μαθήματος.

Αναμφισβήτητο ήταν το γεγονός που η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών ανέφερε ότι οι μαθητές είχαν θετικά συναισθήματα στη διαδικασία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (46,3%), σε αντίθεση με την μειοψηφία (29,3%) που ανέφερε ότι οι μαθητές είχαν αρνητικά συναισθήματα στη διαδικασία αυτή. Από την άλλη, υπήρχε ένα ποσοστό 24,4% που ανέφερε ότι οι μαθητές τους είχαν και θετικά και αρνητικά συναισθήματα στη διαδικασία αυτή. Σίγουρα η τηλεεκπαίδευση δεν μπορεί να αντικαταστήσει τη δια ζώσης εκπαίδευση. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι απρόσωπη και παρά τον αρχικό ενθουσιασμό των παιδιών, στην πορεία κουράζει και προκαλεί αδιαφορία και αρνητικά συναισθήματα. Η εκπαίδευση είναι κάτι πέρα από το «σερβίρισμα» γνώσεων, είναι κάτι αρκετά σπουδαίο και ο εκπαιδευτικός γίνεται ο φορέας αυτού του «σερβιρίσματος». Κανένας υπολογιστής δεν μπορεί να αντικαταστήσει τη φυσική παρουσία και την αλληλεπίδραση ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και τον μαθητή (Γαλήνης, 2021).

Οι εκπαιδευτικοί καλούνται να αντιμετωπίσουν τις πολύπλοκες καταστάσεις που τους φέρνει αντιμετώπους η εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Η πλειοψηφία ανέφερε πως μια πολύπλοκη κατάσταση ήταν η πρόσβαση των μαθητών στην τεχνολογία, δηλαδή στις πλατφόρμες εκπαίδευσης (53,3%) σε συνδυασμό με το χαμηλό επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων των μαθητών (Πίνακας 6.11). Οι μαθητές αλλά και οι εκπαιδευτικοί δυσκολεύτηκαν στη

μετάβαση από τη δια ζώσης εκπαίδευση στη διαδικτυακή. Το να πρέπει να μάθουν ένα εντελώς καινούργιο εργαλείο σε λίγο χρονικό διάστημα είναι αρκετά δύσκολο και επίπονο.

7.2.2 Άποψη εκπαιδευτικών για τη μάθηση μέσω διαδικτύου

Αναφορικά με το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα που διερευνούσε το πού θα βοηθούσε τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς σε Ελλάδα και Κύπρο, για να στηρίξουν την εξ αποστάσεως διδασκαλία τους, συμπεραίνουμε ότι η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών του δείγματος εξέφρασε την άποψη ότι καλό θα ήταν να γίνεται η διδασκαλία με χρήση ιστοσελίδων με χρήσιμα προγράμματα και πόρους εκπαίδευσης. Η μειοψηφία ανέφερε ότι θα ήταν πιο εύκολο για αυτούς να έχει άμεση επαφή με ειδικούς στις νέες τεχνολογίες (Πίνακας 6.12) για να μπορούν να αντιμετωπίζουν άμεσα δυσκολίες και προβλήματα που δημιουργεί η τηλεεκπαίδευση.

Άλλοι ανέφεραν ότι θα βοηθούσαν αρκετά τα διαδικτυακά σεμινάρια για την υποστήριξη και τις τεχνικές βελτίωσης κατά την εξ αποστάσεως εκπαίδευση (57,5%). Τον τελευταίο ένα χρόνο τα δεδομένα της καθημερινότητας όλων έχουν αλλάξει σε αρκετούς τομείς.

Οι μαθητές, οι εκπαιδευτικοί αλλά και οι γονείς καλούνται να ανταποκριθούν σε νέες συνθήκες διδασκαλίας και μάθησης. Μπορούν λοιπόν να δημιουργηθούν σεμινάρια που να απευθύνονται σε εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων και σεμινάρια για τους γονείς, οι οποίοι είναι συνοδοιπόροι στην διαδικασία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με σκοπό να ενημερωθούν για πρακτικές και ενίσχυση του κινήτρου για διαδικτυακή μάθηση αλλά και για ζητήματα υποστήριξης των μαθητών.

Κατόπιν έρευνας, τα εργαλεία που χρησιμοποιεί η πλειοψηφία των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών για την διεκπεραίωση της εξ αποστάσεως μάθησής τους, ανέφεραν ότι χρησιμοποιούν το Microsoft Teams (51% - Πίνακας 6.13). Ακολουθεί σε ποσοστό 32% εκπαιδευτικοί που χρησιμοποιούν το WebEx. Ένα μικρό ποσοστό μόλις το 6% δήλωσε «άλλο» και προσδιόρισε το πρόγραμμα Google Classroom για την υλοποίηση της διδασκαλίας τους. Βλέπουμε λοιπόν πως οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν διαφορετικά προγράμματα και πλατφόρμες για τη διδασκαλία τους. Αυτό από τη μια μεριά είναι καλό γιατί υπάρχει μια γκάμα από πολλές πλατφόρμες που μπορεί να επιλέξει ο καθένας αλλά από την άλλη είναι ένα μειονέκτημα, αφού δεν γνωρίζουν ποιες πλατφόρμες είναι αξιόπιστες και ποιες όχι. Για αυτό το λόγο το Υπουργείο Παιδείας κάθε χώρας έδωσε επιλογή μερικά

προγράμματα για να γίνει εφικτή η εξ αποστάσεως μάθηση. Στην Κύπρο η πλειοψηφία χρησιμοποιεί το MS Teams ενώ στην Ελλάδα το WebEx (σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας).

Όσον αφορά τα λογισμικά που χρησιμοποιούσαν οι εκπαιδευτικοί, η πλειοψηφία θεώρησε βοηθητικό το Kahoot για δημιουργία εργασιών αλλά και για την αξιολόγηση των μαθητών (ποσοστό 40% - Πίνακας 6.14). Πολλοί εκπαιδευτικοί το χρησιμοποιούν, γιατί μέσα σε λίγο χρονικό διάστημα μπορούν να δημιουργήσουν διασκεδαστικά quiz, με εντυπωσιακά γραφικά¹¹. Σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς είναι ένας αρκετά καλός τρόπος για αξιολόγηση των μαθητών τους, αφού το quiz πραγματοποιείται σε πραγματικό χρόνο μέσα στην διαδικτυακή τάξη, έχοντας ο καθένας πρόσβαση από την δική τους συσκευή. Άλλοι εκπαιδευτικοί ανέφεραν χρήσιμο λογισμικό, το οποίο και χρησιμοποιούν το Wordwall¹² (19%), αφού μπορούν να φτιάξουν ψηφιακά παιχνίδια για τους μαθητές τους, κάνοντας τη νέα γνώση «παιχνιδάκι». Η συντριπτική πλειοψηφία ανέφερε πως χρησιμοποιεί πολύ τα ψηφιακά εκπαιδευτικά online παιχνίδια και μερικοί προσδιόρισαν τα λογισμικά kidspiration. Από την άλλη μεριά το 18% δήλωσε «άλλο» και προσδιόρισε το λογισμικά και προγράμματα όπως το PowerPoint, e-me, e-class και το φωτόδεντρο.

Τέλος, να αναφερθεί ότι οι εκπαιδευτικοί κλήθηκαν να αξιολογήσουν πόσο ικανοποιητικός ήταν ο εξοπλισμός για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και η πλειοψηφία ανέφερε για την κάμερα ότι ήταν αρκετά ικανοποιητική, το ίδιο και για το μικρόφωνο, το ηχείο και την πλατφόρμα εκπαίδευσης. Λίγοι ήταν εκείνοι που ανέφεραν ότι δεν ήταν καθόλου ικανοποιητική η χρήση της κάμερας (Πίνακας 6.15). Συμπερασματικά, ο εξοπλισμός που χρησιμοποιούσαν οι εκπαιδευτικοί ήταν αρκετά ικανοποιητικός πέρα από τις δυσκολίες και τα εμπόδια που αντιμετώπιζαν με τη σύνδεση στο διαδίκτυο και την πρόσβαση μερικές φορές, στις πλατφόρμες εκπαίδευσης.

¹¹ <http://users.sch.gr/nickpapag/2017/02/01/kahoot/>

¹² <https://wordwall.net/>

7.2.3 Προτάσεις ερωτηθέντων εκπαιδευτικών

Αναφορικά με το τρίτο ερευνητικό ερώτημα που καλείται να διερευνήσει τις προτάσεις που θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν για την αποφυγή των εμποδίων και των δυσκολιών της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης αλλά και τις αντιλήψεις τους, τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν τα παρακάτω. Πιο συγκεκριμένα ως προς την μεθοδολογία, το περιεχόμενο, το εκπαιδευτικό υλικό και τα εκπαιδευτικά μέσα, οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί αναφέρουν ως κύριο λόγο άρσης των εμποδίων και δυσκολιών της εξ αποστάσεως μάθησης την παροχή όλων των μεθόδων σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης (ποσοστό 58% - Πίνακας 6.16). Να τους παρέχει το Υπουργείο περισσότερα λογισμικά για την ολοκλήρωση και ομαδοποίησης της διδασκαλίας τους και να τους παρέχονται δωρεάν μαθήματα εκμάθησης λογισμικών (44,2%), γιατί σύμφωνα με τα δημογραφικά στοιχεία ένα ποσοστό των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών δεν είχε καθόλου πιστοποίηση σε νέες τεχνολογίες και το επίπεδο γνώσης των νέων τεχνολογιών/ΤΠΕ ήταν αρκετά χαμηλό. Άλλοι ανέφεραν ότι καλό θα ήταν να τους παρέχουν δωρεάν εκπαιδευτικά υλικά χωρίς να πληρώνουν για έξτρα εξοπλισμό αλλά και υλικά όπως λογισμικά που είναι επί πληρωμή (34%). Από τα παραπάνω γίνεται κατανοητό ότι οι εκπαιδευτικοί ζητούν μαθήματα επιμόρφωσης στις νέες τεχνολογίες ώστε να μπορούν να συμμετάσχουν ευκολότερα στη διαδικασία της εξ αποστάσεως μάθησης. Υπό την έννοια αυτή η επιμόρφωση γίνεται αντιληπτή ως αναπόσπαστο κομμάτι της διαρκούς επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών. Με την άποψη αυτή μπορούμε να πούμε ότι η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών για να είναι αποτελεσματική πρέπει συνέχεια, διάρκεια και συνοχή (Τσάφος, 2009).

Αρκετοί ήταν οι εκπαιδευτικοί που ανέφεραν ότι έκαναν αλλαγές της μεθοδολογίας που πραγματοποιήθηκαν κατά την υλοποίηση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Ανέφεραν ότι χρησιμοποιούν διάφορες ψηφιακές πλατφόρμες για εμπλουτισμό της διδασκαλίας τους και για να αυξήσουν το ενδιαφέρον των μαθητών τους και άλλοι ήταν αυτοί που χρησιμοποίησαν δραστηριότητες κλειστού τύπου για την κατανόηση τους μαθήματος. Ως προς τον σχεδιασμό των δραστηριοτήτων και την αξιολόγηση των μαθητών, η διδασκαλία στηρίζεται σε γραπτές εργασίες αφού η οπτική αλληλεπίδραση μεταξύ μαθητή – εκπαιδευτικού είναι ανύπαρκτη.

Σύμφωνα με την πιο πάνω έρευνα, συμπερασματικά θα λέγαμε ότι οι Έλληνες εκπαιδευτικοί φαίνεται να προσαρμόστηκαν στις δύσκολες συνθήκες που αναγκάστηκαν να αντιμετωπίσουν στη εξ αποστάσεως εκπαίδευση τους. Έντονο όμως ήταν το φαινόμενο της καινοτομίας και της εξέλιξης καθώς ακόμη και άνθρωποι χωρίς εμπειρία στο χώρο του διαδικτύου, έμαθαν να χειρίζονται την τεχνολογία. Υπήρξαν δυσκολίες όσον αφορά την σύνδεση των μαθητών στις πλατφόρμες καθώς και το αυξημένο φόρτο εργασίας αλλά και το άγχος της εργασίας από το σπίτι. Η παροχή καθοδήγησης αλλά και στήριξης με εκπαιδευτικούς πόρους ίσως βοηθούσε την διαδικασία της διδασκαλίας και κατάφερε να απαλείψει πολλά από τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν και αναφέρθηκαν από τους Έλληνες εκπαιδευτικούς. Είναι ενθαρρυντικό το γεγονός ότι η διδασκαλία μακροχρόνια, φαίνεται να αποφέρει καρπούς με αυτόν τον τρόπο καθώς με τη στήριξη κατάλληλης επιμόρφωσης, οι δυνατότητες για καινοτομία και νέους τρόπους εργασίας, ποικίλλουν.

7.3 Περιορισμοί έρευνας

Σύμφωνα με τα παραπάνω συμπεράσματα επιδέχονται προφανώς περαιτέρω έλεγχο και δεν μπορούν να γενικευτούν στο ευρύτερο εκπαιδευτικό πληθυσμό λόγω αρκετών περιορισμών, που θέτει η συγκεκριμένη έρευνα. Το δείγμα της έρευνας είναι ένας από τους πιο σημαντικούς παράγοντες που μπορεί να λειτουργήσει περιστασιακή στην ερμηνεία των αποτελεσμάτων, αφού προέρχεται από ένα ευρύ φάσμα των εκπαιδευτικών σε Ελλάδα και Κύπρο, η γεωγραφική περιοχή δεν είναι συγκεκριμένη και αναφέρεται μόνο σε εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης του δημόσιου τομέα.

Το γεγονός ότι το δείγμα των ερωτηθέντων της παρούσας έρευνας προέρχεται από διάφορες περιοχές και ο αριθμός των συμμετεχόντων ήταν πολύ λίγος σε σχέση με τον πληθυσμό των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στην παρούσα έρευνα έγινε προσπάθεια να διερευνηθούν οι αντιλήψεις και οι απόψεις των εκπαιδευτικών αναφορικά με τις δυσκολίες, τα εμπόδια, τα συναισθήματα (ευχάριστα/ δυσάρεστα) στην εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στις δυο χώρες Ελλάδα και Κύπρο, μέσα σε ένα γενικότερο πλαίσιο. Τέλος, να αναφερθεί ότι το είδος της έρευνας, που ήταν ποσοτική, θέτει ακόμα ένα περιορισμό, αφού σκοπός μου ήταν να φτιάξω μια εμπειρική έρευνα με ποσοτικά δεδομένα, πράγμα που δυσκόλεψε την διαδικασία. Δυστυχώς δεν ήταν εφικτή η ποιοτική έρευνα εν καιρώ πανδημίας του Covid-19.

7.4 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Από τους περιορισμούς που αναφέρθηκαν πιο πάνω, προκύπτουν προτάσεις για περαιτέρω έρευνα, οι οποίες θα μπορούσαν να εστιάσουν στα παρακάτω ζητήματα.

- Η παρούσα πτυχιακή εργασία εστιάζει στις αντιλήψεις και απόψεις των εκπαιδευτικών για την εξ αποστάσεως διδασκαλία τους ήτοι, ποιες οι εμπειρίες τους, ποιες οι δυσκολίες που αντιμετώπισαν, πόσο ικανοποιητικός ήταν ο εξοπλισμός που χρησιμοποιούσαν. Το σύνολο των εμπειρικών ερευνών που εντοπίστηκαν σε διάφορα άρθρα εξετάζουν μεμονωμένες απόψεις. Κατά συνέπεια, θα ήταν χρήσιμο μελλοντικοί ερευνητές να ασχοληθούν με μια ποιοτική έρευνα με μορφή συνέντευξης, που θα εξετάζει τις εμπειρίες μιας μικρής ομάδας εκπαιδευτικών είτε της Ελλάδας είτε της Κύπρου.
- Επιπρόσθετα, καλό θα ήταν η έρευνα αυτή να επαναληφθεί με δειγματοληψία μεγαλύτερου δείγματος εκπαιδευτικών από διάφορες περιοχές και όχι σε τόσο ευρύ πλαίσιο, σε περιοχές αστικού, ημιαστικού και αγροτικού τύπου είτε σε συγκεκριμένους νομούς/περιοχές είτε Πανελλαδικά/Παγκύπρια.
- Θα ήταν επίσης ενδιαφέρον, να μελετηθεί περισσότερο το θέμα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στο ζήτημα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και υποστήριξης τόσο των εκπαιδευτικών όσο και των μαθητών.

Βιβλιογραφία

1. COVID-19 – Οδηγοί για την λειτουργία των Σχολείων Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (2020), Εκδόσεις Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας (ΕΟΔΥ). Ανακτήθηκε από: <https://eody.gov.gr/>
2. Π. Χαλάτσης, Π. Δημητροπούλου, Κ. Λυκισάκου, Α. Μπακοπούλου Τ. Καρακίζα. “Σχολική και Κοινωνική Ζωή” – Οδηγός Εκπαιδευτικού Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (2014), Εκδόσεις Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής – Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων
3. Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης. Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Κύπρο (2012). Εκδόσεις Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ανακτήθηκε από: <https://www.openbook.gr/epaggelmatiki-ekraideysi-kai-katartisi-stin-kypro/>
4. Καλύβας Ν. Οδηγός Μαθητή για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση μέσω Webex(2020) Ψηφιακή Έκδοση. Αναρτήθηκε από: <https://www.openbook.gr/odigos-mathiti-webex/>
5. Παπαδάκης Σ. , Ανταμπούφης Ν. «Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και Σχολικής Πραγματικότητα» ,(2020). Εκδόσεις ΠΕ.Κ.Ε.Σ. Δυτικής Ελλάδας/ Πανελλήνιο Δίκτυο Ανοικτής και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Ανακτήθηκε από: <https://www.openbook.gr/ex-apostaseos-ekraideysi-kai-scholiki-pragmatikotita/>
6. Σοφός Α., Κώστας Α., Παράσχου Β. «Online εξ αποστάσεως εκπαίδευση” – Από τη Θεωρία στην Πράξη» ,(2015) Εκδόσεις Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ανακτήθηκε από: <https://www.openbook.gr/online-ex-apostasews-ekraideysi/>
7. Αργυροπούλου Ε. Οργάνωση, Διοίκηση και Λειτουργία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (2018) , Εκδόσεις Κριτική
8. Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education (Sixth edition)*. Routledge.
9. Creswell, J. W. (2011). *ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, Σχεδιασμός, Διεξαγωγή και Αξιολόγηση της Ποσοτικής και Ποιοτικής Έρευνας*. ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΛΛΗΝ.
10. Thompson, C. (1999). If You Could Just Provide Me with A Sample: Examining Sampling in Qualitative and Quantitative Research Papers. *Evidence-Based Nursing*, 68-70.
11. Αγγελάκου, Μ. Β. (2020). ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ.
12. ΑΠΕ-ΜΠΕ. (2020). Τηλεκπαίδευση: Δύο στα τρία παιδιά όλου του κόσμου δεν έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο. *Alfanita Newsroom*.
13. Βικιπαίδεια, Η. ε. (2020). *Εξ αποστάσεως εκπαίδευση*.
14. Γαλήνης, Γ. (2021). Ζητήσαμε από Δέκα Εκπαιδευτικούς να μας Σχολιάσουν την Εμπειρία της Τηλεκπαίδευσης. *CITY.com.cy*.
15. Γεντισαρίδου, Κ. (2020). *Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης*.

16. Γκαρνάρα, Σ. Ρ. (2016). *Μεταπτυχιακή Διπλωματική εργασία: "Οι απόψεις των Διευθυντών των Σχολικών Μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Ν. Δωδεκανήσου αναφορικά με τη διαδικασία επιλογής τους"*. Ρόδος.
17. Διαμαντής, Κ. (2020). *Εξ αποστάσεως εκπαίδευση και γλωσσική διδασκαλία στο δημοτικό σχολείο*. Alfavita Newsroom.
18. Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2021). *Σχέδιο δράσης για την ψηφιακή εκπαίδευση (2021-2027) Επαναπροσδιορισμός της εκπαίδευσης και της κατάρτισης για την ψηφιακή εποχή*.
19. Ιατρικός Σύλλογος Αθηνών. (2020). *Ξεπέρασαν τις 60.000 οι κλήσεις στην Τηλεφωνική Γραμμή Βοήθειας 1110 του ΙΣΑ και της Περιφέρειας Αττικής, που συνεχίζει και για τους επόμενους μήνες τη λειτουργία της*. Αθήνα.
20. Ίσαρη, Φ., & Πουρκός, Μ. (2015). *Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας*. www.kallipos.gr.
21. Καρκατζούνης, Β., Ζιάκας, Ε., Κανέλλος, Γ., & Κουρόγιωργας, Γ. (2020). *Τηλεκπαίδευση στα σχολεία: Μόνο με ζωντανή μετάδοση και χωρίς καταγραφή και αποθήκευση τα μαθήματα*. Lawspot.gr, 2.
22. Κασσωτάκης, Μ. (1999). *Η αξιολόγηση της επιδόσεως των μαθητών : μέσα - μέθοδοι - προβλήματα - προοπτικές*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.
23. Κατίδου, Β. (2020). *WebEx Meeting Center*.
24. Κουσλόγλου, Μ. (2020). *Τηλεκπαίδευση: Τρεις πρακτικές προτάσεις προς εκπαιδευτικούς για πιο ήρεμο τηλεμάθημα*. Alfavita Newsroom.
25. Λαγουμιντζής, Γ. (2015). Κεφάλαιο 4. Μέθοδοι συλλογής δεδομένων. Στο Γ. Λαγουμιντζής, Γ. Βλαχόπουλος, & Κ. Κουτσογιάννης, *Μεθοδολογία της έρευνας στις επιστήμες υγείας* (σσ. 41-51). Εκδόσεις Κάλλιπος.
26. Λαγουμιντζής, Γ. (2015). Κεφάλαιο 7. Επαγωγική Στατιστική. Στο Γ. Λαγουμιντζής, Γ. Βλαχόπουλος, & Κ. Κουτσογιάννης, *Μεθοδολογία της έρευνας στις επιστήμες υγείας* (σσ. 84-110). Εκδόσεις Κάλλιπος.
27. Μιλτιάδου, Μ. (2020). *Τηλεκπαίδευση στη Δημοτική Εκπαίδευση στην εποχή του Κορονοϊού*. Κύπρος.
28. Μυλόρδου, Γ. (2020). *Η εκπαίδευση στην Κύπρο στα χρόνια του κορωνοϊού*. *Περιοδικό δημοσιογραφία online*.
29. Παρασκευόπουλος, Ι. Ν. (1993). *ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ (ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ)*. ΑΘΗΝΑ.
30. Σοφός, Α., Κώστας, Α., & Παράσχου, Β. (2015). *Online Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*. www.kallipos.gr.
31. Στεφανή, Π. (2014). *Οργάνωση και Διοίκηση στην Εκπαίδευση: Το Εκπαιδευτικό σύστημα της Κύπρου, της Ελλάδας και της Σουηδίας*. Κύπρος: Μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών "Τραπεζική και χρηματοοικονομική".
32. Τριδήμα, Μ. Φ. (2020). *Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην «εποχή του κορονοϊού»*. ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ.

33. Τσάφος, Β. (2009). *Οι Έλληνες εκπαιδευτικοί απέναντι στις επιμορφωτικές προκλήσεις*. Αθήνα.
34. Φρειδερίκος, Κ. (2020). Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. *schol.io blog*.
35. Χαραλαμποπούλου, Ι. (2020). Άνοιγμα σχολείων: Από τις 11 Μαΐου τα μαθήματα για Γ' Λυκείου - 18 Μαΐου ανοίγουν τα Γυμνάσια. *ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ*.

Επίσημοι Ιστότοποι

1. Με μικροπροβλήματα η τηλεκπαίδευση (Νοέμβριος,2020)Ανακτήθηκε από:
<https://www.kathimerini.com.cy/gr/kypros/paideia/me-mikroproblimata-i-tilekpaideysi>
2. Μακρύς ο δρόμος γι την τηλεργασία στην Κύπρο (Αύγουστος 2020) Ανακτήθηκε από:
<https://www.kathimerini.com.cy/gr/oikonomiki/oikonomia/k-kokkinos-stin-k-makrys-o-dromos-gia-tin-tilergasia-stin-kypro>
3. Παννίκος Σ. «Οργάνωση και Διοίκηση στην Εκπαίδευση: Το Εκπαιδευτικό σύστημα της Κύπρου της Ελλάδας και της Σουηδίας», Κύπρος 2014 Ανακτήθηκε από:
<https://kypseli.ouc.ac.cy/bitstream/handle/11128/1609/%CE%A4%CE%A1%CE%91-%CE%A7%CE%A1%CE%97-2014-00162.pdf?sequence=5&isAllowed=y>
4. «Σχέδιο δράσης για την ψηφιακή εκπαίδευση (2021-2027)» Ανακτήθηκε από:
https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/digital-education-action-plan_el
5. ΥΠΠΑΝ «Δημοτική Εκπαίδευση». Ανακτήθηκε από:
http://www.moec.gov.cy/dde/typoi_dimotikon.html
6. Μήτση Σ. «Κατασκευή εκπαιδευτικού Λογισμικού για χρήστες Δημοτικού Σχολείου» (2010). Ανακτήθηκε από; http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sefe/mta/2010/MitsisSpyridon/attached-document-1291893391-967477-32721/Mitsis_Spyridwn.pdf
7. Γεωργουλοπούλου Ε. «Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στο σύγχρονο σχολείο»
8. «Γιατί Τεχνολογία στην Εκπαίδευση;» 2009. Ανακτήθηκε από: <https://economu.wordpress.com>
9. Λυκουρέση Π. «Τα εμπόδια των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης σε σχέση με την εφαρμογή των τεχνολογιών στη σχολική πρακτική», Πάτρα 2019. Ανακτήθηκε από:<https://nemertes.lis.upatras.gr/jsrui/bitstream/10889>
10. Τζιφόπουλος Μ. «Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση ως ένα εξελισσόμενο 'εργαλείο' για τους σύγχρονους εκπαιδευτικούς: Δυνατότητες-περιορισμοί-προτάσεις» (2015). Ανακτήθηκε από:
<http://earthlab.uoi.gr/thete/index.php/thete/article/view/248/128>
11. «Έρευνα σχετικά με τη διαδικτυακή και την εξ αποστάσεως μάθηση – Αποτελέσματα» (2020). Ανακτήθηκε από: <https://www.schooleducationgateway.eu/el/pub/viewpoints/surveys/survey-on-online-teaching.htm>
12. «Στην εποχή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης - Οι ευκαιρίες και οι αλλαγές» (2020) Ανακτήθηκε από: <https://www.neakriti.gr/article/apopseis/1580480/stin-epohi-tis-ex-apostaseos-ekpaideusis/>
13. Μιχαλάκης Κ. «Τηλεκπαίδευση ή εκπαίδευση; Η τεχνολογία στην υπηρεσία της οπισθοδρόμησης» Οκτώβριος, 2020. Ανακτήθηκε από:
https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/334608_tilekpaideysi-i-ekpaideysi-i-tehnologia-stin-ypiresia-tis-opisthodromisis
14. Μιλτιάδους Μ. «Τηλεκπαίδευση στη Δημοτική Εκπαίδευση στην εποχή του κορωνοϊού» Ανακτήθηκε από:<https://www.reporter.com.cy/opinions/article/672876/>

15. «Η ψυχολογία των παιδιών στην εποχή του COVID- 19: Η ομαλή προσαρμογή σε μία νέα κανονικότητα» (2020). Ανακτήθηκε από: <https://www.interamerican.gr/blog/details?id=i-psyxologia-twn-raidiwn-sthn-epochh-tou-covid-19-i-omalh-prosarmogh-se-mia-nea-kanonikothta>
16. «Εξοπλισμός» Ανακτήθηκε από: <http://noc.uoi.gr/ecourse/hardware.htm>
17. Υπηρεσίες Τηλεκπαίδευσης γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Ανακτήθηκε από: <http://teledu.aua.gr/ai8ouses.php>
18. Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο «Οδηγίες προς εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης – Νέα αναβάθμιση του συστήματος τηλεκπαίδευσης» Νοέμβριος 2020. Ανακτήθηκε από: <https://www.sch.gr/odigies-pros-ekpraideftikous-protovathmias-ekpraidefsis-nea-anavathmisi-tou-systimatos-tilekraidefsis/>
19. «Εγκύκλιος-Οδηγίες για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση δημοτικών και νηπιαγωγείων». Ανακτήθηκε από: <https://www.especial.gr/odigies-eks-apostasews-ekpraidefsis-dimotikwn-nipiagweiw-n-egkyklios/>
20. Σάββα Φ. «Η μεγάλη Δευτέρα για την τηλεκπαίδευση και η ανησυχία για τα Γυμνάσια» (2020) Ανακτήθηκε από: <https://www.reporter.com.cy/local-news/article/754606/i-megli-deftera-ga-tin-tilekraidefsi-kai-i-anisychia-ga-ta-gmnasia>
21. «Με μικροπροβλήματα η τηλεκπαίδευση», Νοέμβριος 2020. Ανακτήθηκε από: <https://www.kathimerini.com.cy/gr/kypros/paideia/me-mikroproblimata-i-tilekraideysi>
22. «Ελλάδα:Οργάνωση του Εκπαιδευτικού Συστήματος και της Δομής του» Δεκέμβριος 2019. Ανακτήθηκε από: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-education-system-and-its-structure-33_el
23. « Εκπαίδευση στην Ελλάδα». Ανακτήθηκε από: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7_%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1
24. «Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα». Ανακτήθηκε από: <https://www.look4studies.com/ekpraideutiko-systima.html>
25. «Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα», ανακτήθηκε από: <https://sites.google.com/site/rolostisekraideusis/ekpraideutika-systemata/elleniko-ekpraideutiko-systema>
26. «Εισαγωγή στο Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα». Ανακτήθηκε από: <http://www2.stat-athens.aueb.gr/~jpan/oosa-report/oosa-report-ch3.pdf>
27. «Διάρθρωση του Εκπαιδευτικού Συστήματος». Ανακτήθηκε από: <http://www2.stat-athens.aueb.gr/~jpan/oosa-report/oosa-report-ch4.pdf>
28. «Εκπαιδευτικό Σύστημα», 2005 . Ανακτήθηκε από: http://1lyk-kranid.arg.sch.gr/grasep/html/ekpraideytiko_sistima.html

29. «Εκπαίδευση στην Κύπρο», 2019 Ανακτήθηκε από:
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7_%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD_%CE%9A%CF%8D%CF%80%CF%81%CE%BF
30. «Το εκπαιδευτικό σύστημα της Κύπρου» Ανακτήθηκε από:
<http://www.highereducation.ac.cy/gr/educational-system.html>
31. Γαλίτης Π. «Η θετική επίδραση του Covid-19 στην εκπαίδευση», 2020. Ανακτήθηκε από:
https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/324903_i-thetiki-epidراسi-toy-covid-19-stin-ekpaideysi
32. Μυλόρδου Γ. «Η Εκπαίδευση στην Κύπρο τα χρόνια του κορωνοϊού», Μάιος 2020. Ανακτήθηκε από: <https://dimosiografia.com/i-ekpedefsi-stin-kypro-sta-chronia-tou-koronoiou/>
33. «Οι συνέπειες της πανδημίας στην Ανώτατη Εκπαίδευση», Αύγουστος 2020. Ανακτήθηκε από:
<https://m.naftemporiki.gr/story/1630897>
34. « Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση», Δεκέμβριος 2020. Ανακτήθηκε από:
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BE_%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%83%CF%84%CE%AC%CF%83%CE%B5%CF%89%CF%82_%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7
35. Γενιτσαρίδου Κ. «Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα της Εξ αποστάσεως Εκπαίδευσης». Ανακτήθηκε από: http://tile-learning.blogspot.com/p/blog-page_45.html
36. Βλάχου Θ. «Εκπαιδευτική Τεχνολογία-Εφαρμογές της Πληροφορικής και του διαδικτύου στην Εκπαίδευση». Ανακτήθηκε από:
<http://digilib.teiimt.gr/jspui/bitstream/123456789/3554/1/02X00Z01Z0307.pdf>
37. Γκρέκας Λ. «COVID-19 = E-Learning. Η ηλεκτρονική μάθηση εξ αποστάσεως στην υπηρεσία της εκπαίδευσης» Απρίλιος 2020 Ανακτήθηκε από: <https://www.thriveglobal.gr/arthra/i-ilektroniki-mathisi-ex-apostaseos-stin-ypiresia-tis-ekpaideysis/>
38. Ντινίδου Χ. «Απόψεις και στάσεις εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και γονέων για τη συνεργασία σχολείου-οικογένειας» Ιωάννινα, 2013. Ανακτήθηκε από:
<https://olympias.lib.uoi.gr/jspui/bitstream/123456789/5600/1/%CE%94.%CE%94.%20-%CE%9D%CE%A4%CE%99%CE%9D%CE%99%CE%94%CE%9F%CE%A5%20%CE%A7%CE%A1%CE%A5%CE%A3%CE%91%CE%9D%CE%98%CE%97.pdf>
39. Γεωργιακάκης Χ. «Η επίδραση των διαδραστικών τηλεδιασκέψεων του προγράμματος «ΟΔΥΣΣΕΑΣ» στο κοινωνικό και ψυχολογικό προφίλ των μαθητών ολιγοθεσίων δημοτικών σχολείων. Η περίπτωση του 3/θ Δ.Σ. Βοριζίων», Ρέθυμνο 2019 Ανακτήθηκε από:
https://edivea.a2hosted.com/repo/sites/default/files/webform/ypoboli_diplomatikis_ergasias/63/h-paradotea-ptyhiaki-moy.pdf
40. «Η πλατφόρμα ψηφιακής εκπαίδευσης (e-learning) για το online Πρόγραμμα Mindspace University.» (2020) Ανακτήθηκε από: https://www.rdc.gr/el/static/news_06112020
41. Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, «Παιδεία», Δεκέμβριος 2020. Ανακτήθηκε από:
<http://www.opengov.gr/digitalandbrief/?p=2120>

42. Γαλήνης, Γ. (2021). Ζητήσαμε από Δέκα Εκπαιδευτικούς να μας Σχολιάσουν την Εμπειρία της Τηλεκπαίδευσης. CITY.com.cy.
43. Χάρη, Κ. (2020). Η ψυχολογία των παιδιών στην εποχή του COVID- 19: Η ομαλή προσαρμογή σε μία νέα κανονικότητα. <https://www.interamerican.gr/blog/details?id=i-psyxologia-twn-paidiwn-sthn-eroxh-tou-covid-19-i-omalh-prosarmogh-se-mia-nea-kanonikothta>.
44. Κουσλόγλου, Μ. (2020). Τηλεκπαίδευση: Τρεις πρακτικές προτάσεις προς εκπαιδευτικούς για πιο ήρεμο τηλεμάθημα. Alfavita Newsroom.
45. iziPen team. (2021). Ποιοτική και Ποσοτική Έρευνα: Μεθοδολογία και Διαφορές. <https://izipen.gr/blog/roiotiki-posotiki/>.